BİR MÜZİK

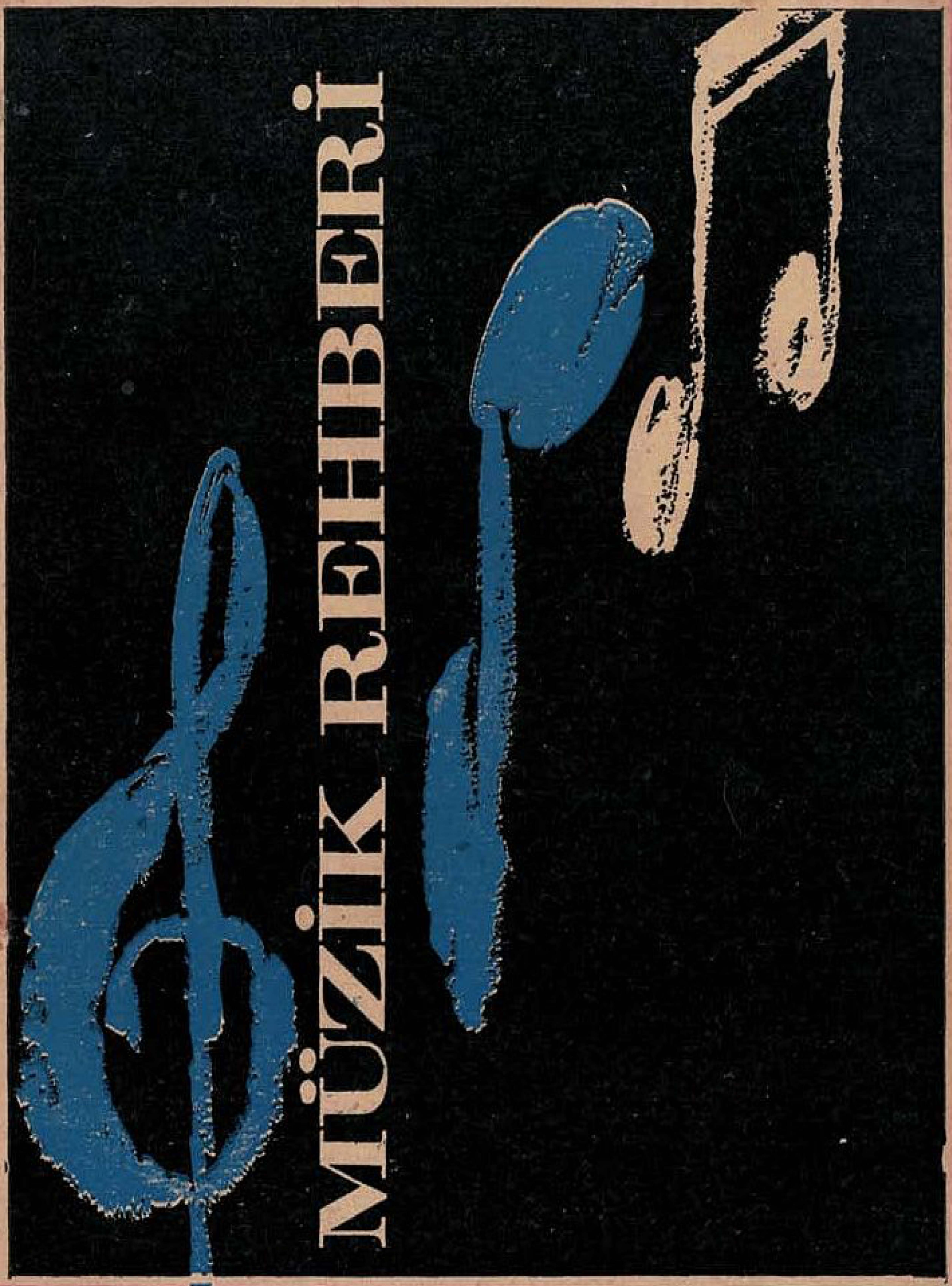

Hazırlayan
İNCİ ÖZGÜDEN

Akk

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MÜZİK REHBERİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kapak : Etem ÇALIŞKAN
Dizgi - Baskı : TAN Matbaası
Kapak baskı : CEM-Zİ Matbaası
Basıldığı tarih : 1966, İstanbul

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kitapçılık Ticaret Ltd. Şirketi Yayınları

MÜZİK REHBERİ

Hazırlayan : İnci ÖZGÜDEN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ Serisi No: 16

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNSÖZ

Yirminci Yüzyıl'da haberleşme ve ulaştırma olanaklarının gelişmesine paralel olarak çeşitli ülkeler ve uluslar arasındaki kültürel ilişkiler de geniş ölçüde artmış, bilim ve sanat alanında tüm insanlığı ortak bir kültüre doğrü iten dev bir iş birliği başlamıştır.

Radyo ve televizyon sayesinde bugün bir Bach'ın, bir Beethoven'in müziğini duymayan kimse kalmadığı gibi, en ilkel Afrika kavimlerinin folklörü, Uzak Doğu'nun egzotik müziği dahi bütün dünyada bir meçhul olmaktan çıkmıştır.

Cumhuriyet Türkiyesi'nde de, çeşitli devrimlerle beraber eski Türk sanat müziğinin yanında batı müziği önemli bir yer tutmağa başlamış, gerek okullardaki eğitim, gerekse her türlü müziğe yer veren radyo programları dolayısıyla, Mozart'ların, Wagner'lerin, Prokofief'lerin kompozisyonları hemen her radyo dinleyicisinin kulağında batı müziğine karşı bir yakınlık meydana getirmiştir.

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ'nün yayınladığı "MÜZİK REHBERİ" işte bu gerçekten hareket ederek, sadece batı müziğini sevenler için değil, aynı zamanda, batı müziğini

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zaman zaman dinlemiş, fakat tam mânasıyla tanımak imkânını bulamamış okurlarımıza yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

Kitap hacminin geniş olmaması dolayısıyla, MÜZİK REHBERİ, batı müziği ile ilgili bütün bilgileri kapsayan bir ansiklopedi niteliğinde değil, batı müziğinin kısa tarihçesini veren, ünlü kompozitörleri ve bellibaşlı eserlerini tanıtan, sık sık kullanılan bazı müzik terimlerinin ne anlama geldiğini gösteren bir el kitabı mahiyetindedir. Kitapta bütün kompozitörlerden bahsedilmeğe çalışılmış, ancak sayfa yetersizliği dolayısıyla tamamına yer vermek mümkün olmamıştır. Batı müziğiyle meşgul olan okurlarımız takdir ettikleri bazı kompozitörlerin kitapta yer almamış olması dolayısıyla kitabı yetersiz bulabilirler. Ancak şunu derhal belirtelim ki, MÜZİK REHBERİ'nin hazırlanmasında yararlanılan batı kaynaklarında da bu konuda büyük tercih farkları görülmüştür. Bununla beraber bütün bu kaynaklarda yer alan kompozitörlerin bir araya getirilmesine ve kısa da olsa hepsinden bahsedilmesine gayret edilmiştir.

Kitabımızda ayrıca batı müziğinin çeşitli enstrumanları ve formları da tanıtılmış, bir orkestranın nasıl kurulduğu, operanın nasıl meydana getirildiği temel bilgiler halinde izah edilmiştir.

MÜZİK REHBERİ'nin son kısmında ise kompozitörlerin isimlerine ve kitapta geçen müzik terimlerine alfabetik sıra gözetilerek yer verilmiştir.

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ, bu eserle, batı müziği konusunda geniş bilgi sahibi olmak isteyen okurlarımıza daha hacimli ve daha yetkili kaynaklardan yararlanmalarına yol açacak bir anahtar vermektedir.

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZİĞİN KAYNAKLARI

Müzik tarihi hakkında bugün çok geniş bilgilere sahip olmamıza rağmen müziğin ilk şekli üzerine hiç kimse kesin bir şey söylemek yetkisine sahip değildir. Müzik nasıl başlamıştır? Bu konuda çeşitli faraziyeler mevcuttur. Ancak muhakkak olan bir şey varsa, ilkel insanlar *ritmi* vücutlarının hareketinden *melodiyi* ise seslerindeki perde değişmelerinden bulmuşlardır. Müziğin bu iki temel elemanını tanıdıktan sonra ilk hünerlerini büyü ve sihirbazlık konusunda göstermişler ve çeşitli büyü âletleriyle müzik yapmışlardır. Müzikte giderek iki ayrı *tempo* bulunmuş; yürüyüş hareketini temsil eden ikili tempo yani *marş* ve suni olarak bulunan üçlü tempo yani *vals* ritmi kullanılmıştır.

Yunanlılara varıncaya kadar yüzyıllar boyunca müzik hem günlük hayatın bir parçası, hem de dinî bir ifade şekli olmuştur. Yunan uygarlığıyla beraber müzik de toplum hayatında olağanüstü bir önem kazanmıştır. Hiçbir Yunan komedisi ve trajedisi yoktur ki, *koro* şarkı ve dansa yer vermemiş olsun.., Büyük Yunan ozanla-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rı da mısralarını daima *lir* eşliğinde söylemişler ve her yıl düzenlenen müzik olimpiyatlarında sanat güçlerini ortaya koymuşlardır.

Daha sonra Avrupa'da da görüldüğü gibi, eski Yunan'da müzik önce sadece insan sesi kullanılarak başlamış, bunu çalgıların insan sesine eşlik etmesi izlemiş ve zamanla sadece çalgıların kullanıldığı soyut müziğe geçilmiştir. Bilinen ilk çalgı müziği Milattan Önce 585'te yazılmış olan ve Apollon ile bir ejderin savaşını anlatan *Pythic Nome* adındaki parçadır ve kamış sazlarla çalınmıştır. Modern çağın insanına bu müzik çok anlamsız gelebilir, çünkü Yunan müziği tamamen tek seslidir, bütün insan sesleri ve çalgılar aynı *tonu* işlemektedir.

Başta Pisagor olmak üzere Yunan bilginleri tarafından *akustiğin* ve *armoninin* bulunmasıyla müzik eski Yunan'da büyük gelişme göstermiştir. Yunan müzikçileri daha sonra *gam*ları çeşitli *makam*lara ayırmışlar ve bestelerini o makamlara göre yapmışlardır.

Yunan bestecileri ilk olarak *krotal* gibi vurma sazları, daha sonra *lir* ve *kitara* gibi telli sazları, son olarak da *sirenks* ve *olo* adı verilen nefesli sazları kullanmışlardır.

Romalılar da eski Yunan müziğini devam ettirmişler, günlük hayatlarında ritm, dans ve şarkıya geniş yer vermişlerdir. Onlar da Yunanlılarınkine benzeyen çalgılar kullanmışlar, seslerini notanın ilkel şekli olan harflerle kaydetmişlerdir.

Hıristiyan dininin ortaya çıkmasıyla müzik de ilâhî amaçlarla kullanılmağa başlanmış; kilise tek sesli müziği benimsediği halde dansa izin vermediği için kilise müziğinin yanında bir de halk müziği doğmuştur.

Kilise müziğinin çeşitli ülkelerde çeşitli milletlerin zevkine göre ayrı şekilde kullanılmasının yarattığı karışıklık, 6'ncı Yüzyıl'ın sonlarında *Papa Büyük Gregory*'nin kilise müziğini bir takım kurallara bağlamasına yol açmıştır. Bu kuralların uygulanmasından doğan *ve Gregorian* adını alan müzik, bin yıl süre ile bütün kiliselere hâkim olmuştur.

Orta Çağ'da çok rağbet gören *Mystère* isimli dinî ve şarkılı piyeslerin etkisiyle halk müziği de ortaya çıkmış, ancak kilise müziği gibi notaya alınmadığı için bugüne hiçbir örnek kalmamıştır. Kilise müziğinin sözleri nesir şeklinde olduğu halde halk müziği şiir şeklinde yazılmış ve konusunu genellikle günlük hayattan, aşktan aldığı için kent kent dolaşan halk ozanlarının söylediği bu şarkılar çok popüler olmuştur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Halk müziği zamanla bir ölçüye dayandırılmış ve çok sesliliğe götürülmüştür.

Çok sesli *(polifonik)* müziğin ilk dönemi olan *Gotik Çağ* 1200'-lerde başlayıp 15'inci Yüzyıl'ın ortalarına kadar sürmüştür. 14'üncü Yüzyıl'da *Philipe de Vitry* ve *Guillaume de Machaud* çift zamanlı yeni bir ritm ortaya atarak *Yeni Sanat Çağı*'nı açmışlardır. Yeni sanatın İtalya'da gelişmesi, üç veya daha fazla şarkıcı tarafından çalgısız söylenen *madrigal* şeklinde olmuştur.

15'inci Yüzyıl'da Flaman müzikçileri kendilerini dünyanın en iyi çok sesli müzik bestecileri olarak kabul ettirmiş, bunlar arasında özellikle *Josquin des Près (1450 - 1521)* ölümsüz bir isim yapmıştır. Près'in öğrencilerinden *Adrien Willaerd (1480 - 1562)* de Venedik'e yerleşerek St. Mark's Kilisesi'nin organisti olmuş ve çok sesliliğin yanında *"antifoni"* tekniğini geliştiren *Venedik Okulu*'nu kurmuştur. Bu okuldan yetişen *Giovanni Gabrieli (1557 - 1612)* ise bestelerinde enstruman kullanarak müziği zenginleştirmiş, bu yüzden eserleri çağımıza kadar yaşamıştır.

16'ncı Yüzyıl'ın en önemli iki bestecisi, *Orlandus Lassus (1520 - 1594)* ile *Giovanni Pierluigi da Palestrina (1524 - 1594)*'-dır. Lassus, 2500'den fazla beste yapmış, Roma Okulu'nun dekanı olan Palestrina ise, bini aşkın *motet, madrigal, magnifikat* ve *ilâhî* ile polifonik müziğe dinî bir karakter getirerek müzik tarihine Bach öncesinin en büyük kompozitörü olarak geçmiştir.

İtalya, Felemenk, Fransa ve İngiltere'de de önemli buluşlar yapan ünlü madrigalistler arasında *William Byrd (1543 - 1623)* adındaki İngiliz bestecisi de yer almaktadır.

Rönesans ile beraber müzikçilerin edebiyatla ilgilenerek klasik hikâyelerle Yunan dramlarına el atmaları sonucunda *opera* ortaya çıkmıştır. Polifonik müzik ile dramatik hikâyeleri birleştirmenin güçlüğü yüzünden 16'ncı Yüzyıl'da Floransa'daki Camerata Topluluğu sözlere uydurulan tek sesli bir müzik stili yaratmıştır. Bu topluluktan *Jacopo Peri* ve *Giulio Caccini* 1594'te *Dafne*'yi yazarak ilk opera bestecileri olmak şerefini kazanmışlardır. İki kompozitör, daha sonra *Euridice* üzerine operalar bestelemişlerdir. Bu ilk operalar araya koro ve balenin de katıldığı *resitatif*lerden kurulmuş, orkestrayı ise *klavsen* ve *lâvta*lar meydana getirmiştir.

Opera Floransa'da yaratılmış olmakla beraber onu asıl geliştiren *Venedik Okulu*'dur. Bu okuldan *Claudio Monteverdi (1567 - 1643)* adındaki kompozitör, *Orfeo* ve *Arianna* operalarıyla kısa

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zamanda büyük ün yapmıştır. Monteverdi, resitatiflere lirik bir güzellik kazandırarak ilk *arya*ları yazmış, orkestrada keman, viola, harp, flüt ve korno kullanmış, Venedik'te *San Cassiano* Tiyatrosu'nda ilk halk operasını açmıştır. Ancak, opera kelimesini ilk kullanan *"Le Nozze di Teti"*nin yazarı ***Pietro Francesco Cavalli*** *(1602 - 1676)*'dir.

Daha sonra *"sondan başlangıca doğru arya"* usulünü ve uvertürleri operaya kazandıran, orkestraya daha çok önem veren ***Alessandro Scarlatti*** *(1660 - 1725)*'nin üstün çabalarıyla operanın ağırlık merkezi Venedik'ten Napoli'ye kaymış, bu şehrin sanatçıları bir kuşak boyunca operada öncülük yapmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İKİNCİ BÖLÜM

BAROK ÇAĞ

Rönesans'tan sonra 17'inci Yüzyıl'da sosyal ve ekonomik gelişmeye paralel olarak bütün sanat dallarında egemenlik kuran *Barok Çağ* müzikte de etkisini göstermiştir. İsmini Portekizce *"Barocco"* kelimesinden alan bu çağın sınırları kesin olarak çizilememekle beraber 17'nci Yüzyıl'ın başı ile 18 'nci Yüzyıl'ın ortaları arasında kalan dönem *Barok Çağ* olarak kabul edilir.

Müzikte Barok akımı ilk defa İtalyan melodram ve enstrumantal müziğinde ortaya çıkmış, hattâ bu yeni müziğin çalınabilmesi için değişik enstrumanlar icad edilmiştir. Bu çağda Rönesans'ın polifonik sisteminin yanında *monodik* (tek sesli) sistem de yer almış ve insan sesi için yazılmış müziğe paralel olarak enstrumantal müzik de gelişmiştir. Yeni metodların formülasyonuna doğru temel sıçrama, operanın geliştirilmesiyle olmuştur. Barok Çağ'da operanın kazandığı büyük önem dolayısıyla İtalya'da opera artistliği ciddî bir eğitim konusu haline gelmiş, bir çok aile çocuklarına daha konuşmayı öğrenir öğrenmez müzik

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dersleri aldırmağa başlamıştır. Bazı aileler de büyüyünce ses güzelliklerini kaybetmemeleri için çocuklarını küçük yaşta *kastrasyona* tâbi tutmuşlardır. İtalya'da ilk operanın temsilinden 75 yıl sonra İtalyan şarkıcıları ve çalgıcıları Avrupa'yı adım adım dolaşarak bütün ulusları İtalyan müziğine hayran bırakmışlardır. Bu hayranlık 30 Yıl Savaşları'nın çöküntüsü içinde bulunan Almanya'da da kendisini göstermiş ve Barok Çağ'ın zirvesini teşkil eden Bach'ın yetişmesine ortam hazırlamıştır.

İlk olarak 1627 yılında *Henrich Schütz (1585 - 1672), Dafne* adında Almanca bir opera yazarak İtalyan operasının karşısına çıkmıştır. Fransa'da *Jean Baptiste Lully (1632 - 1687)* ve İngiltere'de *Henry Purcell (1659 - 1695)* operada ve Barok müziğinin diğer formlarında öncülük yapmışlardır.

Barok çağın en önemli buluşlarından biri olan *oratoryo* ise ilk defa İtalya'da *Filippo Neri* tarafından yaratılmıştır. Roma'daki *San Girolamo* Kilisesi'nde İncil'in müzikle söylenmesi şeklinde ortaya çıkan oratoryo tam ifadesini Floransa'lı *Emilio del Cavalieri (1550 - 1602)*'de bulmuştur. *Giacomo Carissimi (1605 - 1674)* ise oratoryoyu en mükemmel şekline ulaştırmış ve Handel'i geniş ölçüde etkilemiştir.

Opera ve oratoryoların yeni formlarına paralel olarak gelişen enstrumantal müzik ilk örneklerini *orgta* vermiştir. Çok sesli müziği geniş ölçüde benimseyen Almanlar zamanla onu kelimelerin yardımı olmadan *org*la icra etmeğe başlamışlardır. İtalyanların *org*ta buldukları yenilikler Hollanda ve Alman organistleri tarafından olgunlaştırılmış, birçok *koral*lerde kullanılmıştır. Ayrı ayrı nota çalan çeşitli uzunluklardaki borulardan meydana gelen *org*un kaynağı, eski Yunan'da *Pan*'ın *nymph*'leri ipnotize etmek için kullandığı *syrinx* adlı nefesli sazdır. Milattan önce kullanılan ilk *org*, su basıncı ile çalışan *hydraulis* (su orgu)'tir. Ancak bu *org*ların çalıştırılması büyük insan gücü gerektirdiğinden bir parçanın çalınmasında çok sayıda insan işbirliği yapıyor ve neticede muazzam bir ses elde ediliyordu. Hattâ Kudüs'te çalınan bir su orgunun sesinin bir mil uzaktaki Zeytindağı'ndan duyulduğu tarihte yazılıdır. Daha kısa zamanlı notalar bulunup müziğin temposu arttırıldıkça *org* da daha hızlı çalınabilecek şekilde geliştirilmiş, gerek sesinin ihtişamı, gerekse görünüşünün azametiyle kiliselerin baş köşelerini işgal etmiştir. *Org müziğinin* en iyi örneklerini *Giovanni Gabrieli (1557 - 1612), Jan Sweelinck (1562 - 1621), Girolamo Frescobaldi (1583 - 1643)* vermişlerdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu arada Frescobaldi org için *toccata, füg ve partita*lar yazmıştır.

*Org*un yanında *klavye* miziği de gelişmiş, ilk defa *çembalo* için *Arcangelo Corelli (1653 - 1713)* tarafından müzik bestelenmiş, daha sonra *Johann Kuhnau (1666 - 1722)* ve *François Couperin (1668 - 1733)* klavye müziğini geliştirmişlerdir. Ünlü *klavsen (çembalo)* yapımcısı *Domenico Scarlatti (1685 - 1757)* de klavye için çok sayıda sonat yazmış, bu arada bestelediği operalar da barok müziğinin önemli eserleri arasına girmiştir.

Bu dönemde çalgı müziğinin imkân zenginliği içerisinde oratoryo ve sonata paralel olarak *füg, suit, konçerto grosso* gibi yeni müzik şekilleri de ortaya çıkmıştır. Enstrumanlar şekil yönünden de büyük değişime uğramış, keman ve klavyeli sazlar müzikte en önemli yeri almışlardır. Bu arada *Stradivari, Guarneri ve Amati* aileleri, mükemmel seslerinin esrarı bugün dahi çözülemeyen kemanlar imal etmişlerdir. Bu kemanlar *Arcangelo Corelli, Guiseppe Torelli (1650 - 1708)* ve *Antonio Vivaldi (1675 - 1741)* gibi virtüözlerin elinde daha da değer kazanmıştır. Kontrpuantik müzik sisteminin yerini armonik sistemin aldığı, dinî müziğin etkisinde kullanılan gamların yerine majör ve minör gamların ortaya çıktığı Barok çağda insan sesi ile enstrumantal ses arasındaki kapasite farkı tesbit edilmiştir. Bu buluş barok dönemin en karakteristik tiplerinden biri olan *konçertonun* yapımında kullanılmıştır. İlk defa *Corelli* kemanda *konçerto* stilini bulmuş, *Purcell, Couperin, George Telemann (1681 - 1767)* da onun izinden yürüyerek daha sonra *oda müziğini* geliştirmişlerdir. Konçerto stilini en mükemmel hale getiren ve *Mevsimler* adlı eseriyle program müziğinin ilk büyük örneğini veren besteci *Antonio Vivaldi*'dir. Çok sayıda keman konçertoları besteleyen *Vivaldi* diğer formlarda da eserler vermiş ve Bach'ı geniş ölçüde etkilemiştir. Bach, Vivaldi'nin keman konçertolarından bir kısmının org ve diğer çalgılar için *transkripsiyon*larını yazmıştır.

Barok Çağ'da daha önce opera ve bale müziğinde yardımcı unsur olarak yer alan *orkestra* da bağımsızlık kazanmış ve müzik formlarının en mükemmeli olan *senfoni*lerin yazılmasına imkân hazırlamıştır.

Barok Çağ'da müzikal metodlar ve enstrumanların gelişmesi kompozitörlere yeni ifade imkânları kazandırmıştır. Kiliselerde olduğu kadar saray ve evlerde de müzik başlıca sanat uğraşılarından biri haline gelmiş, gerek enstrumantal oda müziği, gerekse

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

vokal müzik günlük hayatta önemli bir yer tutmuştur. Son iki yüz yıldan beri kullanılan müziğin karakteristik özellikleri bu çağda ortaya çıkmıştır. Barok besteciler her şeyden önce renk etkileri yaratmağa çalışmışlar, ayrı ayrı parçaları büyük bir bütün içinde birleştirerek *füg, suit, senfoni, oratoryo, kantat* ve *operada* yeni formlar meydana getirmişlerdir. Bu dönemin müzik çizgisi, kesik armoniler, duygusal gerilim ve süslü cümlelerden kuruludur.

Bu çağın başlıca temsilcileri *Frescobaldi, Schütz, Johann Josef Fucs, Dietrich Buxtehude, Jan Pieterzon Sweelinck, Purcell, Lully, Jean Philippe Rameau, Telemann, Corelli, Couperin, Kuhnau, Gabrieli, Scarlatti, Torelli, Vivaldi*'dir. Fakat Barok müzik altın çağını *Bach ve Handel* ile yaşamıştır.

BAROK MÜZİĞİN ZİRVESİ

JOHANN SEBASTİAN BACH

(1685 - 1750)

21 Mart 1685'te Eisenach'ta dünyaya gelen Barok Çağ'ın en büyük bestecisi Johann Sebastian Bach, bütün fertleri müzikçi olan bir ailenin çocuğudur. 10 yaşında iken yetim ve öksüz kalarak ağabeyisinin yanına yerleşmiş ve ilk müzik terbiyesini ondan almıştır. Kısa zamanda keman ve klavyeli enstrumanları çalmakta büyük başarı göstermiş ve 18 yaşından itibaren hayatını müzikle kazanmağa başlamıştır. *Arnstadt* kilisesinde organistlik yapan Bach'ın hayatına genç yaşta Allah korkusu, itidal ve barış sevgisi hâkim olmuştur. 21 yaşında iken civardaki *Lübeck* Şehrine giderek dünyanın en ünlü organistlerinden İsveç asıllı *Dietrich Buxtehude* ile tanışmış ve ondan sanatının bütün inceliklerini öğrenmiştir. Bu arada güzel kuzeni *Maria Barbara Bach* ile evlenen sanatçı ertesi yıl *Weimer* Şehri organistliğine getirilmiş ve orada sadece bir virtüöz organist olmakla kalmamış, ünlü org eserlerini, parlak toccata ve füglerini yazmağa başlamıştır.

1717'de *Anhalt-Cöthen Prensi Leopold*'un çağrısı üzerine onun hizmetine giren Bach 1723'e kadar bu görevde kalmıştır. Prens Leopold kilise müziğinden çok, oda müziğine düşkün bir genç ol-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

duğu için Bach bu devrede dinî müzik yazmağı bırakarak daha çok lâik besteler yapmıştır. Ünlü besteci 1719 yılında *Brandenburg Magrifi Prens Chritian Ludwig*'in siparişi üzerine *Brandenburg* konçertolarını bestelemiştir.

Birinci karısının ölümü üzerine *Anna Magdalena Wülcken* isminde genç bir soprano ile evlenen Bach, 37 yaşında iken *Leipzig*'teki St. Thomas Kilisesi kantoru olmuş ve ömrünün son yıllarını bu şehirde geçirmiştir. Leipzig'te aynı zamanda çocuklara müzik dersi vermekle görevlendirilen Bach bu devrede org ve klavye için müzik, kantatlar ve oratoryolar yazmıştır.

1747 yılında Prusya Kralı *Frederick II*'nin çağrısı üzerine *Potsdam*'a giden *Bach* sanat gücü ile kralı kendisine hayran bırakmıştır. Kral, *"Büyük Bach aramızda, onu saygıyla selâmlıyalım"* diye karşıladığı besteciye olağanüstü itibar göstermiştir.

1750 yılının başlarında görme kabiliyetini kaybeden Bach, aynı yılın 28 Temmuz'unda geride dev bir isim bırakarak kalb sektesinden ölmüştür.

Müzik tarihinin çığır açan en büyük dâhilerinden biri olan Bach sağlığında daha çok bir icracı olarak ün yapmıştır. Eserlerinin çoğu basılmamış, bir kısmı da kaybolmuştur. Bu büyük müzik mimarı, eserlerinin dış gösterişinden çok iç yapılarına önem vermiş, bestelerinde buluş ve form daima bir bütün teşkil etmiştir. Suit ve orkestral eserlerinde Fransız ve İtalyan motiflerini kendine özgü bir biçimde işlemiştir. Opera hariç 17-18 'inci Yüzyılların bütün türleriyle ilgilenmiş, yazdığı eserlerde daima o türün en yüksek noktasına ulaşarak bütün çağdaşlarını gölgede bırakmıştır. Diğer dâhiler gibi o da müzik tarihinde bir okul kurmamış, daima tek olarak kalmıştır. Bach'ın halefi olmadığı gibi, güçlü sanatını taklid edebilen kimse de çıkmamıştır.

Konserci üslûp çağının bütün sonuçlarını büyük bir sentez şeklinde birleştiren besteci eski kontrpuancı geleneği de kısmen devam ettirmiştir.

Çağdaşları tarafından müziği yapmacık bulunan besteci, ölümünden sonra uzun süre unutulmuş, ancak 19'uncu Yüzyıl'ın ilk yarısında romantizm ve Alman ulusal uyanış hareketi dolayısıyla yeniden keşfedilmiştir. Alman bestecisi Felx Mendelssohn, ölümünden 79 yıl sonra Bach'ın *Matthew Passion*'unu çalmış, bundan sonra diğer eserleri de yavaş yavaş ortaya çıkarak dünya çapında hayranlık kazanmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GEORGE FRİDERİCK HANDEL

(1685 - 1759)

Büyük Bach'ın çağdaşları içinde en önemlisi, ondan bir kaç hafta önce, 23 Şubat 1685'te Eisenach yakınındaki *Halle* şehrinde doğan George Friderick Handel'dir. İki bestecinin kariyeri ve yaratıcı başarıları tam bir kontrast teşkil etmektedir. Handel'in ünlü çağdaşının çabalarıyla pek ilgilenmemiş olmasına karşılık, Bach, diğer bestecilerin çalışmalarını kıskançlıkla izlemiş, hattâ Handel'in bazı kompozisyonları üzerinde etüdler yapmıştır. Bununla beraber iki besteci hiç bir zaman karşı karşıya gelmemişlerdir.

Bach'ın aksine Handel bir müzik mirasına sahip değildir. Muhafazakâr bir orta sınıf Alman ailesine mensup olan Handel'in babası cerrahtır. Baba Handel oğlunun müzikle uğraşmasına karşı koymuş, ancak *Weissenfels Dükü*'nün baskısıyla Handel'in sistematik müzik dersleri almasına izin verebilmiştir.

Halle Şehri'nde bir kilise organistinden kompozisyon, klavye, obua, keman ve org çalmasını öğrenen Handel kısa zamanda çembaloda virtüözite yapmış, iki kere Berlin'e giderek bir dâhi muamelesi görmüştür. 1702 yılında mahallî bir liseyi bitirerek Halle Üniversitesi'ne girmiş, aynı yıl kendisine Halle Şehri'nde kilise organistliği görevi verilmiştir. Daha sonra Hamburg'a giderek opera orkestrasına girmiş, ilk eserlerini burada meydana getirmiştir. İtalya'ya yaptığı ziyaret sırasında İtalyan müziği üzerinde incelemelerde bulunmuştur.

25 yaşında şöhrete ulaşan besteci 1712 yılında İngiltere'ye yerleşmiş, 1726 yılında ise İngiliz vatandaşlığına geçerek ölünceye kadar orada kalmıştır. Londra'da İtalyan operalarının temsil edilmesi için kurulan Krallık Müzik Akademisi'nin yöneticiliğine getirilmiş, akademinin 1728 yılında iflâsına kadar bu görevde kalmış ve operalar bestelemiştir. Daha sonra bir özel tiyatro kurarak kompozisyon çalışmalarına devam eden Handel sağ tarafının felce uğraması yüzünden uzun süre sefalet içinde kalmıştır. Fakat irade gücüyle hastalığını yenen besteci ünlü Messiah Oratoryosu'nu besteleyerek ününün en yüksek noktasına ulaşmıştır. Besteci bundan sonraki çalışmalarını da tamamen oratoryoya hasretmiş, 1753 yılında gözleri kör olduğundan ömrünün son dev-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

resini sadece org konserleri vererek geçirmiş ve 14 Nisan 1759'da ölmüştür.

Scarlatti'nin halefi olan Handel'in bütün operaları İtalyan gelenekleri ve İtalyanca metinler üzerine yazılmıştır. En tipikleri *Rinaldo, Flavio, Jül Sezar, Orlando ve Alcina* olan 46 operadan başka 32 oratoryo, en önemlisi *Su Müziği* olan çok sayıda enstrumantal müzik, org konçertoları, keman ve kalvye için sonatlar, yaylı sazlar için konçerto grosso bestelemiştir. Handel'in operalarında koro genellikle basit bir unsur teşkil eder, erkek partisyonları kastrasyona tâbi tutulmuş erkek sopranolar tarafından söylenirdi. Handel operasının en iyi tanımı, şarkıcılara yeteneklerini gösterme imkânını veren ve dinleyiciyi çekici melodilerle bağlayan aryalar ve resitatifler dizisidir. Oratoryoları ise İncil'den alınmış metinler üzerine solist, koro ve orkestra tarafından icra edilen sahnesiz, kostümsüz, aksiyonsuz eserlerdir.

Orkestra çalışmaları arasında yer alan eserlerin en ünlüsü Thames Nehri üzerinde Kral George I tarafından düzenlenen bir konser için bestelediği Su Müziği'dir. Handel, kompozisyonlarında en sade ve en direkt müzik dilini kullanmıştır.

OPERADA REFORM

CHRİSTOPH WİLLİBALD GLUCK

(1714 - 1787)

Barok Çağ'ın ünlü bestecisi Handel bir süre çeşitli operalar yazdıktan sonra ömrünün son yıllarında sanat gücünü oratoryolara vermiştir. Operanın çeşitli sunilikleri edebiyat çevrelerinin sert ve alaylı saldırılarına uğramış, ancak Handel'in ölümünden üç yıl sonra Floransa bestecilerinin koyduğu *dramatik opera* prensipleri üzerine Alman bestecisi *Cristoph Willibald Gluck* yeni bir teşebbüse girişmiştir. Gluck'un 1762'de Viyana'da beste lediği *Orfeo ve Euridice* isimli operası bu alanda yeni bir çığır açmıştır. Orfeo ve Euridice bugün bile dünyanın en büyük opera salonlarının repertuvarlarında yer almaktadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1714 yılında *Yukarı Palatinate*'nin küçük bir köyünde dünyaya gelen Gluck, Prens Eugene Lobkowitz'in av koruyucusunun oğludur. İlk müzik eğitimini Bohemia'nın bir cizvit okulunda görmüş, vokalist ve keman icracısı olarak başarı kazanmıştır. 1736'da Viyana'ya gidêrek *Prens Melzi* adında varlıklı bir müzik amatörü ile tanışmıştır. Prens Melzi Gluck'u İtalya'ya göndererek orada müzik kültürünü geliştirmesini sağlamıştır. İtalya'da yedi opera yazan besteci 1945'te Londra'ya geçmiş, fakat burada opera sahneye koymak çabaları sonuç vermeyince tekrar Viyana'ya dönerek şehir tiyatrosu için konvansiyonel İtalyan operaları yazmağa başlamıştır.

Gluck 1762 yılında Orfeo ve Euridice Operası ile bütün gelenekleri yıkmış, bunu 1767'de aynı şekilde büyük bir cüretle yazdığı *Alceste* Operası izlemiştir. O sırada Viyana'da bulunan bir Fransız ataşesi Gluck'un opera teorileriyle geniş çapta ilgilenmiş ve kendisinden Racine'in *Iphigenie en Aulide* adlı eseri üzerine dramatik müzik yazmasını istemiştir. Eski İtalyan operasının taraftarları Iphigenie'nin büyük başarısından paniğe kapılarak bugün ismi unutulmuş olan İtalyan kompozitörü *Niccola Piccini*'nin etrafında toplanmışlardır. Gluck'çular ile Piccini'ciler arasında başlayan amansız mücadeleden *Iphigenie en Tauride* adlı operasının temsilinde büyük takdir toplayarak başarı ile çıkan Gluck tekrar Viyana'ya dönmüş ve 1787'de ölünceye kadar son yıllarını sükûn içinde geçirmiştir.

Operada tamamen dramatik bir amaç güden Gluck bütün çalışmalarını bu sonuca varmağa yöneltmiştir. Gerçek bir reformcu mizacına sahip bulunan bestecinin fikirleri yeni olmamakla beraber o kişisel cesaret ve enerjisiyle bu fikirleri gerçekleştiren ilk kompozitör olmuştur. İyi bir opera bestecisi olduğu kadar dünyanın en büyük orkestra yöneticilerinden biri sayılan Gluck düşüncelerini kâğıt üzerine de dökerek bir vesika şeklinde sonraki nesillere bırakmıştır.

Gluck operada reforma konvansiyonel librettoda değişiklik yaparak başlamış, *Ranieri Calbabigi*'nin yardımıyla Orfeo ve Alceste operalarının metinlerinden klâsik entrika ve desiseleri çıkartmıştır. Ayrıca, operadaki karakterlerin sayısı ile aryaların sekansları üzerine geleneksel kuralları da hiçe saymış, şarkıcılara ses akrobatlığı yapmak imkânı vermeyen kısa aryalar yazmıştır. Resitatif aryaları sıkıcı ara müziği olmaktan çıkartmış, realist pasajlar haline getirmiştir. Gluck'un operalarına klavsen yerine

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tam mevcutlu orkestralar eşlik etmeğe başlamış, korolar da operada büyük önem kazanmıştır.

ORKESTRA

Bach'ın ölümünden beş yıl önce *Johann Stamitz (1717 - 1757)* isminde Bohemyalı bir kompozitör Güney Almanya'nın *Mannheim Şehri*'ne yerleşerek orayı hareketli bir müzik merkezi haline getirmiş ve orkestrada büyük yenilikler yapmıştır. Stamitz'in yönetimindeki *Mannheim Orkestrası*'nın getirdiği yeniliklerin başında *Crescendo* (sesin yükselişi) ve *Diminuendo* (sesin düşüşü) orkestraya uygulanması yer almaktadır. Barok öncesinde ve Barok Çağ'da kullanılan klavyeli çalgılar teknik yetersizlikleri dolayısıyla ses hacmini ayarlamağa imkân vermiyor, crescendo ve diminuendo ancak insan sesinde ve yaylı sazlarda tam anlamıyla sağlanabiliyordu. Stamitz bu ses hacmi değişikliklerinin dinleyici üzerinde yarattığı olumlu etkinin farkına varmış ve orkestrada çeşitli çalgıları kullanarak crescendo ve diminuendo'yu uygulamıştır.

Mannheim Orkestrası ayrıca kendisini meydana getiren sazları ve koroyu ayrı bir kişiliğe kavuşturmuştur. Bu dönemde tahta nefesliler yumuşak armonileri, madenî nefesliler haykırışları, yaylı sazlar ise melodiyi dile getirmek için kullanılmıştır. Stamitz, orkestranın bölümleri arasındaki dengeyi de çok mükemmel şekilde sağlamıştır. Stamitz'in orkestrasında klavsen veya diğer bir klavyeli enstruman, daha sonra da piyano bugün orkestra şeflerinin bulunduğu noktada yer almıştır. Klavyeli enstrumanı çalan müzisyen arkası seyircilere dönük olduğu halde oturuyor, bir yandan orkestrayı yönetirken, öte yandan orkestra'nın boşluklarını klavyeli çalgı ile dolduruyordu. Bu düzende yaylı sazlar klavsenistin sağında ve solunda, daha ağır enstrumanlar ise karşısında yer alıyordu. Mannheim Orkestrasının düzeni bugünkü orkestraların temelini teşkil etmektedir.

Mannheim Orkestrası'nda yer alan klavyeli enstrumanlar iki kısma ayrılmaktadır: 1) Tellere vurarak çalanlar, 2) Telleri çekerek çalanlar...

Tellere vurarak çalan klavyeli enstrumanlar dört oktav kapasitesi olan *klavikord* ve daha sonra *piyano*dur. Kilavikord piyanonun ilkel halidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KLAVSEN
(ÇEMBALO)

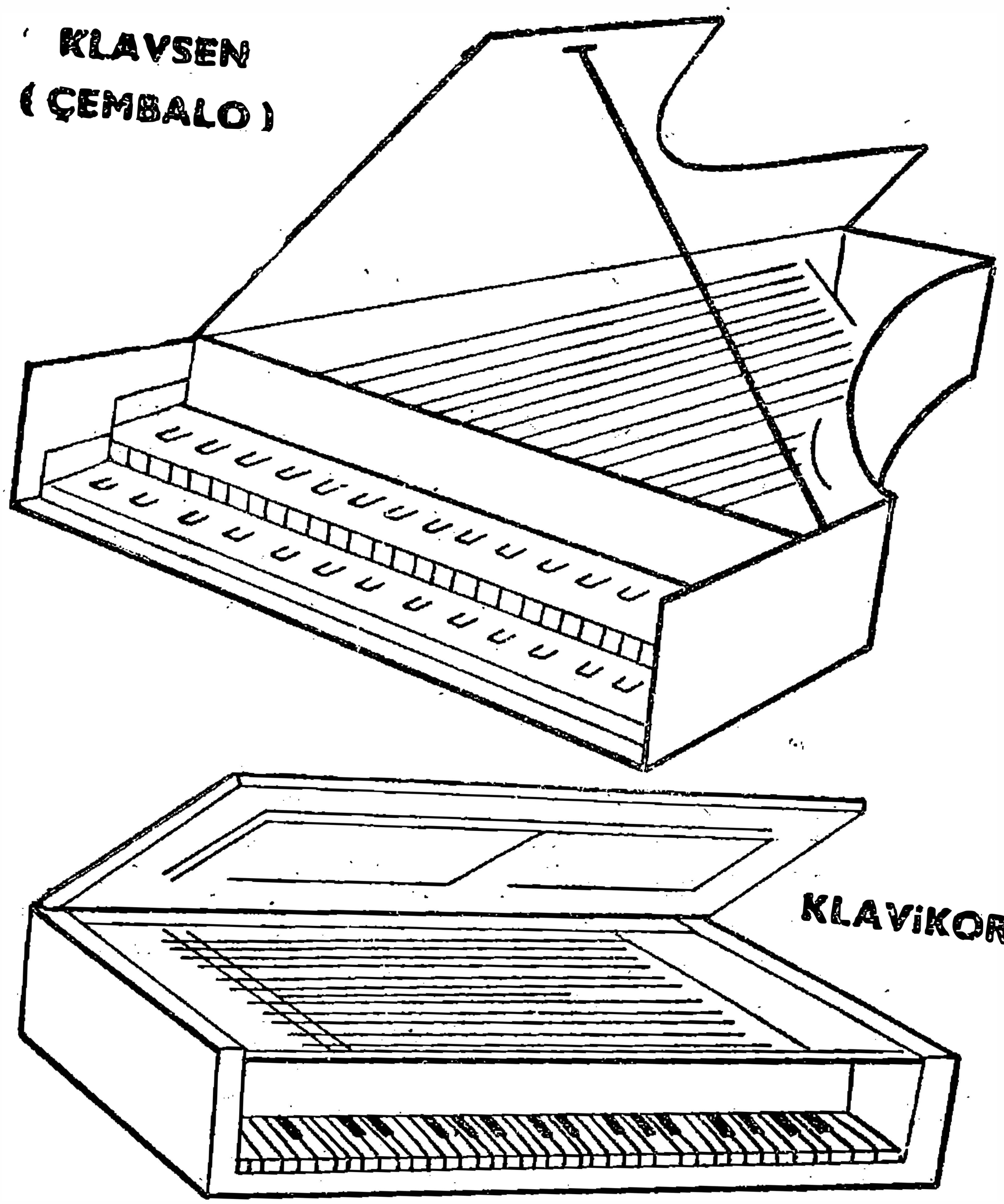

KLAViKORD

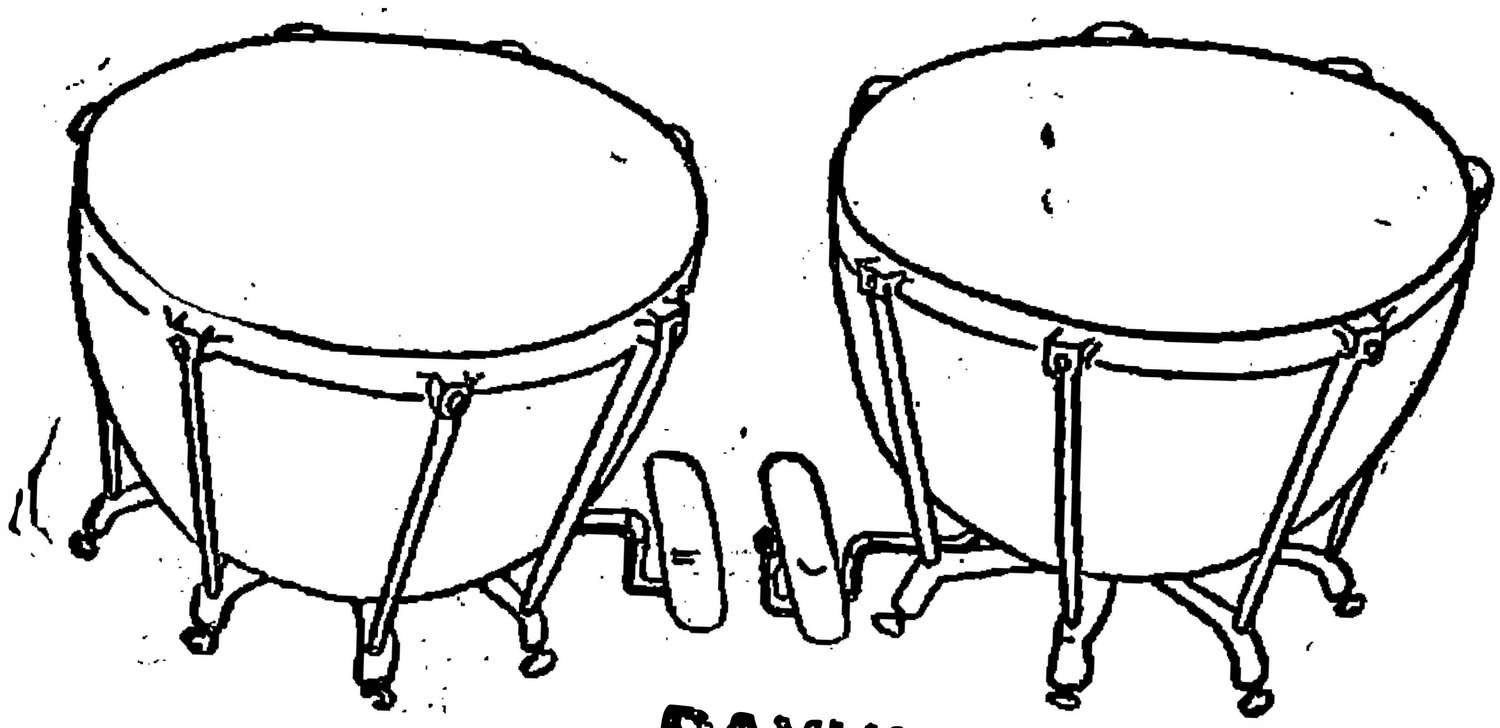

DAVUL

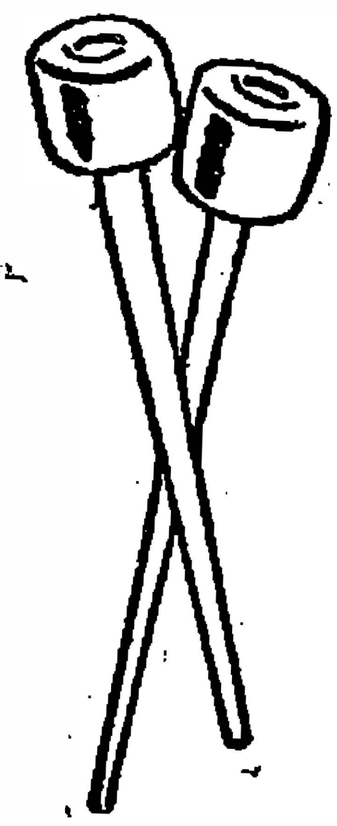

DAVUL
TOKMAKLARI

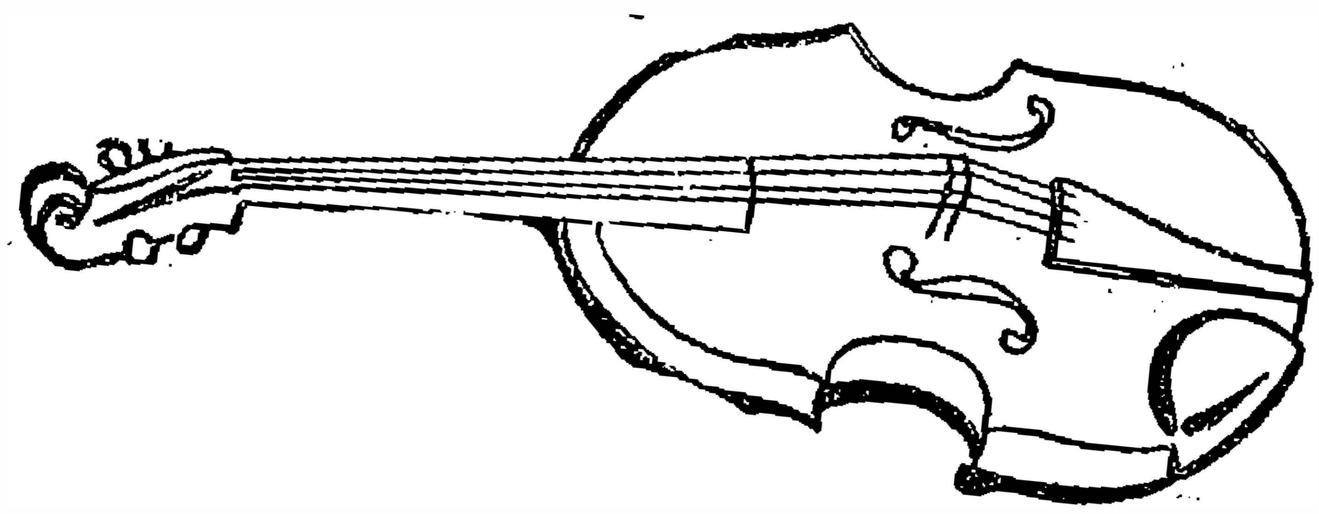

VİOLA
(ALTO)

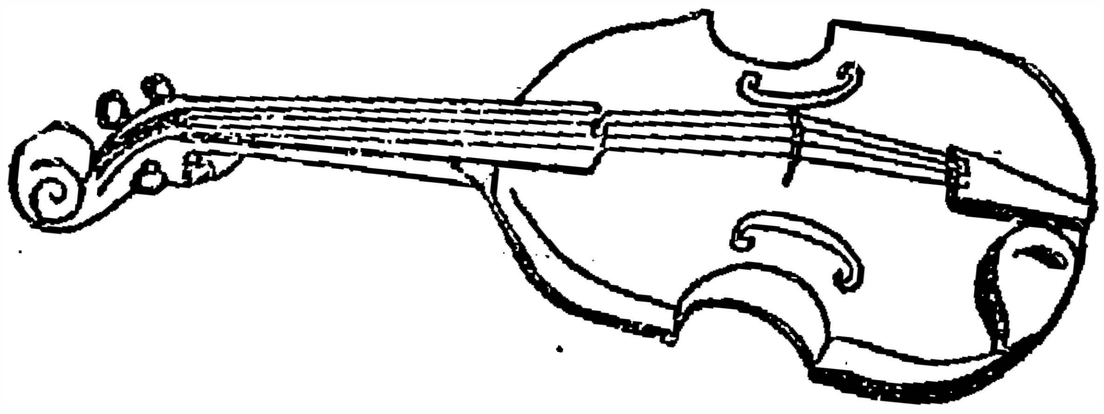

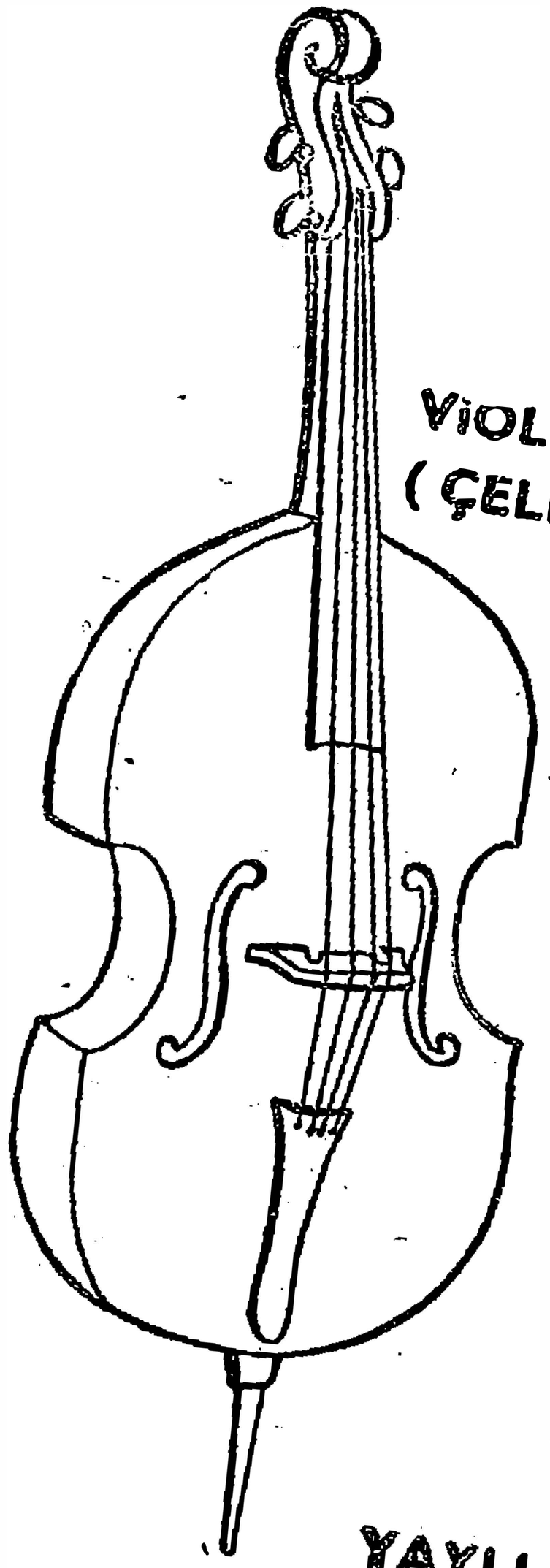

VİOLONSEL
(ÇELLO)

KONTRBAS

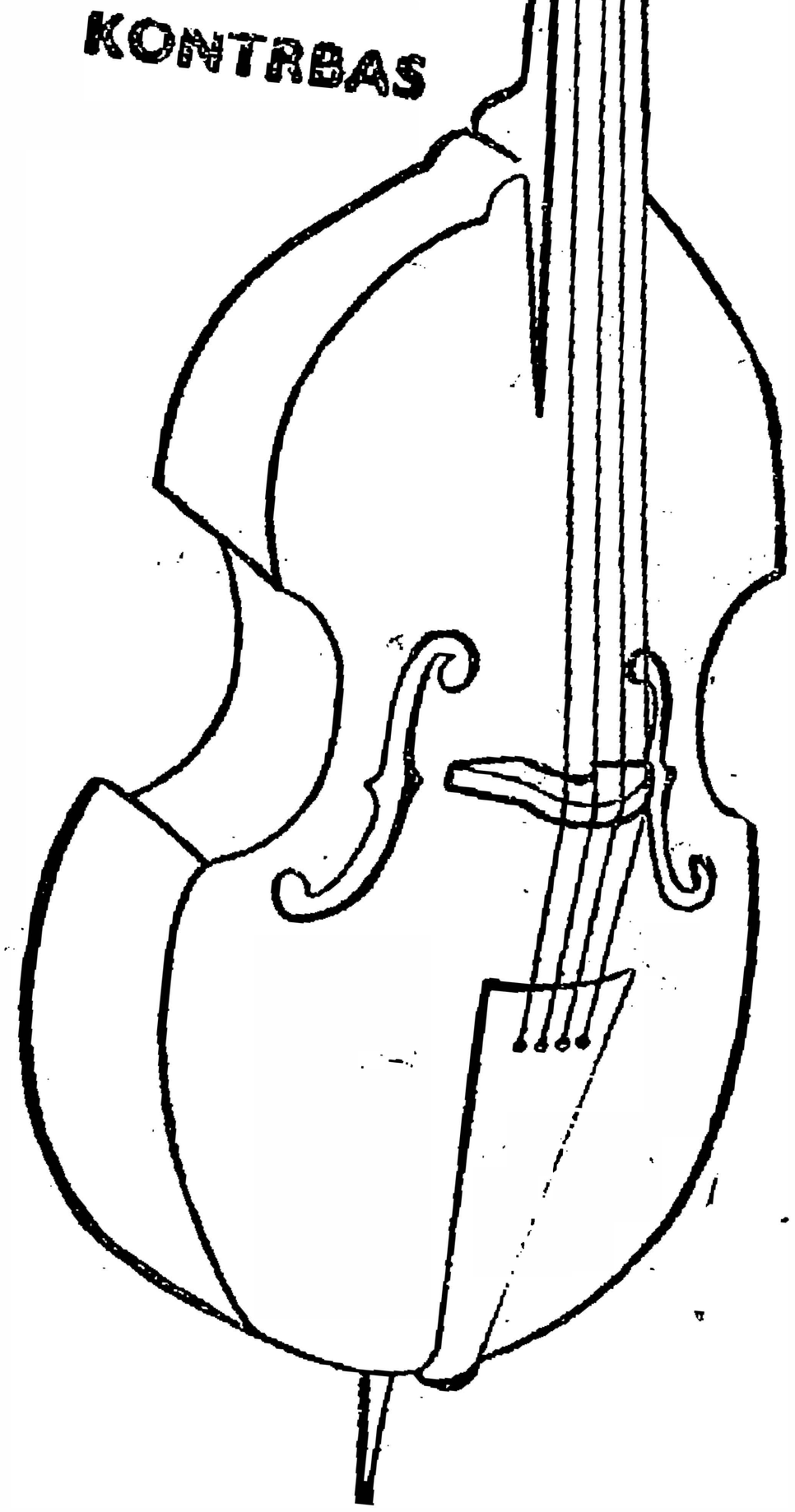

YAYLI SAZLAR

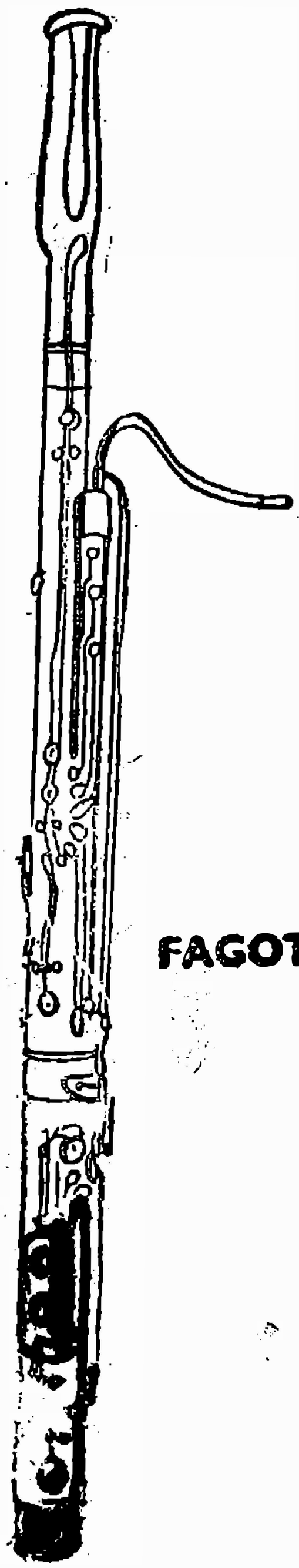

FAGOT

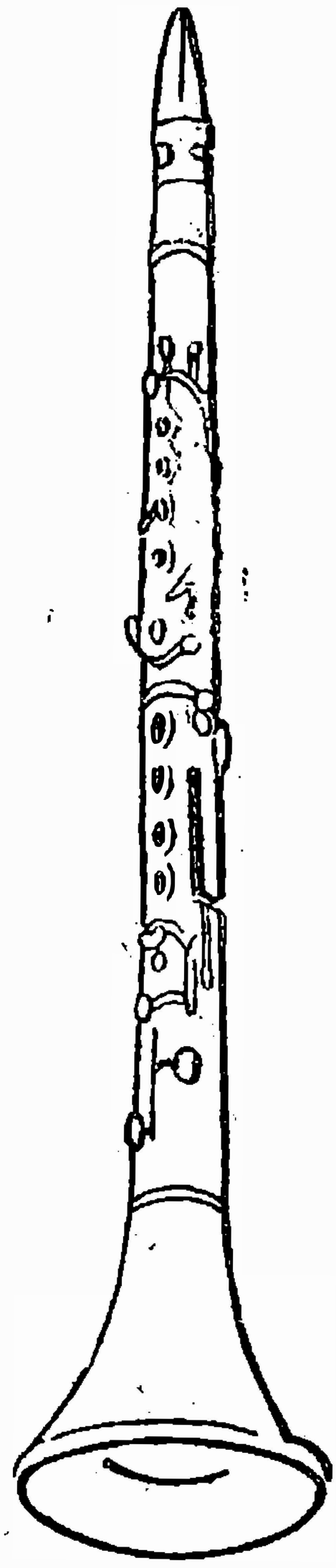

KLARINET

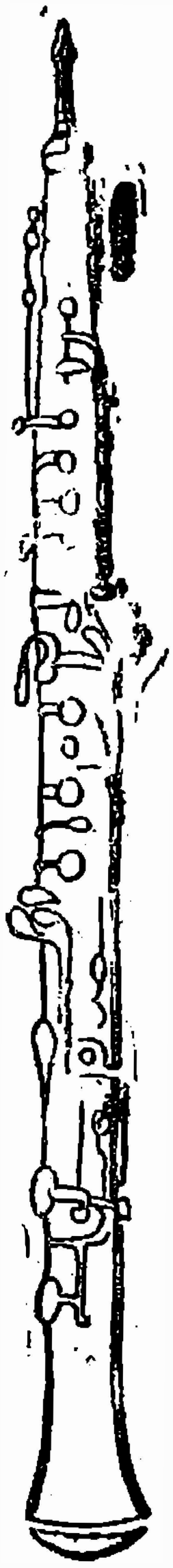

OBUA

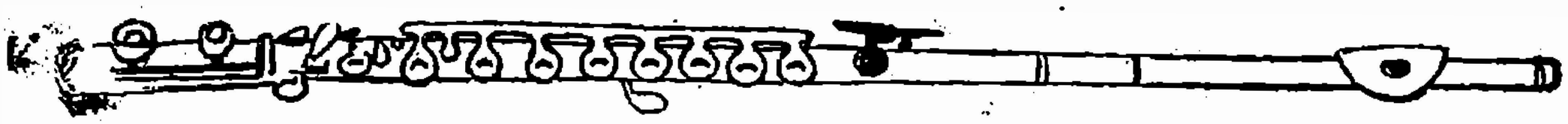

FLÜT

TAHTA NEFESLİLER

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

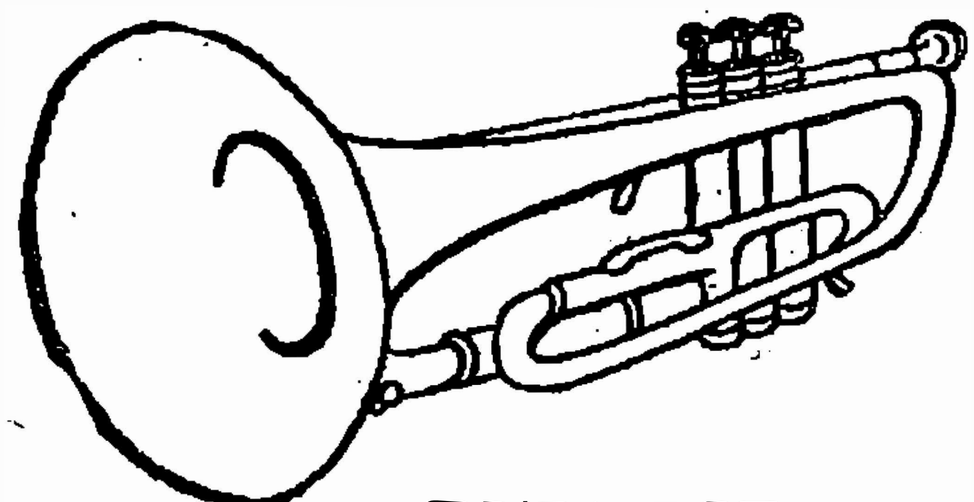

TROMPET

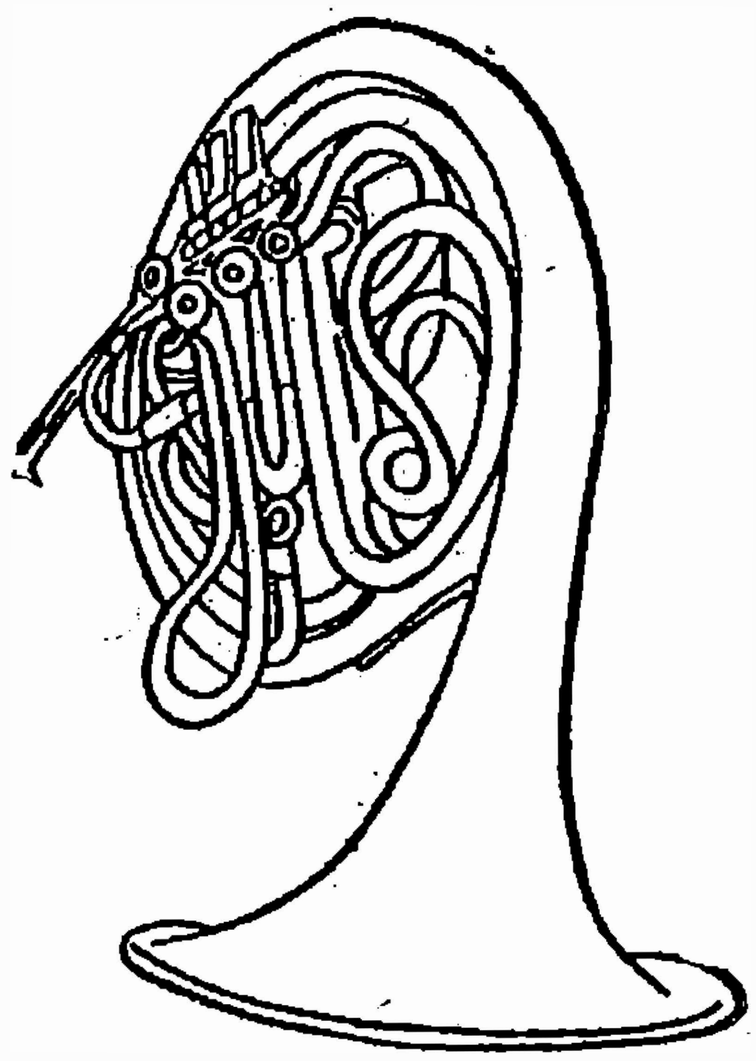

KORNO

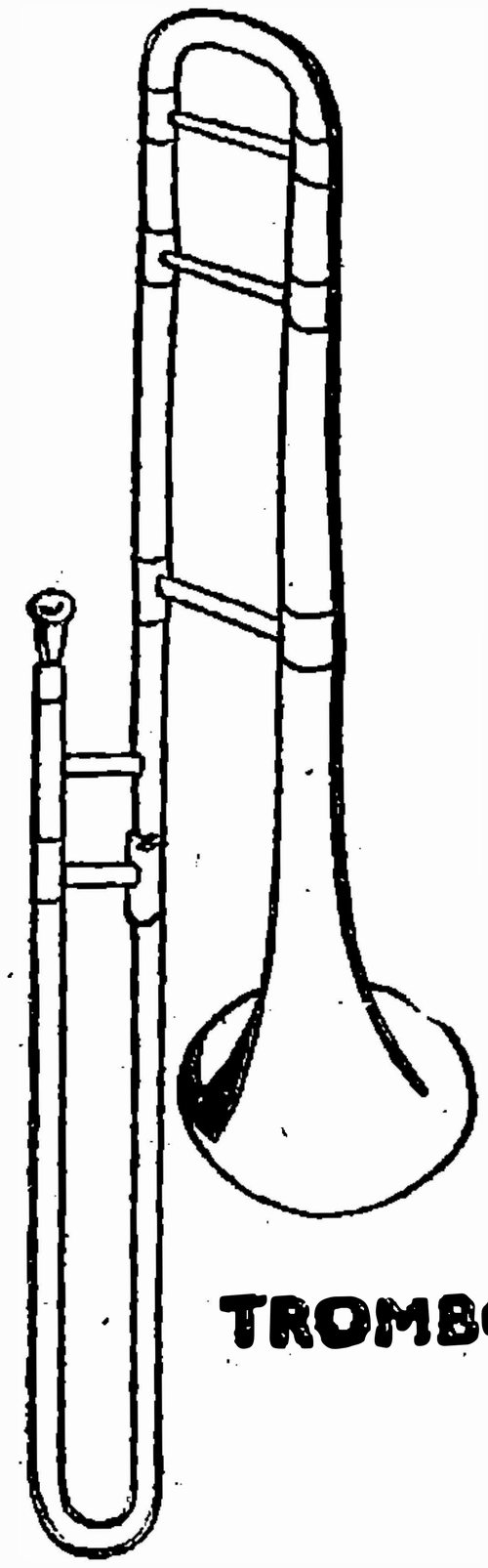

TROMBON

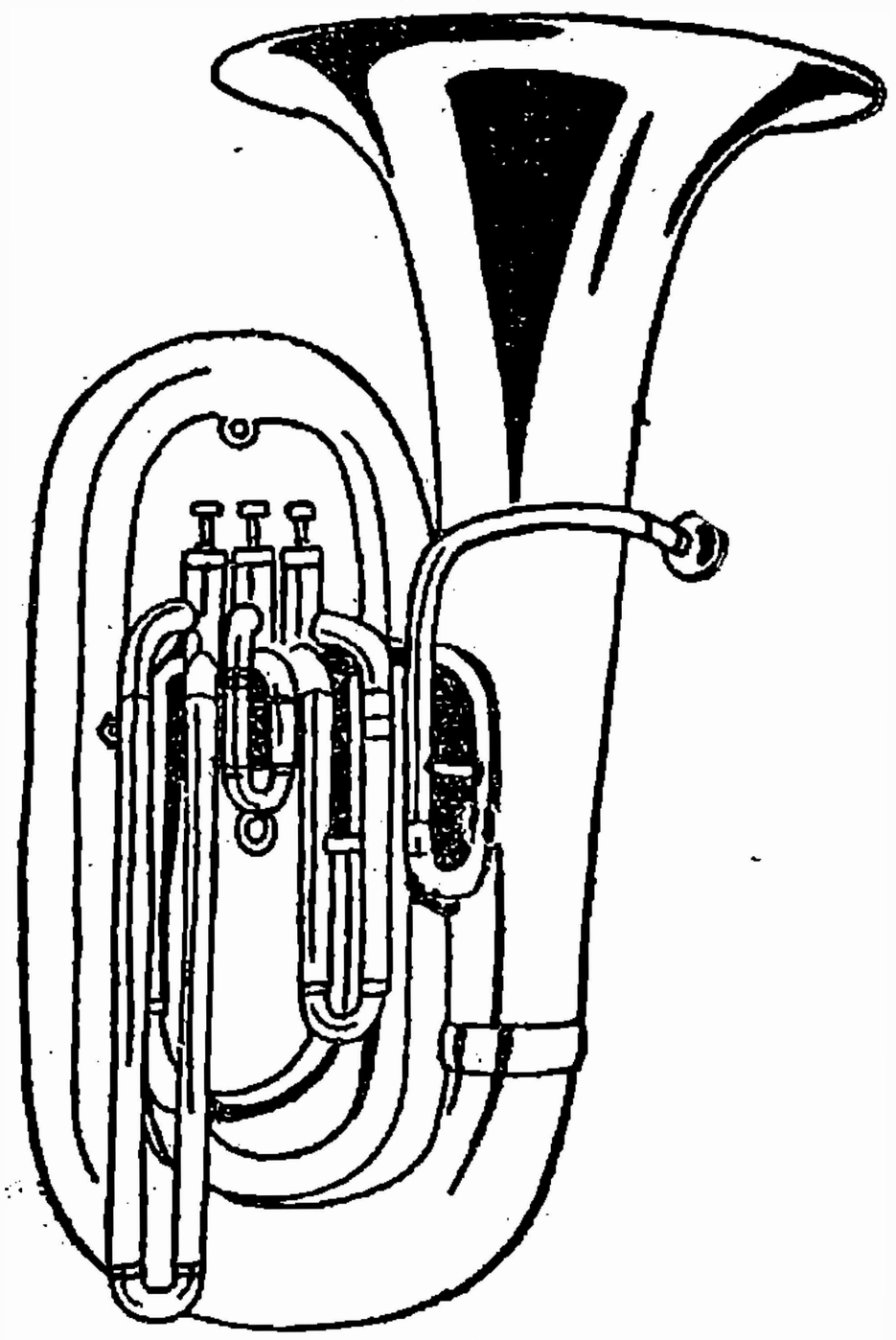

TUBA

MADENİ NEFESLİLER

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

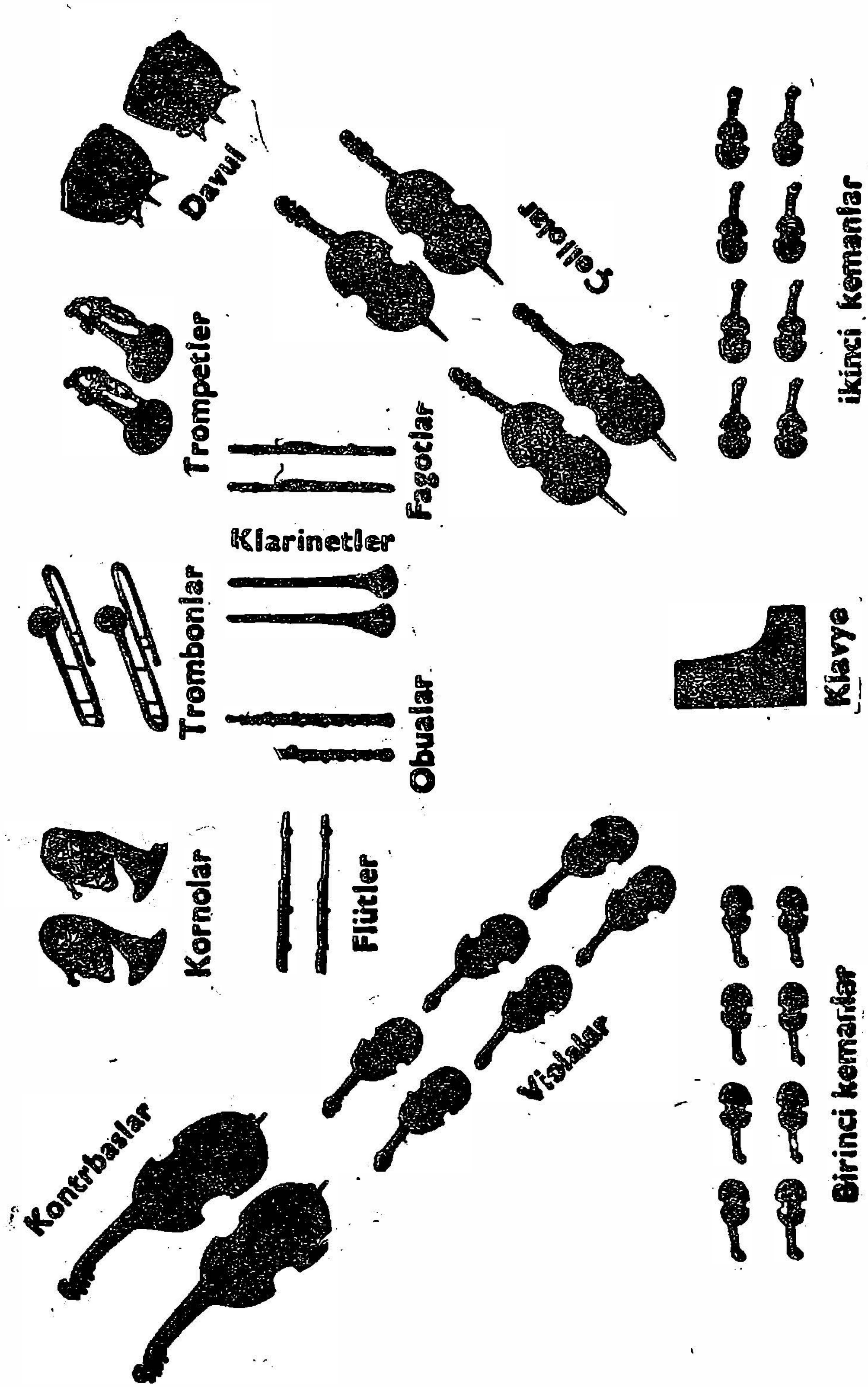

İlk Orkestra

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Telleri çekerek çalan enstruman ise *klavsen*'dir Bu çalgıya Almancada *Flügel*, Fransızcada *Clavecin*, İngilizcede *Harpsicord*, İtalyancada ise *Clavicembalo* veya *Cembalo* adı verilmektedir. Türkçede *cembalo* veya *klavsen* kelimeleri kullanılmaktadır.

Mannheim Orkestrası'nda klavyeli enstrumanlara orkestra boşluklarını doldurma görevleri dolayısıyla *basso continuo* adı da verilmiştir.

Stamitz'in getirdiği yeniliklerden sonra orkestra daha da gelişmiş, zamanla orkestrada yer alan çalgıların cinsi ve sayısı artmıştır. Orkestradaki çembalo ve piyano yerini ilk defa Haydn zamanında orkestra şefine bırakmıştır. Haydn, orkestrada basso continuo tarafından doldurulması gereken boşlukları da ortadan kaldırmıştır. Başlangıçta orkestra şefi, sadece sazlar arasında koordinatörlük yapmakla görevli olduğu halde zamanla daha fazla önem kazanmış, program seçmek, orkestra üyelerine prova yaptırmak gibi yetkileri de üzerine alarak orkestranın tek otoritesi haline gelmiştir.

Orkestra şefleri bir süre sonra şef değneği de kullanmağa başlamışlardır. Şef konseri yönetirken yapılması gerekenleri orkestra üyelerine sağ elinde tuttuğu değnekle işaret ederek veya mimiklerle anlatmaktadır.

Orkestrayı teşkil eden sazlar, dört ayrı grupta toplanır: *Yaylı sazlar, tahta nefesli sazlar, madenî nefesli sazlar* ve *vurma sazlar*. Bu grupların içinde en önemlisi yaylı sazlardır ve orkestra mevcudunun yarıdan fazlası yaylı sazlardan kurulmaktadır,

YAYLI SAZLAR :

Orkestrada yer alan yaylı sazlar, birinci ve ikinci *kemanlar, violalar, viyolonseller, kontrbaslar* olmak üzere beş kısma ayrılır. Keman, yaylı sazlar ailesinin en küçük sazi ve sopranosudur. Gövdesi çene ile sol omuz arasına konularak çalınır. Sol el parmakları kemanın sapında tellere basarak nota değişikliklerini sağlar, sağ elin tuttuğu yay ise tellere sürtünmek suretiyle titreşim yaparak sesi meydana getirir. Birinci kemanların en ön sandalyesinde oturan kemancı orkestra şefinin yardımcısıdır ve *konsermeister* adını taşır. Kemanlar fonksiyonları dolayısıyla iki ayrı grupa ayrılmış olup, modern besteciler kemanları daha fazla gruplara da bölmektedirler

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kemandan biraz irice olan *viola* ise keman gibi çalınır ve alto ses verir. Bir diğer adı da *alto*'dur. Sesi solo müzik yapacak kadar zengin olmakla beraber, orkestrada ikinci derecede bir çalgı olarak kullanılır ve kemana bir oktav kalın sesle eşlik eder.

Yaylı sazlar ailesinin tenoru olan *çello*'nun bir diğer adı da *viyolonsel*dir. Keman biçiminde ve 10 yaşındaki bir çocuk büyüklüğünde olan çello, madenî bir uçla yere dayanarak ve oturan icracının dizleri arasına yerleştirilerek çalınır. Çellist yayı yere paralel olarak kullanır. Çellonun duygusal bir sesi vardır.

Kontrbaslar yaylı sazlar ailesinin bas sesini teşkil eder. Normal boydaki bir insandan daha yüksek olan çalgı çellolar gibi yere dayanarak, fakat ayakta veya yüksek taburelere oturmak suretiyle çalınır.

TAHTA NEFESLİLER :

İçi oyulmuş ağaç silindirlerden meydana gelen tahta nefesliler üflenerek ve üzerinde bulunan çeşitli deliklerin açılıp kapanmasıyla nota değişiklikleri yapılarak çalınır. En kalın nota, bütün delikler kapalı iken elde edilir. Melodiyi sağlamak için notalara göre delikler açılıp kapatılır. Klâsik orkestralarda tahta nefesliler daima çift olarak yer alır.

Flüt ve *piccolo* orkestranın en şakrak sesli sazlarıdır.

Obua çok hırçın ve nüfuz edici bir keman sesini andırır. Kontrolü en zor sazlardan biri olduğu için hiç kimsenin doğru dürüst üfleyemeği hasta bir tahta nefesli olarak adlandırılır. Daha sonra orkestraya giren *İngiliz Kornosu* da obuya benzer. Obua ile arasındaki fark, keman ile viola arasındaki farka benzer. Orkestranın en ciddî sesli sazıdır.

Klarinet orkestraya 18'inci yüzyılda girmiş ve ilk defa Mozart tarafından solo parçalarda kullanılmıştır.

Fagot orkestranın en kalın sesli ve en çirkin görünüşlü tahta nefeslisidir. 1,5 Metreye yaklaşan boyu ve nezleli sesi ile ilk def'a çelloları desteklemek için kullanılmıştır. Orkestranın komedyeni olarak tanınan fagota ilk defa Mozart ve Beethoven eserlerinde gösteri yapmak fırsatını vermişlerdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MADENÎ NEFESLİLER :

Bunlar da tahta nefesliler gibi içlerindeki hava sütununu titreştirerek çalınır. Madenî boruların çeşitli şekillerde bükülmesiyle meydana getirilmişlerdir. Çok nadir olarak (Verdi'nin Aida Operası'nda olduğu gibi) hiç bükülmeden yapılmış 1,5 metre uzunluğunda trompetler de kullanılmıştır.

Başlangıçta avcı borularına benzeyen madenî nefesliler, *trompet, trombon, korno* ve *tuba*'dan kuruludur.

Üç pistonla çalışan 60 Cm. uzunluğundaki *trompet* madenî nefeslilerin sopranosudur. Flütün tatlı sesine sahiptir, fakat bu madenî bir sestir.

*Trombon*lar madenî sazların tenor ve baritonlarıdır. 120 Cm. uzunluğundaki bir saç tokasına benzeyen enstruman ileri geri sürülmek suretiyle uzunluğu değiştirilerek çalınır. Yumuşak ve asil sesi insan sesine çok yaklaşır.

Korno, French Horn veya Fransız kornosu diye de anılır. Madenî nefeslilerin melezidir. Geniş ağzı arkaya dönük olarak üç süpapla çalınır. Orkestranın en tatlı sesli enstrumanlarından biridir.

İlk orkestralarda bulunmayan *tuba* büyük gövdesiyle madenî nefeslilerin kontrbasıdır. Çok seyrek kullanılır. Solo olarak hayvan seslerini temsil eder. Wagner tarafından bir canavarı, Stravinsky tarafından da bir ayıyı anlatmak için kullanılmıştır.

VURMA ÇALGILAR :

Vurma çalgılar grupuna bateri adı da verilir. Bu grupun en eski ve en önemli sazı *timpani* adı verilen davuldur. Bakır bir yarım kürenin ağzına koyun veya dana derisi gerilerek yapılan çalgı, derisinin üstüne, keçe kaplanmış tokmaklarla vurularak çalınır. Timpaninin müzikal potansiyelini ilk defa realize eden besteci Beethoven'dir. Senfoni orkestralarında gerekirse daha büyük boyda davullar da kullanılır.

Vurma sazların gerektikçe orkestraya alınan bir çok çeşitleri vardır. Bunların başlıcaları şunlardır:

Trampet küçük bir davul şeklindedir. Sopalarla vurularak çalınır. İçine gerilen kiriş teli zırıltılı bir ses vermesini sağlar.

Simballer iri bakır diskler halindedir. Birbirine vurularak çalınır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ksilofon, çan, üçgen, gong, kastanyet, tamburin, çıngırak da nadiren orkestrada kullanılan vurma çalgılardır.

Orkestrayı teşkil eden dört grup sazın dışında ilk defa 19'uncu Yüzyıl'da yapılan *Harp* de orkestrada devamlı yer kazanmıştır. 47 telli ve yedi pedallı olan çalgı iki el teller üzerinde gezdirilerek ve pedallar ayaklarla kullanılarak çalınır. Renkli melodiler elde edilmesini sağlar. Wagner, Ren Altını'nda orkestrada altı harp birden kullanılmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VİYANA OKULU

On sekizinci Yüzyıl'ın ikinci yarısında politik ve ekonomik devrimlere paralel olarak müzik sanatında da büyük değişiklikler olmuştur. *Fransız İhtilâli (1789-1799), Amerikan İhtilâli (1755-1783) ve Napolyon Savaşları (1804-1815)* yeni milletleri ve yeni politik düşünceleri meydana çıkartmıştır. Buharlı makinenin, buharlı gemilerin, lokomotifin, dokuma makinelerinin icadı bütün medeniyet düzenini değiştirmiştir. Bu devrede müzik alanında da Bach ve Handel'in getirdiği stil ve formlar ortadan kaybolmuş, operadan başlayarak bütün müzik dallarına yeni ve stil formlar hâkim olmuştur.

Müzik devriminin getirdiği yenilikler, özellikle senfoni, sonat, yaylı sazlar kuarteti, uvertür ve konçerto tiplerinde kendini göstermiştir. Bu devirde halk için orkestra konserleri verilmeğe başlanmış, bir çok şehirlerde kurulan profesyonel ve amatör orkestralara soylu sınıftan kimseler de katılmıştır. Piyano, çembalo ve klavikordun yerini almış, virtüoz icracılar yetişmeğe başlamıştır. Bu çağın müzikçileri Bach'ın müziği ile de geniş ölçüde

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ilgilenmiş, takdirlerini belirtmişler, fakat onun etkisinde kalmamışlardır.

Enstrümanların mekanik gelişmesiyle enstrümantal müzik ön plana geçmişse de, operaya karşı ilgi de devam etmiş ve yüzlerce yeni opera yazılmıştır.

Bu çağın kronolojik limiti, Haydn'ın doğum tarihi olan 1732'den Beethoven'ın ölüm tarihi olan 1827'ye kadar devam eder. Devrin üç dev bestecisi Haydn, Mozart ve Beethoven, kendilerinden sonra gelen bir çok büyük kompozitörün izlediği *Viyana Okulu*'nu kurmuşlardır. Bu kompozitörlerin hiçbiri Viyana'da doğmadığı halde müzik faaliyetleri genellikle Viyana'da geçtiği için kurdukları okula *"Viyana Okulu"* yaşadıkları çağa da *"Viyana Çağı"* adı verilmiştir.

Viyana 18 inci Yüzyıl'ın başında çeşitli etnik grupların kaynaştığı önemli bir merkez haline gelmiştir. Ticaret ve politika hayatı bakımından da bütün Avrupa'yı etki altında bulunduran bu Tuna şehrinde ihtilâlci fikirlere karşı şiddetli bir sansür uygulanıyordu. Bu atmosfer içinde müzikal faaliyetlerin de merkezi olan Viyana'nın müzik hayatı soylu ailelerin kurduğu özel orkestralarla başlamıştı. Orkestra üyeleri sadece müzikle değil, efendilerinin diğer ev hizmetlerini görmekle de görevlendirilmişlerdi. Orkestranın şefi olan Kapellmeister, aynı zamanda müzik yazmakla da yükümlü idi.

Viyana'nın soylu kişileri, emirlerindeki müzikçileri devamlı olarak yeni besteler yapmağa zorluyor, sık sık düzenlenen ve çok uzun süren konserler de daima yeni besteler yapılmasını zorunlu kılıyordu. Örneğin, Haydn Paris'te düzenlenen bir kaç konser için altı senfoni ve kuartet meraklısı bir toptancı tüccar için altı kuartet birden bestelemek zorunda kalmıştı.

Bu devir sayısız profesyonel ve amatör müzikçiler yetiştirmiş, ancak bunlar arasında sadece Haydn, Mozart ve Beethoven'in isimleri çağa damgasını vurmuştur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SENFONİNİN BABASI

JOSEPH HAYDN

(1732 - 1809)

Viyana'da ilk defa kendisini gösteren besteci, Joseph Haydn'dır. 1732 yılında Aşağı Avusturya'daki *Rohrau*'nun bir köyünde doğan Haydn küçük yaşta müzik hayatına girerek şan, klavye ve keman dersleri almış, şarkı söylemekte çok başarılı olduğu için Viyana'nın ünlü *St. Stephen's* Katedrali Korosuna kabul edilmiştir. Buradaki dokuz yıllık çalışması sırasında bir yandan akademik kariyer yapmış, öte yandan keman, klavye, ses için besteler yazarak armoni ve kontrpuan üzerine etüdler vermiştir. 1749 yılında sesi bozulduğu için Katedralden ayrılmış, meteliksiz bir genç olarak Viyanada noktürnal serenadlar yapmak ve dersler vermek suretiyle hayatını kazanmağa çalışmıştır. Bu dönemin Haydn'a kazandırdığı en önemli şey, kendi kendini eğitme disiplini olmuştur.

Viyana'da bazı önemli müzikçilerle tanıştıktan sonra Bohemya'da müzik direktörlüğü görevi alan Haydn, aynı zamanda Prens Paul Esterhazy'nin sarayında Kapellemeister yardımcısı olmuştur. Esterhazy ailesinin hizmetinde yaptığı çok sayıda bestelerle Avrupa'nın bütün müzik çevrelerinde büyük ün kazanan, eserleri yayımcılar tarafından kapışılarak Paris ve Londra'da basılan Haydn'ın senfonileri 1782'de New York'ta da çalınmıştır. 1790'da Prens Esterhazy'nin ölümü üzerine bir seri konser vermek için Londra'ya giden Haydn burada olağanüstü ilgi görmüştür. 1792'de Viyana'ya döndükten sonra 1794'de Londra'ya giderek aynı parlaklıkta ikinci bir konser turnesi yapmış ve bu konserler için 12 yeni senfoni bestelemiştir. 1795'te tekrar Viyana'ya dönmüş ve ünlü *"Yaratılış"* Oratoryosu'nu yazmağa başlamıştır. Yaratılış'ın 1798 yılındaki ilk icrası olağanüstü zafer kazanmış ve bestecisinin uluslararası ün yapmasına yol açmıştır. Bundan sonra son bestesi *"Mevsimler"* Oratoryosu'nu yazan Haydn hayatının geri kalan yıllarını inzivaya çekilerek geçirmiş, çeşitli ülkelerden gelen kompozitörlerin ziyaretlerini kabul etmiştir.

1809 yılında ölen Haydn dindar bir insan olmasına rağmen mes'leri ve dinî müziği ile değil, senfonileri, yaylı sazlar kuar-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tetleriyle şöhret kazanmıştır. Bestelediği 700 enstrümantal eserin 104 tanesi senfoni, 83'ü yaylı sazlar kuartetidir. Müzik tarihi bakımından Haydn'ın önemi çok büyüktür, senfoninin ve yaylı sazlar kuartetinin babası olarak tanınır. Haydn, kendisinden önce de kullanılan bu forma büyük bir yenilik getirmemiş, ancak bunları her zaman için dinlenilebilecek bir şekilde kristalize etmiştir. Haydn'ın ağırlığı bunları devamlı kullanarak müzik potansiyellerini dünyaya tanıtmasında, üstün niteliği ise, enstrümantal müzik bestelemesindedir.

Müziğinin başlıca karakteristiği, taze ve parıldayan bir melodi zenginliğine sahip olmasıdır. Bütün müziğinde anlamlı melodiye doğru bir eğilim olan Haydn, aynı zamanda halkın seveceği temleri kullanmış ve her fırsatta da popüler dans melodilerine başvurmuştur.

Bestecinin en büyük buluşlarından biri, orkestra çalgılarını standardizasyona tâbi tutmasıdır. Haydn'ın orkestrada sazları gruplandırma şekli bugüne kadar değişmeden devam etmiş, diğer besteciler sadece bazı çalgıları orkestraya eklemekle yetinmişlerdir.

MÜZİĞİN DÂHİ ÇOCUĞU

WOLFGANG AMADEUS MOZART

(1756 - 1791)

1756 yılının 27 Ocak'ında *Salzburg*'da doğan Mozart, Salzburg Piskoposluğu'nda Kapellmeister yardımcısı olan *Leopold Mozart*'ın oğludur.

Haydn'dan 24 yaş genç olmakla beraber onun çağdaşı kabul edilen besteci, müzik hayatına bir harika çocuk olarak başlamış, üç yaşında iken klavsen çalmış, beş yaşında da bazı küçük parçalar bestelemiştir. Babasının yakın ilgisiyle klavye, keman ve kompozisyon çalışmalarında büyük başarı gösteren Mozart'ın kızkardeşi *Marianne* da usta bir klavsenist olarak yetiştirilmişti. İki kardeş 1763'te büyük bir konser turnesine çıkmışlar, Avrupa'nın önemli merkezlerinde geniş ün yapmışlardır. Bu arada, Paris'in Versailles Sarayı'ndaki konserleri büyük takdirle karşılanmış, kü-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çük Mozart burada *Prenses Adelaide* için bir de keman konçertosu bestelemiştir. Mozart ailesinin İtalya'ya yaptığı seyahat ise büyük sansasyon yaratmış, küçük besteci burada devrin en ünlü İtalyan kompozitörleri ile tanışmıştır. 11 yaşında iken iki opera besteleyen Mozart, Salzburg'a döndükten sonra da beste yapmağa devam etmiş, bir süre sonra kilisede besteci ve kompozitör olarak görevlendirilmiştir. 1781'de kiliseden uzaklaştırılması üzerine ölünceye kadar Viyana'da serbest müzisyenlik yapmıştır. Eser yazıp müzik dersleri ve konserler vererek hayatını güçlükle kazanan Mozart çok sayıdaki kompozisyonlarına rağmen maddî durumunu bir türlü düzeltememiştir.

Bestecinin genç yaşta kavuştuğu şöhreti hazmedemeyen zamanın ünlü müzisyeni *Salieri* Mozart'ın maddî imkânlarını daima çeşitli entrikalarla baltalamıştır.

Olağanüstü çalışmalarına rağmen maddî bakımdan bir türlü tatmin olamayan Mozart kısa zamanda fizyolojik çöküşe sürüklenmiş ve 5 Aralık 1791'de, henüz 35 yaşında iken ölmüştür.

Bir zamanlar ismi bütün dünyada bayrak gibi dolaşan Mozart'a üçüncü sınıf bir cenaze töreni yapılmış, mezarının yeri kısa zamanda unutulmuştur. Üzüntüsünden cenaze törenine katılmayan karısı *Constanze* bile bir kaç gün sonra ziyarete gittiği kocasının mezarını bulamamıştır.

Mozart son olarak, müzikal ifade gücünün doruğunu teşkil eden *Requiem Mess*'i bestelemiştir.

Mozart müzik dünyasının tanıdığı en verimli kompozitörlerden biridir. Dünyanın en büyük besteleri, bir kaç tanesi hariç, kompozitörlerin 40-50 yaşları arasında yazılmıştır. Bach, Beethoven ve Wagner ise en büyük eserlerini çok daha yaşlı iken vermişlerdir. Mozart'ın 35 yaşında öldüğü dikkate alınırsa, ne büyük bir müzik gücüne sahip olduğu ve ömrü yetseydi ne muhteşem eserler yaratabileceği kolayca anlaşılacaktır.

Mozart hayatının en mutlu anlarını Haydn ile arkadaşlığı sırasında geçirmiş, birbirlerine karşı büyük saygı ve sevgi beşleyen iki kompozitör eserlerini karşılıklı eleştirip yorumlamışlardır. Haydn, kendisine altı kuartet ithaf eden Mozart'ın eserlerinden bazılarını dinlediği zaman bestecinin babasına "*Şerefli bir insan olarak sizi temin ederim ki, oğlunuz tanıdığım en büyük kom-*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

pozitördür. Kompozisyon tekniği hakkında büyük kültürünün yanında üstün bir müzik zevki vardır" demiştir.

Mozart bütün müzik türleriyle ilgilenmiş, oda müziği, opera, orkestral ve koral müzik yazmıştır. Kompozisyonlarını önce bütün detaylarıyla kafasında tasarlar, sonra büyük bir hızla kâğıda dökerdi. Kendisini homofonik stilin kayıtlarıyla sınırlamamış, kompleks polifonik cümleler, çok sesli müzik yaratarak dünyanın en büyük melodi ustalarından biri olmuştur. Zamanına göre armoni tekniği çok ileri olan besteci, hayatında çektiği acıları, müziğine yansıtmamış, besteleri büyük bir neşe ve canlılık taşımıştır. Mozart'ın sayısı çok fazla olan eserlerini 1862 yılında *Ludwig Von Köchel* bir sıraya koymuştur. Bestecinin 600 eseri *Köchel* dizisin'n numaralarını taşımaktadır. Eserleri arasında 22 opera, 17 klavye sonatı, 49 senfoni, 27'si piyano, 6'sı keman için olmak üzere 60'a yakın harp, fagot ve diğer enstrumanlar için konçerto, 68 dinî müzik yer almaktadır.

ERİŞİLMEZ KOMPOZİTÖR

LUDWİG VAN BEETHOVEN

(1770 - 1827)

Klâsik batı müziğinin erişilmez zirvesi Beethoven hakkında yakın arkadaşı Grillparzer *"O, sanatın vahşi ve kaprisli elemanlarla kaynaştığı korkunç noktaya kadar gitti"* demektedir. Gerçekten de Schumann'ın yazdığı gibi *"Tıpkı tekrarlandıkça insanı korku ve hayret içinde bırakan tabiat olayları gibi Beethoven de, ne kadar sık dinlenirse dinlensin, üzerimizde değişmez bir kudret etkisini yaratmaktadır."*

18 inci Yüzyıl sonu Viyana'sında Beethoven hiçbir asilin hizmetine girmemiş ve bütün bestelerini kendi kişiliğinden güç alarak yaratmış ilk kompozitördür. Kişiliği 19 ncu Yüzyıl'da bestelenen eserlere de damgasını vurmuş ve müzikte romantik hareketin hazırlayıcısı olmuştur. 16 Aralık 1770'te Bonn'da doğan Beethoven, kilise korosu tenorlarından *Johann Van Beethoven'ın* oğludur. Daha küçük yaşta babası tarafından Mozart gibi bir harika ço-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

cuk olmağa zorlanmış, bu yüzden genel kültür eğitimi dahi ihmal edilmiştir. İlk müzik eğitimini babasından ve evlerinde pansiyoner olarak kalan Tobias Pfeifer adındaki bir gezici müzisyenden alan Beethoven'ın kişiliğini babasının kendisini istismar için yaptığı baskılar geniş ölçüde etkilemiştir.

Beethoven ilk olarak Bonn'da kilise organistliğiyle müzik hayatına atılmış, 1787 yılında 12 yaşında iken Viyana'ya giderek Mozart'ın önünde çalmıştır. Mozart Beethoven'in müzik kabiliyetine hayran olarak kendisini Viyana'ya kalmağa zorlamışsa da, annesinin hastalığı dolayısıyla besteci Bonn'a geri dönmek zorunda kalmıştır.

1788'de şehirde kurulan opera orkestrasında bir süre viola çalmış bu arada özellikle Mozart'ın operalarını tanımak imkânını bulmuştur.

1792 Temmuz'unda Bonn'dan geçmekte olan Haydn ile tanıştırılmış, Haydn Beethoven'in eserlerini takdir ederek ders vermek üzere kendisini Viyana'ya çağırmıştır. Bunun üzerine aynı yılın Kasım ayında Viyana'ya giden Beethoven ömrünün sonuna kadar orada kalmıştır. Viyana'da başta Haydn olmak üzere kontrpuan hocası *Albrechtsberger* ve dramatik kompozisyon hocası *Salieri*'den ders alan Beethoven, piyano icracısı olarak kısa zamanda Viyana asillerine kabiliyetini göstermek imkânını bulmuştur. Ancak piyanistliği yaratıcılığını bir süre gölgelemiş ve kompozitör olarak ilk başarısını keman, viyola, çello, kontrbas, klarinet, fagot ve korno için yazdığı Opus 20 Septeti ile sağlamıştır.

Beethoven'in birinci senfonisinin prömiyeri 2 Nisan 1800'de yapılmış, ancak eser büyük ilgi uyandırmamıştır. 1799-1814 döneminde 8 senfoni, 3 piyano konçertosu, 1 keman konçertosu, 7 piyano sonatı, 11 yaylı sazlar kuarteti, çok sayıda oda müziği, Leonore (Fidelio) Operası, Egmont Uvertürü ve daha bir çok kısa parçalar bestelemiş ve Viyana halkına dehasını kabul ettirmiştir.

Beethoven'in sanat hayatı 1814 yılında bir müzisyen için düşünülebilecek talihsizliklerin en büyüğü olan sağırlık sebebiyle tehlikeye düşmüştür. Hastalık ilk belirtilerini 1799 yılında göstermiş ve 15 yıl sonra Beethoven'i sesler âleminden tamamen uzaklaştırmıştır. Buna rağmen bestecinin dehası imkânsızı mümkün kılmış ve Beethoven sağır olduktan sonra, ölümsüz *Dokuzuncu Senfoni*'sini yaratmağa muvaffak olmuştur. 1824 yılında ilk def'a Viyana'da çalınan *Dokuzuncu Senfoni*, olağanüstü heyecan yaratmış, ne yazık ki, orkestrayı yöneten Beethoven seyircilere arkası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dönük olduğu ve kulakları duymadığı için dakikalarca süren alkış seslerinin farkına varamamıştır.

Sanat gücüne herkes tarafından büyük saygı gösterilen Beethoven hayatının son yıllarını, kimseye boyun eğmediği için, büyük bir sefalet içinde geçirmiş ve ıstırapla dolu yalnızlığı içinde en büyük şaheserlerinden *Missa Solemnis* ve *Dokuzuncu Senfoni* ile çok sayıda yaylı sazlar kuarteti yaratmıştır.

1826 Aralık ayında hastalanan Beethoven 26 Mart 1827'de müzik dünyasına erişilmez şaheserler bırakarak hayata gözlerini yummuştur. Viyana halkı 20 bin kişinin katıldığı bir cenaze töreniyle bu büyük dâhiye karşı son görevini yerine getirmiştir.

Mozart ne kadar büyük bir müzik şairi idiyse, Beethoven da o kadar büyük bir müzik filozofudur. Müziğinde kişiliğinin bütün ifadesini bulmak mümkündür. Genel kültürü geniş olmamakla beraber Goethe ve Schiller'in eserlerine karşı büyük hayranlık beslemiş ve Egmont için yazdığı uvertürle bu hayranlığı ifade etmiştir.

Her eserinin kendine özgü yanları olduğu için Beethoven'in müzik stilinin karakteristiğini tanımlamak hemen hemen imkânsızdır. Dış formlarında benzerlikler görülmekle beraber bir kompozisyonunun iki bölümünün bile tam mânasıyla aynı karakteri taşıdığı söylenemez. Beethoven'in eserlerini üç grupa ayırmak ve herbiri için kesin bir stil tesbit etmek âdet olmuştur:

Beethoven'in birinci dönemi *taklit dönemi* olarak kabul edilir ki, bu İkinci Senfoninin bestelendiği 1802 yılına kadar sürer. Besteci bu dönemde Mozart ve Haydn'ın etkisi altındadır. 1803'de bestelediği Üçüncü Senfonisi (Eroica) ile geleneklerden kurtulan Beethoven *gerçekçilik dönemi* diye adlandırılan bu periodu da 1814'te bestelediği Opus 90 Mi Minör Piyano Sonatı ile kapatmıştır. *Soyutlama dönemi* olarak anılan üçüncü dönem ise kronolojik olarak 1816 yılında La Majör Piyano Sonatı ile başlamış ve bu dönemin tipik eserlerini yaylı sazlar kuartetleri, Dokuzuncu Senfoni ve Missa Solemnis teşkil etmiştir. Bu son aşamada Beethoven geleneksel formlardan tamamen koparak aşırılığa sürüklenmiştir.

Bestecinin eserleri içinde en muhteşemi 9 numaralı Koral Senfonisi'dir. İnsan sesiyle enstrümanların bir araya getirildiği Dokuzuncu Senfoni'de ses kompozisyonu anıtsal bir büyüklük kazanmış ve insan sesi bir senfonide ilk defa kullanılmıştır. Bu senfonisinde Schiller'in "An die Freude" adlı şiirini kullanan Beethoven büyük şaire olan hayranlığını da böylece ölümsüzleştirmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İTALYAN OPERASI

İlk opera binasının açıldığı 1637 yılından sonra İtalyan halkının sanat hayatında opera gösterileri en önemli yeri işgal etmeğe başlamış, 18 inci Yüzyıl'ın ikinci yarısı ile 19 uncu Yüzyıl'da da İtalya'da müzik çalışmaları tamamen operaya hasredilmiştir.

İtalyan operası, bir kaç istisnaya rağmen, dramatik unsurlardan çok insan sesinin en iyi şekilde kullanılması ve hoşa gidecek melodiler yaratılması üzerine kurulmuştur. Bu çekiciliği dolayısıyla İtalyan operası heryerde daima büyük ilgi görmüş, bu yüzden, Alman operalarının İtalyan operalarıyla rekabet etmesi çok zor olmuştur.

GİOACCHİNO ROSSİNİ (1792 - 1868):

19 uncu Yüzyıl'ın ilk yarısında İtalyan opera bestecileri arasında ses ve melodi bakımından çok büyük eserler ortaya koyarak sınırlar ötesinde şöhret yapan *Gioacchino Rossini* Adriyatik sahillerinde, *Pisaro* adlı bir sahil kasabasında, 1792 Şubat'ında dünyaya gelmiştir. Rossini 18 yaşında iken ilk operasını yazmış

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve 1876 yılında en büyük operası *Sevil Berberi*'ni iki haftalık bir çalışma sonucunda meydana getirmiştir. Rossini'nin şöhreti yazdığı her yeni opera ile biraz daha artmış, 1822'de gittiği Viyana'da verdiği her konser büyük bir zafer olmuştur. Burada Beethoven ile de tanışan besteci ertesi yıl Londra'ya geçmiş, daha sonra Fransa'ya giderek çok büyük bir ücretle Fransız Hükûmeti'nin hizmetine girmiştir. 1829 yılında ünlü *Giyom Tel* Operası'nı besteleyen Rossini 37 yaşında iken anlaşılmayan bir sebepten dolayı opera bestelemekten vçazgeçmiş, ölünceye kadar inzivaya çekilmiştir. 39 yıllık inziva hayatında Rossini'nin bestelediği tek eser *Syabat Mater* adlı bir koral'dir. 1868 yılında ölen Rossini'nin bestelediği 38 operadan bugün sadece Sevil Berberi adlı eseri modern opera repertuvarlarında yer almaktadır.

Rossini'nin operaya getirdiği başlıca yenilik, virtüoz şarkıcının imtiyazlı durumunu bertaraf ederek kompozitörün bestelediği müziği sahneye hâkim kılmasıdır. Bunu gösterişli pasajları tamamen ortadan kaldırarak değil, onları şarkıcının tâbi olacağı şekilde yazarak başarmıştır. Rossini ciddî operada *bas* sese devamlı olarak yer veren ilk bestecilerden biridir. Eski İtalyan operalarındaki uzun ve sıkıcı resitativleri kısaltmış ve orkestra eşliğinde söylenmesini sağlayarak daha enteresan hale getirmiştir. Orkestraya da operada çok büyük önem vermiştir, ki bunu en güzel örneği, Giyom Tel Uvertürü'dür.

Her şeyin üstünde, Rossini, melodi bulma konusunda olağanüstü bir başarı göstermiştir. Onun melodileri Mozart ve Schubert'inkiler kadar ifadeli olmamakla beraber parlak ve espirilidir

Rossini'nin Sevil Berberi adlı eseri, *opera buffa* (opera komik)'nın tipik bir örneğidir. Opera buffa, bir önceki yüzyılda ciddî operaların perde aralarında görülen komik perde arası temsillerinin gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Karakter sayısı sınırlandırılmış olmayan ve konusunu günlük yaşayıştan alan komik operaların özelliği, renkli aryalar, canlı topluluklar, hızlı hareketlerdir. Kısacası, opera buffa'da müzikten çok tiyatro ağır basmaktadır. İlk başarılı opera buffa, *Giovanni Pergolessi*'nin 1733'de bestelediği *La Serva Padrona* adlı operadır.

Giyom Tel Operası ise Rossini'nin diğer eserlerinden büyük ölçüde ayrılmaktadır. Fransızca bir metin üzerine Fransız opera geleneğine göre yazılmış olan eser 19 uncu Yüzyıla özgü Fransız *grand opera*'sının temelini atmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Grand opera tarihsel konular üzerine yazılmış olup çok kalabalık sahneler, mahallî renkler, muhteşem dekorlar, duygusal portrelerle kurulmuştur. Grand Opera, Alman romantik operasından karakterlerinin hayalî değil, gerçek olmasıyla ayrılmaktadır. Bu tür operanın en büyük temsilcisi Alman kompozitörü *Jakob Meyerbeer (1791-1864)*'dir. Kendisinden önceki Rossini ve Gluck gibi o da bir yabancı olduğu halde Paris'in müzik hayatına uzun süre hükmetmiştir. *Les Hugenot, Le Prophète, L'Africaine* zamanında çok tutulmuş olmakla beraber bugün opera repertuarlarında yer almamaktadır.

BELLİNİ (1801 - 1835), DONİZETTİ (1797 - 1848):

İtalya'da Rossini'nin halefleri *Vincenzo Bellini* ve *Gaetano Donizetti*'dir. Bellini'nin on operasından bugün repertuarlarda yer alan sadece *Norma* Operası'dır. Stili tamamen lirik olan bu operanın melodileri zarif ve şairanedir Chopin'i de geniş ölçüde etkilemiştir.

Donizetti ise, Rossini gibi, olağanüstü bir süratle beste yapmış, 16 yılda 66'dan fazla dramatik eser bestelemiştir. Bunlar içinde bugün sadece 1835 yılında yazmış olduğu *Lucia di Lammermoor* temsil edilmektedir. Bu eserin ikinci perdesindeki deli sahnesi, koloratur sopranolar için büyük bir *tour de force*'dur. O da, Bellini gibi, güzel melodilere önem vermiş, Rossini'nin operada orkestraya verdiği önemi zayıflatmıştır.

GUİSEPPE VERDİ (1813 - 1901):

Richard Wagner Alman operasında müzik dramları ile yeni standartları formüle ederken İtalya'da *Guiseppe Verdi* adında bir besteci, Rossini, Bellini ve Donizetti'nin peşinden gitmekle beraber müzik dünyasında Wagner'in en önemli rakibi olarak isim yapıyordu.

Wagner'den bir kaç ay sonra 10 Ekim 1813'te fakir bir hancının oğlu olarak *Le Rencole*'de doğan Verdi ilk müzik derslerini mahallî bir organistten almış, 18 yaşına gelince gösterdiği kabiliyet dolayısıyla hemşehrileri aralarında para toplayarak kendisini müzik tahsil etmesi için Milano'ya göndermişlerdir. Her ne kadar Milano Konservatuarı Verdi'yi öğrenci almayı reddetimişse de, genç müzisyen La Scala'nın orkestra üyesi olan *Vincenzo La-*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

vigna adındaki müzisyenden özel dersler almak imkânını bulmuştur, Bellini'nin kuvvetli etkisini taşıyan ilk operası 1839'da temsil edilmiş, fakat ilk başarısını 1842'de *Nabucco* isimli operasının temsilleriyle göstermiştir. Aynı tarihte Wagner de Almanya'da Rienzi operası ile şöhret merdiveninin basamaklarına ilk adımını atmıştır.

Verdi'nin başarılı sanat hayatı üç döneme ayrılır. 1839 - 1850 tarihleri arasında bestelediği operaların hiçbiri bugün opera repertuarlarında yer almamaktadır. 1851 - 1867 arasındaki ikinci dönemde *Rigoletto* (1851), *Il Travettore* (1853), *La Traviata* (1853) gibi popüler operalar bestelemiştir. 1871 - 1892 arasındaki son dönemde ise Verdi'nin şaheserleri yer alır: *Aida* (1871), *Otello* (1887), *Falstaff* (1892).

Verdi, Wagner'den bir misli fazla, yani 26 operá yazmıştır. Başarıları ona hatırı sayılır bir gelir sağlamış, servetine daima mütevazı bir köylü gibi kalmasını bilmiştir.

1871 yılına kadar İtalya bugünkü birliğine kavuşmuş değildi. Avusturya işgali altındaki yarımada devamlı bir huzursuzluk kaynağı halindeydi. Verdi'nin bu dönemde yazılan bazı operaları ihtilâlci duyguları dile getiriyor ve dinleyiciler de ulusal duygularını tatmin etmek için bu operalara büyük rağbet gösteriyorlardı. Verdi'nin operalarının temsil edildiği salonlar İtalyanların milliyetçi gösterilerine sahne oluyordu. Ayrıca Verdi'nin isminin baş harfinin, İtalyan milliyetçilerinin İtalya Kralı olarak görmek istedikleri Sardinya Kralı'nın isminin baş harfiyle aynı olması dolayısiyle dinleyiciler temsillerin sonunda "*Viva Verdi*" diye bağırmak suretiyle İtalyan Kralı *Vittorio Emanuel*'i selamlamış oluyorlardı. Verdi de şahsen ateşli bir vatanperverdi ve operada İtalyan stiline sadakat göstererek müzik alanında da milliyetçilik yapıyordu.

Verdi'nin ilk operalarının librettoları kanlı ve acıklı olaylar üzerine yazılmıştır. Aida ise konusunu eski Mısır tarihinden almış olup egzotik bir havası vardır. Otello ve Falstaff'ın librettoları ise Shakespeare'in ünlü oyunlarından alınmıştır.

Verdi'nin opera stilinin en çarpıcı özelliği, dramatik bir durumu belagatli bir melodi ile vermek kudretidir. Verdi operalarında en basit melodilerle çok kuvvetli duygular ifade edebilmiştir. Aida, Otello ve Falstaff operalarında insan sesi hâkim olmakla beraber orkestraya da büyük önem verilmiştir. Bu yüzden Verdi'nin son zamanlarda Wagner'in etkisi altına girdiği ileri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sürülmüşse de, bu gelişme Verdi'nin kendi tabiî tekâmülünün bir sonucudur.

Verdi, ayrıca, İtalyan şairi ve vatanperveri *Alessandro Manzoni*'nin 1873'te ölmesi üzerine derin üzüntüye kapılarak onun hatırasına bir *Requiem Mes* bestelemiştir.

VERİSMO:

19 uncu Yüzyılın sonlarında İtalya'da Siyam İkizleri gibi iki yeni opera repertuvarlarda birlikte yer almağa başladı. *Pietro Mascagni* (1863-1945)'nin *Cavalleria Rusticana* ve *Ruggiero Leoncavallo* (1858 - 1919)'nun *Palyaço*'su.., Bu operalarla ortaya *verismo* (operatik realizm) modası çıkmıştır. Konusunu halkın günlük yaşayışından alan bu operaların müzikal bakımdan önemi metin ile müzik arasındaki çok yakın işbirliğidir. Orkestra da bu operalarda kısmen önemli rol oynamaktadır. Yazılışında Wagner'in armonik dilinin etkisi olduğu idd:a edilirse de her İtalyan operasında olduğu gibi ses esere hâkimdir. İki bestecinin bunlar dışındaki operaları ayni başarıyı sağlamamış ve unutulup gitmiştir.

CİACOMO PUCCİNİ (1858 - 1924):

Verdi'nin halefi olan *Giacomo Puccini*, 19 uncu Yüzyıl operasının üç önemli özelliğini bir araya getirmiştir. Verdi'nin ifadeci melodisi, Verismo'nun dramatik kuvveti ve Wagner orkestrasının aydınlatıcı yorumu... Puccini'nin şaheserleri *La Boheme* (1896), *Tosca* (1900) ve *Madem Butterfly* (1904)'dir. Ayrıca bir perdelik *Gianni Schiccihi* (1918) adında bir opera komik de yazmıştır. Bir Çin peri masalı üzerine hazırladığı *Turandot* Operası ise bestecinin 1924'te ölmesi yüzünden tamamlanamamıştır. Kapanış sahnesi bestecinin eskizlerinden yararlanarak *Franco Alfono* tarafından tamamlanmış ve 1926'da ilk temsili verilmiştir.

Lirik çalışması, armoni kaynaklarına hâkimiyeti, mükemmel tiyatro duygusuna ilâveten Puccini orkestra imkânlarını çok iyi kullanmasını bilmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BEŞİNCİ BÖLÜM

ROMANTİK İHTİLÂL

19'uncu Yüzyıl'ın başlarında bütün sanat dallarında yeni bir ifade akımı belirmeğe başlamıştır. Victor Hugo tarafından "*Edebiyatta liberalizm*", Heinrich Heine tarafından da "*Orta Çağ şiirinin yeniden uyanışı*" şeklinde tanımlanan romantik hareket edebiyat alanında başlamış ve kısa zamanda müzik hayatını da etkilemiştir.

Klâsik ve romantik terimleri her ne kadar birbirinin zıddı gibi görünürse de, ikisi arasında kesin bir çizgiyle ayırım yapmak mümkün değildir. Klâsik, stil, objektifliği ve evrensel karakteriyle özel ve bireyci görüşe karşıdır. Romantizm ise kişisel duyguları yansıtması bakımından "*duyguların dili*" olarak tanımlanır. Formda ustalık; sunuşta berraklık ve duygusal bakımdan ılımlı olmakla kendini gösteren klâsizme karşılık romantizmde sanatçı yeni anlatım biçimleri, yeni formlar bulmağa çalışır. Romantik ruh temel olarak ilericidir.

Edebiyatta romantizm özellikle Almanya'da müziğin gelişmesini bir çok bakımdan etkilemiştir. *Goethe*, - *Schiller*, *Heine*, *Eichendorff* ve diğerlerinin şiirleri *Schubert*, *Schumann* ve *Wolf'a*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

birçok besteler ilham etmiş, pek çok besteci Goethe'nin Faust'undan geniş çapta yararlanmıştır. Romantik kompozitörler, ayrıca Orta Çağ şiirleri, Alman mitolojisi, folklör ve Shakespeare'in yapıtlarından da esinlenmişlerdir.

Müzikte romantizm ilk belirtilerini Beethoven'ın eserlerinde göstermiş ve onu *Franz Schubert, Felix Mendelssohn, Robert Schumann, Hector Berlioz, Carl Maria von Weber, Frederick Chopin, Franz Liszt* ve *Richard Wagner* izlemişlerdir. Müziğe getirdikleri başlıca yenilikler piyano için kısa eserler, sanat şarkıları, uzun programatik orkestra eserleri, romantik opera ve müzik dramları olan romantikler, ayıca sonat, senfoni, yaylı sazlar kuarteti alanında da eserler vermişlerdir.

Program müziğini geniş çapta kullanan romantikler tamamen kendi estetik duygularını müziğe aktarmışlar, klâsik müziğin yapmacık biçimciliğine karşı ihtilâlci bir form yaratarak müzik konturlarını yumuşatmışlar, ritmleri rahatlatmışlar, melodileri uzatmışlardır. Kelimelerle ifade edilemeyecek şeyleri dile getirdikleri iddiasıyla müziklerinde kendi duygularını ve rüyalarını anlatmışlar, taşkınlıklarını ve zaferlerini haykırmışlardır.

Romantik müzik edebî fikirleri de müzikal formda ifade etmiştir. Bu dönemde şiir sadece şarkılara girmekle kalmayıp büyük senfonik çalışmalara da ilham vermiş ve *senfonik şiir* türü doğmuştur.

Piyanoların genel görünüşünde ve mekanizmasında da sayısız değişiklikler olmuş, ses tellerinin gerilimi arttırılmış, tonu renklendirilmiş, büyük piyano virtüozları sansasyonel bir şöhret yapmışlardır. Popüler olan piyanonun hemen her eve girdiği bu dönemde piyano resitalleri de verilmeğe başlanmıştır.

Piyanoya paralel olarak nefesli sazlar da gelişmiş, ayrıca *İngiliz kornosu, bas klarinet, tuba* ve *harp* da orkestraya girmiştir.

Haydn devrinde ortaya çıkan bağımsız orkestra şefliği bu dönemde bir meslek halini almış, şef yöneticilik görevinin yanında yorumculuk yetkisini de üzerine almıştır. Liszt, Berlioz ve Wagner bu dönemde dev orkestra şefleri olarak şöhret yapmışlardır.

Romantikler, ayrıca, düşüncelerini yaymak için yazı hayatına da atılmışlar, Schumann bir müzik dergisi yayınlamış, Von Weber ve Liszt sayısız kritikler yazmış, Berlioz da Paris gazetelerinde devamlı sanat eleştiriciliği yapmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Romantizmin öncüsü dâhi bir melodi yaratıcısı olan Carl Maria Von Weber'dir. Fakat bu akımı rayına Franz Schubert oturtmuştur. Berlioz ve Liszt küçük romantik şarkıyı dev enstrumantal eserler haline getirmişler ve bunlara senfonik şiirler, dramatik senfoniler adını vermişlerdir. Richard Wagner ise, müzik dramlarında melodi ile kelimenin sentezini yapmıştır. Romantik müzikte klâsik formun sağlam yapısını kullanan Robert Schumann kısa piyano parçalarında tabiatı ve nostaljik özlemleri anlatmış, Felix Mendelssohn da daha kuvveli bir klâsik eğilim göstererek aşırı romantizminde geçmişe sürüklenmiştir.

Romantiklerin son devrinde yaşıyan neo-klâsik Johannes Brahms, Beethoven'in senfoni kavramını geliştirmiştir.

19'uncu Yüzyıl artistik özgürlük ve halk kitlelerine malolma yönünden kompozitörlerin altın çağıdır. Bu devir, ayrıca, müzik dünyasında iki yıldız yaratmıştır: Virtüoz piyanist ve virtüoz orkestra şefi...

İLK ROMANTİK

CARL MARİA VON WEBER

(1786 - 1826)

Romantik kompozitörlerin ilki olan Weber daha çok *"Alman operasının babası"* olarak tanınmaktadır. Oysa, Waber'den önce Mozart *"Sihirli Flüt"*, Beethoven ise *"Fidelio"* operalarını yazmışlardır. Ancak isimlerinin Almanca olmasına rağmen librettoları ve eski kalıpları dolayısıyla bu operalar bir türlü popüler olamamıştır. Weber ise operalarını kendi milletinin folklörü üzerine hazırladığı için bu eserler derhal benimsenmiştir.

Lübeck yakınındaki *Eutin*'de 18 Kasım 1786'da dünyaya gelen Weber'in çocukluk yılları bir tiyatro atmosferi içinde geçmiştir. Eski bir asker ve müzisyen olan babası, aile fertlerinden bazıları ile gezici bir tiyatro kurarak Almanya'nın çeşitli şehirlerini dolaşırken oğluna da müzik eğitimi vermiştir. İlk olarak Salzburg'da bir çocuklar korosuna giren Weber ünlü Kompozitör Joseph Haydn'ın kardeşi *Micheal Haydn*'dan müzik dersleri almıştır. 1803'te Viyana'ya giden Weber orada *Àbbé Vogler*'in teşvikiyle folklör müziği ile ilgilenmeğe başlamıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

19 yaşında iken Vogler'in tavsiyesiyle Weber *Breslau*'da opera şefi olmuştur. Weber'in bütün hayatı, altı buçuk yıl istisnasıyla, daima opera yöneterek geçmiştir. Bu altı buçuk yılın bir kısmında Weber Württemberg'de *Dük Ludwig*'in özel sekreterliğini yapmış, geri kalan zamanda da çeşitli yerlerde piyano konserleri vermiştir. 1813'ten 1816'ya kadar *Prag Operası*'nı yöneten Weber 1817'den ölüm tarihi olan 1826'ya kadar *Dresden*'deki Alman operasının Kapellmeister'liğini yapmıştır. Opera yöneticisi olarak Weber operaya gerek hareket, gerek kostüm ve gerekse sahne düzeni yönünden bir çok yenilikler getirmiş, orkestra şefi olarak da ilk defa değnek kullanmıştır.

Weber opera yöneticiliği sırasında bütün gayretini Alman operasının yükselmesine hasretmiştir. O zamana kadar Almanya'da İtalyan operaları büyük ilgi görmüş, bu operaları temsil etmek üzere Almanya'ya daima İtalyan müzikçileri dâvet edilmiştir. Alman dilinin kaba olması dolayısıyla Almanca operalar pek ilgi görmemiş ve arasıra küçük tiyatrolar tarafından temsil edilmiştir. Weber Dresden'de opera yöneticiliği yaparken Saksonya Kralı onunla beraber bir de İtalyan opera yöneticisi angaje etmiş ve İtalyan müzisyenine Weber'den daha büyük ilgi göstermiştir. Weber'in Alman operası yaratma yolundaki çabaları kraliyet ailesi tarafından asla takdir edilmemiş ve ikinci planda bırakılmıştır.

Weber 18 Haziran 1821'de Berlin'de *Der Freischütz* isimli Almanca operasının temsiliyle ilk şöhretini yapmıştır. Bu operanın başarısı o kadar büyük olmuştur ki, 18 ayda 50 def'a temsil edilmek suretiyle bir rekor kırılmıştır. Opera sadece Almanya'da değil, diğer Avrupa ülkelerinde de büyük ilgi uyandırmış, 1825 yılında New York'ta İngilizce olarak temsil edilmiştir. Bunu 1823'te *Euryanthe*'nin, 1826'da Londra'da *Oberon*'un temsilleri izlemiştir. Ancak, bir çok üstünlüklerine rağmen bu iki opera Der Freischütz'ün başarı seviyesine varamamıştır. Weber'in şöhretini bugüne kadar sürdüren Der Freischütz olmuş, diğer operaların sadece uvertürleri konser programlarında yer almıştır.

Weber ayrıca 1819 yılında karısına ithafen *"Dansa Dâvet"* adlı bir piyano parçası yazmıştır. Bu parçanın orkestrasyonu daha sonra 1841 yılında Hector Berlioz tarafından yapılmış ve Paris'te Der Freischütz Operası Temsillerinde bale müziği olarak kullanılmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Schubert ve Mozart gibi Weber'in de hayatı kısa sürmüştür. Der Freischütz'ün başarı kazanmasına karşılık Euryanthe'nin aynı ilgiyi görmemesi Weber'i manevî çöküntüye sürüklemiştir. Oberon Operası'nın Londra'daki temsili ise malî bakımdan tam bir fiyasko ile sonuçlanmış ve maddî sıkıntılar içinde kalan kompozitör 5 Haziran 1826'da Londra'da veremden ölmüştür. Londra'ya gömülen nâşı daha sonra Wagner'in kişisel gayretleriyle anayurdu olan Almanya'ya getirilmiştir.

Weber'in romantik operalarının konusu Orta Çağ destanlarından, folklörden alınmış, tabiat üstü ve mucizevî gösterilerle zenginleştirilmiştir. Weber de Wagner gibi romantik operanın ateşli milliyetçisi olarak tanınmıştır.

ŞARKININ DOĞUŞU

FRANZ SCHUBERT

(1797 - 1828)

Beethoven'in Viyana müzik hayatına hâkim olduğu yıllarda aynı şehrin kenar mahallelerinde mahcup ve kendi halinde bir müzisyen, dünya çapında hayranlık yaratacak güçte yüzlerce şarkı besteliyordu. Bu, *"lied"* denilen sanat şarkılarının yaratıcısı ve romantik hareketin önemli bestecilerinden biri olan *Franz Schubert* idi...

31 Ocak 1797'de Viyana'nın bir banliyösünde dünyaya gelen Franz Schubert bir okul müdürünün oğludur. İlk müzik derslerini ailesinden almış, babasından keman, ağabeyinden piyano ve bir koro şefinden de şan öğrenmiştir. Haydn gibi Schubert de çocukluğunda soprano sesi ile kısa zamanda büyük sükse yapmış ve Imperial Court Chapel Korosu'na girmiştir. Schubert koroda yalnız şarkı söylemekle kalmamış, keman ve viyola çalarak arkadaşlarıyla birlikte Haydn, Mozart ve Beethoven'ın eserlerini icra etmiştir. Daha o yaşta Beethoven'a karşı olağanüstü bir hayranlık duymağa başlayan kompozitör, ünlü müzisyen *Salieri*'den de ders almış olmasına rağmen babasının baskısıyla öğretmen olmak zorunda kalmıştır. Bununla beraber Schubert öğretmenlik yıllarında da müzik çalışmalarını ihmal etmemiş, bir süre sonra okul-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

daki görevinden ayrılarak Viyana kahvelerinde devrin tanınmış artist, yazar ve şairleriyle birlikte bohem bir hayata başlamıştır.

Bestelerini değer fiyatına satamayan Schubert, Mozart ve Beethoven gibi iyi bir virtüöz olmadığı için geçimini konserler vermek suretiyle de sağlayamamıştır. Çoğu zaman nota yazmak için nota kâğıdı dahi satın alamayan besteci eserlerinin çoğunu kâğıt külâhlara, lokantalardaki yemek listelerinin arkasına, hattâ peçetelere yazmış, bu da şaheserlerinin bir kısmının kaybolmasına ve onun bunun elinde kalmasına yol açmıştır. Bestecinin dehası ancak ölümünden sonra anlaşılabilmiştir.

1828'de ölen Schubert'in ünlü Bitmemiş Senfonisi 11 yıl sonra Robert Schumann tarafından meydana çıkarılmıştır. Üçüncü kısmının tamamlanmamış olması dolayısıyla "*Bitmemiş Senfoni*" adını taşıyan bu eser iki kısımlıdır. Ancak, üçüncü kısmın bitirilmemiş mi, yoksa kayıp mı olduğu hâlâ tartışma konusudur. Bu arada Schubert'in senfoniyi kasden iki kısımlı yazdığı ve bu suretle yeni bir senfoni formu meydana getirdiği de iddia edilmektedir.

34 yıl süren kısa hayatında Schubert 600'den fazla şarkı, 9 senfoni, bir çok oda müziği, piyano parçaları, 21 sonat, karakteristik kısa parçalar, marşlar ve piyano düetleri bestelemiştir. Aynı zamanda iki opera, dramatik müzik ve altı mes ile çeşitli dinî müzik de yazmıştır. 1200'den fazla eseri olan Schubert müzikal verimlilik bakımından olağanüstü bir rekora sahiptir Beethoven'in etkisi altında kalmış olan Schubert bir çok eser bestelemiş olmakla beraber esas itibarıyla bir şarkı bestecisi olarak tanınmaktadır.

Schubert'in şarkıları, şiirlerin enstrüman eşliğinde söylenmesini sağlayacak şekilde yazılmıştır. Bunlar opera aryasından daha tabiî, fakat halk şarkılarından daha sunîdir. Şarkılarda sese piyano ve bazen viola ile klarinet eşlik eder. Orkestra eşliğinde söylenen şarkılar olduğu gibi bazı şarkılar da sadece sesle söylenmek üzere yazılmıştır. Schubert'in başlıca özelliği şiirle melodiyi mükemmel şekilde birleştirmiş olmasıdır. Sanatçı romantizmi rayına oturtmuş, Alman şiirlerini, peri masallarını, halk şarkılarını, fantastik kahramanlığı dile getirmiştir. İnsan sesinin ifade imkânlarını sonuna kadar kullanan Schubert'in şarkıları "*minyatür dram*"lar olarak adlandırılmaktadır.

Schubert ölümünden sonra, isteği üzerine, son derece hayran olduğu Beethoven'in yanına gömülmüştür

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MUHAFAZAKÂR ROMANTİK

FELİX MENDELSSOHN

(1809 - 1847)

Tanınmış bir filozofun torunu ve zengin bir bankerin oğlu olan Felix Mendelssohn, 3 Şubat 1809'da *Hamburg*'ta dünyaya gelmiş, üç yaşında iken ailesiyle Berlin'e giderek kendisini bir kültür atmosferi içinde bulmuştur. Özel öğretmenler tarafından yetiştirilen besteci on yaşında piyanoya başlamış, org öğrenmiş, daha sonra *Carl Zelter* ile kompozisyon çalışmaları yapmıştır. 17 yaşında iken *Bir Yaz Gecesi Rüyası adlı* uvertürünü besteleyen Mendelssohn, kısa, fakat hareketli sanat kariyerinde Avrupa'nın müzik hayatına büyük canlılık kazandırmıştır.

1829'da İngiltere'ye giderek piyano ve org konserleri vermiş, yönettiği çeşitli orkestralarda kendi eserlerini çaldırarak onları İngiltere'ye tanıtmıştır. İskoçya'ya yaptığı ziyarette de *Skoç Senfonisi* ve *Fingal Mağaraları* Uvertürü'nü bestelemiştir. Ailesinin varlıklı olması sebebiyle çok seyahat ederek yüksek sosyete mensuplarıyla tanışmış, *Kraliçe Victoria* ile *Prens Albert*'in en gözde dostlarında biri olmuştur.

Sadece müziği ile değil mektupları, suluboya resimleri ve sporculuğu ile de kendini gösteren Mendelssohn'un ilk önemli görevi *Düsseldorf*'ta müzik direktörlüğü olmuş, iki yıl sonra bu görevden ayrılarak Leipzig'de Gewandhaus Orkestrası'nın yöneticiliğini üzerine almıştır. 1843'te yeni kurulan Leipzig Konservatuvarı'nın başına geçmiş, 1846'da büyük oratoryosu *Elijah*'ı tamamlamış ve bu eser ilk defa aynı yıl İngiltere'nin Birmingham şehrinde çalınmıştır.

Verdiği sayısız konserler ve resmî görevlerinin ağırlığı dolayısıyla genç yaşta sağlığı bozulan besteci 1847'de çok sevdiği kızkardeşi *Fanny*'nin ölümü ile büyük bir sarsıntı geçirerek aynı yılın kasım ayında 38 yaşında iken ölmüştür.

Mendelssohn romantik kompozitörlerin en muhafazakârıdır. Romantizminin aşırılığı onu geçmişe sürüklemiş ve klâsik formlara büyük yakınlık göstermiştir. Dış çizgileri itibarıyla eserleri Mozart'ın besteleriyle aynı sınıfta yer almaktadır. Kompozisyonlarında ritmik ve armonik monotoni hâkimdir. Devrinde bir or-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kestra şefi olarak da önem kazanan Mendelssohn Bach'ın *St. Matthiew Passion* adlı eserini bestecinin ölümünden 79 yıl sonra ilk defa icra ederek onu önemine lâyık şekilde müzik dünyasına yeniden tanıtmış, organist olarak Bach'ın bir çok eserlerini icra ettiği gibi, orkestra şefi olarak kantatlarını da çaldırmıştır. Konserlerinde Handel'in operalarına yer veren, Beethoven'ın *Dokuzuncu Senfonisi*'ni sık sık çaldıran Mendelssohn, Schumann tarafından ortaya çıkartılan Schubert'in ünlü *Bitmemiş Senfoni*'sini de ilk defa icra ettiren müzisyendir. Schumann'ın iki senfonisinin prömiyerleri de Mendelssohn'un yönetimi altında yapılmıştır.

Mendelssohn'un çok sayıdaki eserlerinden sadece bir kısmı modern müzik repertuarlarına kabul edilmektedir. Piyanistler tarafından genellikle kısa lirik parçaları çalınmaktadır. Çok seyrek çalınmasına rağmen *Rondo Capriccioso* ve *varyasyonları* Mendelssohn'un en iyi piyano eserleridir.

Uzun orkestra eserleri arasında iki senfoni, *Üçüncü Skoç Senfonisi* ve *Dördüncü İtalyan Senfonisi*, form itibarıyla klâsik, renk ve espiri itibarıyla romantik bestelerdir. Ünlü *Mi Minör Keman Konçertosu* ise klâsik konçerto geleneğinden iki önemli fark göstertir. Konçerto orkestra yerine doğrudan doğruya keman solo ile başladığı gibi, birinci muvmandaki tek kadans icracının *improvizasyonuna* bırakılmamış, kompozitör tarafından yazılmıştır.

Elijah Oratoryosu ise konser salonları için yazıldığı halde konser programlarına alınmamakta, bazı kısımları kiliselerde çalınmaktadır.

Mendelssohn'un en önemli özelliği, orkestrasyonundaki ustalığı ve*scherzo*'larının güzelliğidir. Senfonilerde ses dolgunluğu ve parlaklıktan çok açıklık ve kontrastlara önem vermiştir. Hiçbir bestecininkine benzemeyen scherzo'ları ise oynak ve şakacı parçalardır. İster piyano ve kuartet, ister orkestra için yazılmış olsun, Mendelssohn'un besteleri şeffaf bir dokuya ve açık bir ifadeye sahiptir ki, bu konuda onu hiçbir kompozitör geçememiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GAZETECİ MÜZİSYEN

ROBERT SCHUMANN

(1810 - 1856)

Romantik müziğin en önemli temsilcilerinden biri olan Robert Schumann 8 Haziran 1810 tarihinde Saksonya'nın Zwickau kasabasında doğmuştur. Kitap yayımcısı olan babasının etkisiyle küçük yaşta müzik ve edebiyata merak sararak piyano dersleri almış, romantik Alman şairi *Jean Paul Richter*'in şiirleri Schumann'ın hassas ruhunu geniş çapta etkilemiştir. Annesinin baskısıyla önce *Leipzig Üniversitesi*'nde sonra *Heidelberg*'de hukuk tahsil eden genç Schumann, müzik aşkı her şeyden ağır bastığı için fakülteyi yarıda bırakarak küçük yaşta başladığı müzik çalışmalarına dönmüştür.

1830 yılında *Leipzig*'e gitmiş ve pedagog *Friedrich Wieck* ile piyano çalışmağa başlamıştır. Bu sırada parmaklarını kuvvetlendirmek için bulduğu bir âlet ile çalışırken bir parmağını sakatlamış ve piyanoya veda etmek zorunda kalmıştır. Bunun üzerine kendini tamamen kompozisyon yapmağa vermiştir. Bu sırada *Wieck'in* dokuz yaşındaki kızı *Clara*'ya âşık olmuş ve bu aşkı duygulu bestelerle işlemiştir. Daha sonra *Heinrich Dorn* ile kompozisyon çalışmış, 1834 yılında da bir grup müzisyen ile *Die Neue Zeitschrift für Musik* adlı bir müzik dergisi yayınlamağa başlamıştır. Bir süre sonra derginin yazı işleri müdürlüğünü de üzerine alan Schumann müzik alanında çok önemli makaleler yazmıştır.

1840 yılında otuz yaşında iken 18 yaşındaki *Clara* ile evlenmiştir. Evliliğinin birinci yılında devrin önemli şairlerinin şiirlerini bestelemesi büyük tenkidlere yol açmış ve Schumann'ın kendini yitirdiği ileri sürülmüştür. Fakat o devirde Avrupa'nın sayılı piyano virtüözlerinden biri olan Clara kocasının eserlerini tanıtmak için devamlı konser turnelerine çıkmış ve Avrupa'nın bütün şehirlerinde Schumann'ın bestelerini çalmıştır.

Schumann 1844 yılında geçirdiği bir sinir krizinden sonra hayli sarsılmış, fakat Leipzig Konservatuvarı kompozisyon hocalığına getirilmesi kendisini biraz toparlamasına imkân vermiştir. Asabi bünyesi yüzünden başarılı bir öğretmen olamayan Schumann bu tarihlerde *Ren Senfonisi* ve *Manfred Uvertürü*'nü bestelemiştir.

Daha sonra *Düsseldorf Konservatuvarı*'nın müzik direktörü olmuş, burada 27 yaşındaki *Brahms* ile tanışarak genç besteci hakkında dergisine *"Yeni Yollar"* başlıklı bir övgü yazmıştır. Bir aralık Wagner ile de tanışmış, onun *büyük eserler vermek yeteneğinden yoksun bir geveze* olduğunu iddia etmiş, Wagner ise Schumann'ın *Re Minör Senfonisi*'ni çok banal bularak *"Schumann ağzını açıp tek kelime söyleyemeyen ve kendisiyle tartışma imkânı olmayan bir adam"* demiştir. Schumann ancak opera yazmağa merak sardıktan sonra Wagner hakkındaki düşüncelerini değiştirmiş ve dergisine onun sahne için çok önemli bir besteci olduğunu yazmıştır. Fakat Schumann bütün çabalarına rağmen önemli bir opera bestecisi olamamıştır.

Düsseldorf'ta sık sık sinir krizleri geçiren Schumann 1854'te kendisini *Ren Nehri*'ne atarak intihara teşebbüs etmiştir. Yarı ölü halde nehirden çıkarıldıktan sonra akıl hastanesine yatırılmış ve karısını dahi tanıyamaz hale gelmiştir.

İki yıl akıl hastanesinde kalan Schumann 1856 yılında orada ölmüştür.

Clara Schumann kocasının ölümünden sonra da yılmadan konser turlarına devam etmiş ve besteciyi bütün dünyaya tanıtmıştır.

Opus 23'e kadar bütün eserlerini piyano için besteleyen Schumann'ın bu enstrüman için yazdığı kompozisyonlardaki ifade özgürlüğünün büyüklüğü dikkati çeker. Bir kaçının dışında en büyük eserlerini genç yaşta bestelemiştir. Başarısı daha çok kısa kompozisyonlarındadır. Büyük eserlerde başarı gösterememiştir. Fakat pek çok eleştirici tarafından Beethoven ile karşılaştırılmış ve romantik kompozitörlerin en ustalarından biri olduğu ileri sürülmüştür.

Schumann gerçekte yeni bir şekil getirmemiştir. Hattâ Brahms'tan başka besteciyi de etkilediği iddia edilemez. Ancak kesin vurguları, ritmleri birden bire kaydırması, müziğine özellik kazandırmıştır. Enstrümantal ve vokal bestelerinin ana melodi çizgileri ise liriktir.

Schumann'ın kompozitörlüğü çeşitli devrelere ayrılır. İlk önemli kompozisyonunu 1830'da piyano için yazmış, daha sonra şarkı, oda müziği denemelerine girmiştir. 2'nci ve 4'üncü Senfonileri ile senfoni devrini yaşamış, bu devrede yazdığı piyano ve çello konçertoları da büyük önem kazanmıştır.

MODERN ORKESTRANIN BABASI

HECTOR BERLİOZ

(1803 - 1869)

Zamanında en coşkun takdirlere mazhar olduğu gibi en sert hücumlara da uğrayan büyük Fransız kompozitörü Hector Berlioz'un müziği ve hayatı romantik ruhun en tipik tezahürler'ni ortaya koymuştur. Büyük enerji ve coşkunlukla zengin bir hayal gücüne sahip bulunan Berlioz pek çok büyük eser yazmışsa da, onlar arasında bir tanesi kendisine müzik alanında inkâr edilemeyecek bir önem kazandırmıştır. *Fantastik Senfoni* adındaki bu eser kompozitörün kendi hayatını dile getiren bir roman kudretindedir.

11 Aralık 1803'te Grenoble yakınındaki *Côte Saint-Andre*'de doğan Berlioz bir kasaba doktorunun oğludur. Daha çocukken müziğe karşı derin ilgi göstermiş, ilk defa bir çekmecede bulduğu flüt ile müzik çalışmalarına başlamiştır. Bu flütle hemen notaları öğrenen Berlioz pazar günü arkadaşlarıyla buluşarak gelişigüzel parçalar çalmağa başlamıştır. Daha sonra gitar dersleri de alan Berlioz'u 18 yaşında iken babası tıp tahsil etmek üzere *Paris'e* göndermiş, fakat klinik hayatından nefret eden besteci bir süre sonra kendisini tamamen müzik hayatına vermiştir. Teknik bilgisinin az olmasına rağmen genç yaşta kompozisyon yapmak için büyük gayret göstermiş ve 21 yaşında iken 150 kişilik bir orkestra için ilk *mes*'ini bestelemiştir. Bu arada *Paris Konservatuvarı*'na da öğrenci olarak girmiş, fakat hocalarının biçimci tutumunu beğenmediği için çok geçmeden okuldan ayrılmıştır. Bundan sonra opera gösterilerini izleyerek enstrümantasyon öğrenmiştir.

1827'de Shakespeare piyeslerinin ünlü oyuncusu İrlanda'lı *Henrietta Smithson*'a âşık olmuş, sevgisine karşılık göremeyince de ünlü *Fantastik Senfoni*'sini bestelemiştir. 5 Aralık 1830'da prömiyeri yapılan Fantastik Senfoni Paris basınında ve halkoyunda büyük tepki yaratmış, buna karşılık çağdaş besteciler arasında geniş ilgi uyandırmıştır. Hattâ Franz Liszt eserin bir piyano *transkripsiyonunu* yazmıştır.

Berlioz 1833 yılında *Henrietta Smithson* ile evlenmeği başarmış, fakat bir türlü mutluluğu bulamayarak on yıl sonra boşanmak zorunda kalmıştır.

Berlioz gerek konserleri, gerek müziği ile Paris'te devamlı olarak yadırganmış ve bir türlü beklediği ilgiyi görememiştir. Paris halkı Berlioz'u bir kompozitör olmaktan çok bir yazar olarak kabul etmiş ve besteci geçimini ancak Paris gazetelerine yazdığı sanat kritiklerinden sağlayabilmiştir. Fransa'da bir türlü anlaşılamayan besteci *Almanya* ve *Rusya* başta olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinde olağanüstü ilgi görmüştür. Fransa dışında başarı üstüne başarı sağlayan Berlioz son olarak bestelediği *Truvalılar Operası*'nın da Fransa'da ilgi görmemesi üzerine manevî çöküntüye sürüklenmiş ve 1869 yılında kırgın, bedbaht bir insan olarak ölmüştür.

Fransız müziğini yabancı etkilerden temizlemek amacını güden Berlioz müzikte geçmişi tamamen inkâr etmiş, hattâ Bach'ı bile tanımamıştır. Berlioz'un önemini sadece bugüne kalmış eserleriyle ölçmek mümkün değildir. Pek az istisnasıyla hemen bütün çağdaş kompozitörler onun getirdiği yeniliklerden yararlanmışlardır. Berlioz'un getirdiği fikirler ve metodların bazıları kendisi tarafından tamamen gerçekleştirilmemiş, fakat Liszt, Wagner ve Strauss gibi büyük besteciler onun açtığı yolda müziği zenginleştirmişlerdir. Bestecinin müzik tarihinde iki bakımdan büyük önemi vardır: Bunlardan birincisi *program müziği*dir. Berlioz'un en büyük amacı program müziğini geliştirmek olmuş, Beethoven'ın senfonilerinden de esinlenerek kompozisyonlarında seslerin yanında hareketleri ve duyguları da canlandırmak istemiştir. Fantastik Senfonisi ile program müziğinin en büyük şaheserlerinden birini vermiş, notaların sadece bir duyguyu değil, bir hikâyeyi de anlatabileceğini ve böylece harf yerine geçebileceğini ortaya koymuştur.

Berlioz'un öteki amacı da, orkestrayı geliştirmek olmuş ve orkestrada enstrümanların çeşitli şekillerde kullanılabileceğini göstermiştir. Kompozitörün orkestrasyon konusundaki yazıları kendisinden sonraki bestecilerin çalışmalarına temel olmuş, 1905 yılında Richard Strauss tarafından yeniden düzenlenen bu yazılarında Berlioz orkestranın imkânlarını geniş şekilde değerlendirmiştir. Eserlerini dev orkestralarla çaldıran besteci 400 enstrüman ve 4 bin kişilik koro için yazdığı *Requiem*'i hakkında "*Küçük bir*

müzik topluluğu için beste..." demiştir. Wagner, Berlioz'un orkestrayı kullanışını mucizevî bir mekanizma olarak nitelemiştir.

Anılarında yazdığı gibi, Berlioz'un müziğinin başlıca karakteristiği coşkun ifade, ritmik canlılık, beklenmedik sonuçlardır. Ancak Berlioz duygusal ifadeleri canlandırmak isteğini biçimsel kavramlara feda etmiştir.

Berlioz'un başlıca önemli eserleri arasında *Fantastik Senfoni*, *Romeo ve Jülyet Dramatik Senfonisi*, *Harold İtalyada Senfonisi*, *Faust'un Lanetlenmesi* adlı dramatik lejandı, *Benvenuto Cellini* ve *Truvalılar* adlı iki başarısız operası, *Requiem* ve *Te deum* adlı iki tastik Senfoni, Romeo ve Jülyet'ten Kraliçe Mab adlı Scherzo, Faustun Lanetlenmesi'nden üç orkestral parça, Benvenuto Cellini ve Roma Karnavalı uvertürleri konser programlarında yer almaktadır.

PİYANONUN ŞAİRİ

FRÉDÉRİCK CHOPİN

(1810 - 1849)

Romantik kompozitörler arasında en duygulu bestelerle ün yapmış olan Frédérick Chopin, piyanodaki virtüozitesi efsaneleştirilmiş bir müzisyendir. Bununlar beraber hayatı boyunca piyano icrasını yüksek sosyete dışında dinleyen olmamıştır. Müziğinin heyecanlı ve zaman zaman ihtiraslı olmasına rağmen gerçek duyguları da daima bir sır olarak kalmıştır. Chopin piyanoda, Beethoven'in senfonide taşıdığı önemi taşımaktadır. Piyano için 200'den fazla kompozisyon yapmıştır.

Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber genellikle 22 Şubat 1810'da Varşova yakınlarında *Jelazova Vola*'da dünyaya geldiği kabul edilen Chopin bir Fransız göçmeni ile Polonyalı bir annenin oğludur. Müziğe karşı kabiliyeti altı yaşında iken anlaşılan Chopin ilk olarak mahallî bir hocadan ders almış, Bach, Haydn, Mozart ve Beethoven'ı tanımıştır. Daha küçük yaşta parmaklarını büyük bir ustalıkla klavyeye intibak ettiren Chopin yaşı ilerlediği zaman da ellerinin küçük kalmasına rağmen bu ustalığını sürdürmüş ve bütün müzisyenleri hayran bırakmıştır. Se-

kiz yaşında ilk konserini vererek Varşova sosyetesinin sevgilisi haline gelen besteci 15 yaşında iken ilk defa resmen bir kompozitör olarak halkın karşısına çıkmış ve La Major Op. 1 Rondo'sunu çalmıştır. Ertesi yıl da konservatuvara girerek hocalarına kendisini kabul ettiren Chopin daha okulda iken Schumann'ın kendisi için yazdığı *"Şapkalarınızı çıkartın baylar, işte bir dâhi.."* şeklindeki eleştiriden cesaret alarak Mozart'ın *"La Ci Darem"*i üzerine *Opus 2 varyasyonlarını* bestelemiştir.

21 yaşında iken kendisini dünyaya tanıtmak üzere Polonya'dan ayrılan Chopin ilk olarak Viyana'ya yerleşmiş, daha sonra Paris'e gitmiştir. Anayurdunda patlayan Rus aleyhtarı ihtilâl üzerine ünlü *"İhtilâl Etüdü"*nü yazan Chopin, Paris'te devrin ünlü bestecileri Mendelssohn, Meyerbeer, Berlioz, Liszt ve Cherubini ile tanışarak müzik stilini hızla olgunlaştırmış ve kısa zaman da Paris salonlarının en aranan sanatçısı haline gelmiştir. Verdiği piyano dersleriyle ekonomik durumunu düzelten besteci Paris'te sadece iki büyük konsere çıktıktan sonra virtüozluk mesleğinden ayrılmış, zaman zaman salonlarda çalmakla yetinmiştir. Bu arada *Balzac, Hugo, Musset, Delacroix Ingres* gibi ünlü sanatçılarla arkadaş olan Chopin 1837 yılı başlarında devrin ünlü kadın yazarı *George Sand* ile tanışmış ve onunla çılgınca bir aşk hayatı yaşamağa başlamıştır. 1838 yazında Sand ile beraber Majorka Adası'na giden Chopin'in tüberküloz hastalığı orada iyice ilerlemiş, Paris ve Nohant'ta kendisini tekrar toparladıktan sonra iki yıl süre ile en iddialı eserlerini bestelemiştir. Fakat bu sırada aralarında geçimsizlik başladığından 1847 Ağustos'unda George Sand'dan ayrılmış, sevdiği kadının ihtimamından yoksun kalmak Chopin'in adamakıllı çökmesine sebep olmuştur. 1848 Şubat'ında Paris'te son konserini verdikten sonra İngiltere'ye gitmiştir. Bu seyahatlerde sıhhati biraz daha sarsılan Chopin 17 Ekim 1849'da Paris'te, kızkardeşinin kolları arasında ölmüştür.

Her ne kadar Chopin'in müziğine Polonya müziği denirse de, bestelerinde hiçbir zaman halk melodisi kullanmamıştır. Yerli melodileri müziğinde kullanmak yerine hayalî ve orijinal motifleri tercih etmiştir. Onun müziği salt piyano içindir, çok geniş sıçrayışları ve insan nefesinin yetemeyeceği kadar uzun cümleleri, müziğinin insan sesi ile icrasını imkânsız kılmaktadır. Chopin piyano için hiçbir bestecinin, erişemediği ölçüde lirik müzik yapmıştır.

Chopin devrinde piyano demir çerçevelerle kuvvetlendirilmiş, bu sayede tellerin büyük gerilime dayanabilmesi sağlanmıştır.

Chopin'in, en genişi *balad;* en küçüğü *etüd* adını taşıyan müzik formlarının çoğu kendi buluşudur ve hiçbiri program müziği değildir. Geniş çalışmalarının en güzelleri, birer bölümlük dört baladıdır. *Noktürn*leri daha kısa ve basit olup mehtap manzarası etkisi yaratır. Besteci kendisi için parmak eksersizleri yaparken etüd formunu da geliştirmiş, böylece yeni bir form yaratmıştır. Etüd, basit bir müzik fikrinin, teknik ve hissî imkânları tükeninceye kadar her açıdan araştırılmasıdır. Bu türde 27 çalışma yazan Chopin, diğer müziklerinin hiçbirinde, bunlarda olduğu kadar büyük teknik problem ortaya koymamıştır. Bugün bile Chopin'in etüdlerini orijinal süratinde çalabilecek piyanist çok azdır.

Chopin vatan aşkının etkisiyle ülkesinin dans formlarını yansıtan müzikler de yazmıştır ki, *polonez, mazurka* ve *vals*leri bu müziğin en güzel örnekleridir.

KENDİNE RAĞMEN VİRTÜOZ

FRANZ LİSZT

(1811 - 1886)

Ünlü yazar *Hans Christian Andersen* 1840 kışında dâhi piyanist Franz Liszt'in bir konserini dinledikten sonra şöyle yazıyordu:

"Liszt girdiği zaman salon sanki bir elektrik şokuyla sarsıldı. Kadınların çoğu kızardı. Bütün yüzlerde âdeta bir güneş ışığı parladı. Herkesin gözünde çok sevgili bir dostu görmenin sevinci belirdi... Çalmağa başlayınca solgun yüzünün daha güzelleşip daha asil bir ifade aldığını gördüm. Canlılığı ve müzikten aldığı ilhamla her an daha yakışıklı oluyordu. Çaldığı sanki piyano değildi, enstrümanı bir anda orkestraya dönüşüvermişti."

Liszt gerçekten kendisini çok iyi satan bir virtüoz idi. Kısa ömürlü bir virtüoz yerine ölümsüz bir kompozitör olmak istediği halde bu zaman ve paraya ihtiyaç gösterdiği için Liszt bir süre olağanüstü virtüozitesini kullanmayı düşünüyordu. Ne var ki, Liszt'in bu isteğine rağmen yaşadığı devirde virtüozluğu besteci-

liğine daima ağır basmıştır. Başka bir deyişle Liszt kendine rağmen virtüoz olmuştur.

22 Ekim 1811'de Macaristan'ın *Raiding* Köyünde doğan Liszt'i 10 yaşında iken *Esterhazy* ailesinin yanında çalışan babası Viyana'ya götürmüş ve orada Beethoven'in arkadaşı olan Carl Czerny'den piyano dersleri aldırmıştır. Kısa zaman sonra Viyana halkına konserler vermeye başlayan Liszt büyük takdirle karşılanmış, 13 Nisan 1823'te verdiği bir konserde hazır bulunan Beethoven genç müzisyenin piyanodaki ustalığını, kulakları duymamasına rağmen parmaklarının hareketini izleyerek takdir etmiş ve küçük dâhiyi alnından öperek kutlamıştır.

Liszt daha sonra müzik eğitimini ilerletmek için babası ile birlikte Paris'e geçmiş ve müteakip 11 yılını Fransa'da geçirerek Fransız etkisi altında yetişmiştir. Liszt'in bütün hayatı boyunca gördüğü ciddî müzik eğitimi Viyana'da iken *Czerny*'den aldığı derslerden ibaret kalmıştır. Paris'te Liszt büyük şöhret sahibi olmuş ve salonların yıldızı haline gelmiştir. Devrin romantik sanatçıları *Hugo, Musset, Balzac, Dumas, Heine, Delacroix* ile tanışan Liszt, *Chopin* ve *Berlioz* ile de yakın dostluk kurmuştur. Virtüoz *Paganini*'nin keman icraları, piyanoyu ilerletmesi hususunda Liszt'e büyük kolaylıklar ilham etmiştir. Liszt bu arada *Daniel Stern* müstear adı ile yazılar yazan Paris sosyetesinin tanınmış simalarından Kontes d'Agouet ile sevişmeğe başlamıştır. 1835'te birlikte İsviçre'ye giden Liszt ve d'Agouet orada beş yıl kalmış ve üç çocuk sahibi olmuşlardır.

Kontes'ten ayrıldıktan sonra Liszt bir konser turnesine çıkmış, 1840-47 yıllarında Avrupa'nın bütün önemli şehirlerinde herbiri başlıbaşına bir zafer olan büyük konserler vermiştir.

Rusya seyahati sırasında kültürlü ve büyük servet sahibi bir kadın olan *Prenses Carolyne Sayne - Wittgenstein* ile dost olmuştur. Prenses Carolyne 1848'de Rusya'dan ayrılarak Avusturya'ya gelmiş ve Liszt ile buluşmuştur. Prenses ile beraber *Weimar*'a giden Liszt orada Grand Dük'ün maiyetinde müzik direktörü olmuştur. Prenses Carolyn de kuvvetli kişiliğiyle Liszt'in kompozitör olarak gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Ancak, dinî kurallar evlenmelerine engel olmuştur.

Weimar'da 1848'den 1861'e kadar geçirdiği 13 yılda Liszt kendisini tamamen çağdaş senfonik müziğe ve operaya vermiştir. Weimar'ı müzik dünyasının hac yeri haline getiren Liszt diğer müzisyenlere de daima el uzatmış ve yardım etmiştir. Liszt'in

Weimar'da sahneye koyduğu 43 operadan 24'ü çağdaş bestecilere ve özellikle Berlioz ve Wagner'e aittir. Liszt kendi orkestral eserlerini de burada icra etmiştir, fakat arkadaşlarının eserlerine gösterdiği ihtimamı kendi eserlerinden esirgemiştir.

Wagner'in dehasına inanmış bir insan olarak Liszt ünlü opera bestecisini daima desteklemiştir. Ancak Liszt'in kendisine yaptığı bu yardımlara karşılık Wagner çok nankör davranmış ve Liszt'in orkestral eserlerinden hiçbirini yönetmemiştir.

1861'de Weimar'daki görevinden ayrılan Liszt Roma'ya giderek teoloji çalışmış ve Prenses Carolyne ile evlenmesine izin verilmesini sağlamak için 1865 yılında bir manastıra girmiştir. Roma'da bulunduğu sırada *Papa 11. Pius*'nun önünde de çalan Liszt'in dinî çalışmaları müzik faaliyetini asla aksatmamış ve zaman zaman Avrupa'nın bellibaşlı şehirlerinde konserler vermiştir. Liszt'in bu dönemde yazdığı eserlerin çoğu koral çalışmalardır.

1876'da Bayreuth Tiyatrosu'nun açılış törenine şeref misafiri olarak davet edilen Liszt ömrünün geri kalan yıllarında da devrin en iyi piyanisti unvanını asla kaybetmemiş ve 75 yaşında iken son konserini verdikten 12 gün sonra 31 Temmuz 1886'da ölmüştür.

Liszt sadece bir piyano virtüozu değil, aynı zamanda iyi bir öğretmen, mükemmel bir orkestra şefi ve 700'den fazla eser bestelemiş bir kompozitördür. Eserlerinin çoğu programatik bir karakter taşır. Liszt'in kromatizmin yeni ve geniş kullanılışı ile karakterize edilmiş olan armonik prosedürü, müzik diline getirdiği en önemli yeniliktir. Macaristan melodilerini kullanarak bestelediği *19 Macar rapsodisi*, anayurdunun müziğine karşı duyduğu ilginin meyvesidir.

Liszt'in müzik tarihindeki yerine gelince piyano müziğine kazandırdığı yeniliklerden başka *senfonik şiir* formunu geliştirmiştir. Ayrıca çeşitli kompozitörlerin 200'den fazla eserini piyano solosu için arranje etmiş ve bunlara *transkripsiyonlar* ismini vermiştir, Liszt büyük kompozitörlerin çoğu ile tanışmış olmakla beraber onların etkisi altında kalmamış, konvansiyonel formlar kullanmamıştır.

ALMAN OPERASI

RİCHARD WAGNER

(1813 - 1883)

18'nci Yüzyılda operaya büyük reform getiren *Christophe Willibald Gluck*'un yarattığı yenilikler bestecinin ölümünden sonra unutulmuş ve ancak yüz yıl sonra bir diğer Alman bestecisi Richard Wagner tarafından tekrar uygulanmağa başlanmıştır.

Wagner'in sanat hayatı baştan sona kadar bir müzikal dram yaratma mücadelesi içinde geçmiştir. Kendisine bu konuda hâkim olan sabit fikir dolayısıyla Wagner olağanüstü çaba sarfederek zamanının imkânları içerisinde temsil edilmesi mümkün olmayan dev operalar bestelemiştir.

Richard Wagner, mahallî polis teşkilâtında kasiyerlik yapan *Friederich Wagner*'in dokuzuncu çocuğu olarak 22 Mayıs 1813'te *Leipzig*'te dünyaya gelmiştir. Müzikle ilgilenmeden önce edebiyatla uğraşmış, 15 yaşına varmadan *Homer*'den çeviriler yapmış ve *Shakespeare*'i örnek olarak bir de trajedi yazmıştır. Bu arada keman çalışmaları da yapan Wagner, Berlioz gibi enstrümantal virtüozluk ile pek ilgilenmemiş, piyanodaki kabiliyetini sadece kendi çalışmalarında kullanmıştır.

Wagner'in müziğe karşı şiddetli ilgisi 1828 yılında Beethoven'in *Yedinci Senfoni*'sini dinledikten sonra başlamıştır. Kendisini tamamen kompozisyon çalışmalarına veren Wagner ilk defa 1830 yılında Leipzig'de icra edilen bir *konser uvertürü* bestelemiştir. 1831'de *Leipzig Üniversitesi*'ne giren Wagner aynı zamanda *St. Thomas Kilisesi Kantoru Christian Theodor Weinlig*'den kontrpuan dersleri almıştır. Besteci bu dönemdeki bütün kompozisyonlarını enstümantal çalışmalar halinde yazmıştır.

Wagner'in aktif müzik kariyeri 1833 yılında *Würzburg Opera Tiyatro*'sunda koro şefi olmasıyla başlamıştır. *Magdeburg* ve *Königsberg*'de de zaman zaman operalar yönetmiş ve 1836'da aktris *Minna Planer* ile evlenmiştir. Karısı ile Baltik sahillerine, daha sonra Londra ve Paris'e giden Wagner kazandığı büyük başarı üzerine *Dresden Kapellmeisterliği*'ne atanmış, burada Mozart ve Gluck'un operalarını icra ettirmiş ve Beethoven'in *Dokuzuncu Senfoni*'sini çaldırmıştır. 1849 yılında krallığa karşı bir ayaklanmaya karıştığı için İsviçre'ye sığınmak zorunda kalmış, orada bir

çok ünlü bestelerini yazdıktan sonra 1860'da aftan yararlanarak yurda dönmüştür. Ertesi yıl 21 yıllık karısını boşayan Wagner 1870'de Liszt'in kızı *Cosima* ile evlenmiştir. 1874'te *Nibelungların Yüzüğü* isimli dört operadan kurulu şaheserini tamamlayan Wagner eserlerini sahneye koyacak tiyatro bulamadığı için özel olarak inşa ettirdiği *Bayreuth Tiyatrosu*'nu 1876'da açmış ve Nibelungların Yüzüğü'nü dört gecede temsil ettirmiştir. Londra'ya yaptığı bir seyahatten sonra son operası *Parsifal*'i tamamlayan Wagner 1883'te *Venedik*'te ölmüş ve cenazesi Bayreuth'taki villasının bahçesine gömülmüştür.

Wagner'in bugün temsil edilmekte olan operaları iki gruba ayrılmaktadır: İlk çalışmaları *Uçan Hollandalı, Tanhauser* ve *Lohengrin*'dir. Olgunluk çağında yarattığı operalar ise, *Nibelungların Yüzüğü*'nü teşkil eden *Ren Altını, Walküreler, Siegfried* ve *Götterdammerung*'dan başka *Tristan ve Isolde, Nürnbergin Usta Şarkıcıları* ve *Parsifal*'dir. İlk üç operası çağdaşlarının yanında bir şaheser olmakla beraber sonraki kreasyonları ile karşılaştırılınca ikinci plânda kalmaktadır. Wagner'in ilk operaları liriktir ve orkestra yardımcı rol oynar. Bunlar bestecinin kendi deyimiyle, romantik operalardır. Ancak, metnin yapısı, karakterizasyonun etkiliği ve orkestranın kullanılışı itibarıyla müzik dramlarının öncüsü sayılırlar. İkinci gruptaki operalar ise, müzik dramları olarak kabul edilmektedir. Wagner bu eserlerinde yaptığı yeniliklerle reformcu bir kişilik kazanmıştır. Bu eserlerinde Floransa müzisyenleri gibi müziği dramatik şiirin etkisini yükseltici bir unsur olarak kullanmıştır.

Wagner, şarkıcıları, sadece dramın kelimelerini yansıtmakla görevli birer vokalist olarak kabul etmiştir. Besteci kendi müziğini şöyle tanımlamıştır; *"Beethoven enstrüman müziğinde son sözü söyledi. İkinci adım şiirle güzelleştirilen müzik olmalıdır. Kelimeler bir şiiri ifadeye kâfi gelmez. Kelimeler kök, müzik ise çiçektir."*

Beethoven'in Dokuzuncu Senfoni'si dramatik bir senfoni, Wagner'in operaları ise *senfonik dramlar*dır.

NEO - KLASİZM

JOHANNES BRAHMS

(1833 - 1897)

Bach, Beethoven ve Brahms isimlerinden kurulu üç B'lerin sonuncusu olan Johannes Brahms romantiklerinden sonra yaşamış olmakla beraber, müziğinin Beethoven'in müziğine benzemesi dolayısıyla neo-klâsik olarak tanınmaktadır, Brahms ile Beethoven arasındaki benzerlik sadece müziğe inhisar etmekle kalmamış, yaşantıları itibariyle de iki dev besteci benzerlik göstermişlerdir,

7 Mayıs 1833'te Hamburg'da doğan Brahms kasaba tiyatrosunda kontrbas çalan bir müzisyenin oğludur. Babasından keman, çello ve korno çalmasını öğrenen besteci daha çocuk yaşta iken dans gösterilerinde yer alarak ailesinin geçimine yardımcı olmuştur. 7 yaşında iken *Otto Cossel*'den piyano dersleri alan Brahms, 10 yaşında ünlü kompozitör *Eduard Marxsen*'den ders almış ve onun geniş ölçüde etkisi altında kalmıştır. Özellikle Bach ve Beethoven'ın eserleri üzerinde incelemeler yapan Brahms ilk defa 1848 Eylül'ünde Bach'ın bir fügünü icra ederek sanat hayatına atılmıştır.

Geçimini sağlamak üzere müzik dersleri veren, dans gösterilerinde müzik çalan Brahms, kalan zamanlarında da kendisini kompozisyon çalışmalarına ve bazı piyano eserleri yazmağa vermiştir. Macar kemancısı *Eduard Remenyi*'nin Hamburg'a gelişi Brahms'ın müzik hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Brahms'ın kendisine piyanoda eşlik etmesinden çok memnun olan Remenyi genç müzisyeni bir konser turnesine davet etmiş, 1853 Nisan'ında Hamburg'tan ayrılan iki müzikçi çeşitli yerlerde konserler vermişlerdir. Hannover'de Remenyi'nin vatandaşı ve eski arkadaşı kemancı *Josef Joachim*, Brahms'ı taktir ederek kendisini o zaman genç müzisyenlerin kâbesi durumunda bulunan *Weimar*'a göndermiştir. Orada altı hafta kalan Brahms'a Liszt büyük ilgi göstermiş, daha sonra *Düsseldorf*'a giden genç besteci, Schumann ile de tanışmıştır. Brahms'ın eserlerini olağanüstü bulan Schumann bir makale yazarak 20 yaşındaki besteciyi orkestral ve koral müziğin istikbaldeki en büyük bestecisi olarak lanse etmiştir. Bu yazı üzerine Brahms, Avrupa'nın bütün sanat çevrelerinde şöhreto

kavuştuğu gibi, Schumann'ın kehanetini gerçekleştirmek gibi ağır bir sorumluluğu da omuzlarına yüklenmiştir. Schumann aynı zamanda ünlü yayınevleriyle de temasa geçerek Brahms'ın kompozisyonlarının basılmasını sağlamıştır. Brahms'ın Schumann ile olan samimî ilişkisi büyük bestecinin ölümüne kadar sürmüştür. Schumann'ın ölümünden sonra da eşi Clara, Brahms'a karşı ilgisini devam ettirmiş ve kendisini daima desteklemiştir.

Beethoven gibi Brahms da, Almanya'da doğduğu halde ömrünün büyük kısmını Viyana'da geçirmiştir. 1859'da *Re Minör Piyano Konçertosu*'nu, 1868'de büyük koral eseri olan *Alman Requiem*'ini bestelemiştir. Bunları diğer koral çalışmaları, *Rinaldo*, *Aşk Şarkıları*, *Alto Rapsodi* ve *Zafer Şarkısı* izlemiştir. Bu sonuncu şarkı, Fransız - Prusya Savaşı'ndaki Alman zaferini kutlamak üzere yazılmıştır. 1872'de Brahms Viyana'da *Singverein*'in direktörü olmuş ve bu görevde üç yıl kalmıştır. Hayatının son yirmi yılında herhangi bir resmî görev kabul etmemiş, birçok konser turlarında icracı ve orkestra şefi olarak sahneye çıkmıştır. Daha çok piyano, oda müziği ve koral müzik bestecisi olarak tanınmaktaydı.. 1876'da *Birinci Senfonisi*'ni bestelediği zaman 43 yaşında bulunuyordu. Onu ertesi yıl *İkinci Senfoni*'si izlemiş, müteakip on yılda da iki senfoni, bir keman konçertosu, bir piyano konçertosu, bir de keman ve viyolonsel için ikili konçerto bestelemiştir. 1879'da Breslau Üniversitesi Brahms'a şeref payesi vermiş, buna karşılık o da *Akademik Festival Uvertürü*'nü bestelemiştir. Brahms, 3 Nisan 1897'de şöhretinin zirvesinde iken ölmüş ve Beethoven ile Schubert'in yanına gömülmüştür.

Brahms, müzik tarihinde Beethoven ve Schumann'ın müzik anlayışını sürdüren bir besteci olarak temayüz etmektedir. Enstrümantal müzikte Bach ve Beethoven'ın formlarını kullanmış, klasik bir besteci olarak eserler yaratmış, Liszt'in biçimsel yeniliklerini hiç kullanmamıştır. Bu yüzden Brahms bir *neo - klasist* olarak tanınmaktadır. Varyasyon formunda da Bach ve Beethoven'a büyük bağlılık göstermiş, Handel'in ve Paganini'nin temleri üzerine varyasyonlar yazmıştır.

Zengin bir hayal gücü ve büyük bir teknik sahibi olan Brahms'a göre müzik ancak saf müzik olduğu zaman güzeldir. Daha çok kulağa hitap etmek için müzik yapmıştır. Eserleri birer matematik problemi gibi üzerinde derin etüdler yapıldıktan sonra anlaşılabilecek dev bestelerdir. Eserlerinde bir hikâye anlatmağa lüzum görmemiş, mutlak müzik anlayışını sadakatle ko-

rumuştur. Senfonileri, Beethoven'ın senfonilerine benzetilir. İkinci Senfonisi'nde Beethoven'ın Eroica'sından, Üçüncü Senfonisi'nde de gene Beethoven'ın Beşinci Senfonisi'nden, Birinci Senfonisi'nde ise ünlü Dokuzuncu Senfoni'den çizgiler vardır.

WAGNER SONRASI MÜZİK

Büyük Alman bestecisi Richard Wagner kendisinden sonra gelen Alman ve Avusturya kompozitörleri üzerinde de büyük etki yaratmıştır. Bu kompozitörlerin çoğu Wagner'in müzik stilini ve formlarını hemen hemen aynen uygulamışlar, bunlardan pek azı taklitçi olmaktan kurtularak müziğe kendi kişiliklerini koyabilmişlerdir.

Wagner'in tekniğini opera dışı müziğe adapte eden, onun orkestrada ve senfonik müzikte yarattığı tematik gelişmeden yararlanan, kelimelerle enstrüman müziğini geliştiren takipçileri de büyük başarı kazanmışlardır.

Wagner'den sonraki dönemin tek dikkate değer dramatik çalışması *Engelbert Humperdinck (1854 - 1921)*'in 1893'te Weimar'de yazdığı *Hansel ve Gratel* adlı operadır. Henüz Köln Konservatuvarı'nda öğrenci iken Mozart Ödülü'nü, Berlin'de Mendelssohn ve Meyerbeer ödüllerini kazanan Humperdinck Napoli'de Wagner ile tanışmış ve ünlü bestecinin Parsifal Operasının hazırlanmasında kendisine yardımcı olmuştur. Wagner'in etkisiyle Hansel ve Grätel'i yaratan Humperdinck bu eseriyle büyük başarı sağlamışsa da, daha sonra yazdığı *Königskinder* ve *Dornöschen* operalar aynı ilgiyi görmemiştir.

RİCHARD STRAUSS (1864 - 1949):

11 Haziran 1864'te *Münih*'te doğan ve 85 yaşında iken 8 Eylül 1949'da ölen Strauss, Wagner sonrasının en önemli Alman kompozitörüdür. Babası bir kornist olan Strauss, parlak bir sanat kariyeri yapmış ve uğradığı bütün tenkidlere rağmen eserlerinin büyük bir kısmı konser repertuarlarında geniş bir yer tutmuştur. İlk zamanlarda büyük ölçüde Brahms'ın etkisinde kalmış, klasik geleneğe uygun olarak yarattığı ilk senfonisi 1884'te Thodore Thomas'ın yönetiminde New York'ta çalınmıştır. Strauss, Wagner'in yeğeniyle evli olan *Alexander Ritter* adlı müzisyenle dost-

luk kurduktan sonra Liszt ve Wagner'in estetik prensiplerini benimsemiştir. Ritter'in etkisiyle program müziği yazmağa başlamış, 1887 - 1898 arasında *Tone-Poems* adını verdiği bir seri senfonik şiir bestelemiştir.

Strauss'un modern orkestra repertuarlarında yer alan başlıca senfonik şiirleri *Don Juan, Tod und Verklarung, Till Eulenspiegels, Lustige Streiche, Also Sprach Zarathustra, Don Kişot, Ein Heldenleben*'dir. Strauss, Tone - Poem'lerinin yüksek artistik seviyesini daha sonra yazdığı program senfonilerinde devam ettirmemiştir.

Strauss eserlerinde orkestra icrası bakımından olduğu kadar orkestrasyon bakımından da yenilikler yapmıştır. Wagner'in orkestrasını aynen almış, fakat enstrümanların sayısını arttırarak yeni kullanılma şekilleri bulumuştur. Eserlerinin icrasında çok büyük orkestralar kullanmıştır.

Besteci ayrıca çeşitli şarkılar yazmış, 20 nci Yüzyıl'a geçtikten sonra da en büyük operalarını bestelemeğe başlamıştır. Çok büyük orkestralar tarafından icra edilen ünlü operaları arasında *Salome, Elektra* ve *Rosenkavalier, Ariadne, Aufnaxos* yer almaktadır.

ANTON BRUCKNER (1824 - 1896):

Wagner'in en önemli takipçilerinden biri de özellikle dinî eserler besteleyen Avusturyalı kompozitör *Anton Bruckner*'dir. Bruckner bir köy okulunun müdürü iken *Linz Katedrali*'nde de bir süre organistlik yapmış, daha sonra Viyana Konservatuvarı'nda org ve teori profesörlüğüne getirilmiştir. Senfonileri ve dinî koral eserleriyle müzik tarihinde önemli bir yeri olan Bruckner'in senfonileri Wagner'in armonik prosedürünü ve orkestrasyon metodlarını yansıtmaktadır.

GÜSTAV MAHLER (1860 - 1911):

Dev senfoniler bestecisi olarak Güstav Mahler, Bruckner ile aynı kategoriye girmektedir. Müzik hayatının uzun yıllarını orkestra şefi olarak geçiren ve orkestranın iç çalışması hakkında çok geniş bilgiye sahip olan Mahler, eserlerinin orkestrasyonunda en ufak ayrıntılara kadar dikkat etmiş, büyük bir renk ve ses zenginliği sağlamıştır. Senfonilerinden dördü önemli vokal ku-

sımlar ihtiva eder. Orkestra, soprano, alto ve korodan kurulu *İkinci Senfoni*'si Mahler stilinin tipik bir örneğidir. Mahler'in dokuz senfonisinden başka altı muvmanlı *Toprağın Şarkısı* adlı orkestral şarkısı en tanınmış eserleridir.

HUGO WOLF (1860 - 1903):

Avusturya'lı kompozitör Hugo Wolf, Wagner'in şiir ve müziği birleştiren metodunu şarkılarda kullanmıştır. Wagner'in taklitçisi olmamakla beraber o da Wagner gibi şiirin etkisini yükseltmek için müzik yazmıştır. Fakat, yeni ifade standartları, yeni armonik metodlar ve piyanonun sese eşlik etmesinde yeni usuller bulmuştur. Wolf'un beste yaptığı devir 1888'den 1897'ye kadar devam etmiş ve şarkılarından çoğu 1891'den önce yazılmıştır.

Müzikal minyatüristlerin en büyüklerinden biri olarak tanınan Wolf, *Goethe*'nin şiirleri üzerine 51 şarkıyı sadece üç ay içinde yazmıştır. Wolf, ayrıca, *Mörike*'nin şiirleri üzerine 53, *Eichendorf*'un şiirleri üzerine 20, *Heise ve Gebel*'in İspanyolca şarkıları üzerine 44, gene *Heise*'nin İtalyanca şarkıları üzerine 46 ve *Mikel Anj*'ın soneleri üzerine üç şarkı bestelemiştir.

ALTINCI BÖLÜM

MÜZİKTE MİLLİYETÇİLİK

19'ncu Yüzyıl kompozitörleri arasında kuvvetli bir milliyetçilik eğilimi görülmekle beraber müzikte milliyetçilik birdenbire ortaya çıkmış bir hareket değildir. Öteki sanat dallarında olduğu gibi, müzikte de bir çok besteci, mensubu bulunduğu etnik grupun kültür mirasından, geleneklerinden ve müzikal ifade şekillerinden yararlanmıştır. 15'nci Yüzyıl'da *Rönesans* kompozitörleri o devrin ünlü halk şarkısı *L'homme Armé*'yi bestelerinde kullanmışlardır. *Haydn*'ın senfoni ve kuartetlerinde de köylü şarkılarından ve danslarından alınmış parçalar vardır. 19 ncu Yüzyıl kompozitörlerinin bu konuda kendilerinden önce yaşamış olanlardan farkı, ortaya attıkları milliyetçilik akımının tam mânasıyla bir *"kendini bulma"* amacı taşımasıdır. Daha önce Alman kompozitörü *Carl Maria Von Weber*, İtalyan operasının egemenliğini yıkmak üzere Alman operaları besteleyerek milliyetçi bir çıkış yapmıştır. Almanya dışındaki ülkelerde ise milliyetçiliğin hareket noktası, batı müziğine her bakımdan hâkim olan Alman kompozitörlerine karşı gösterilen şiddetli reaksiyondur. Azınlıklara yapılan

baskılar ve askerî yenilgiler de milliyetçi müzik akımının kuvvetlenmesinde büyük rol oynamıştır.

Milliyetçi kompozitörler sadece müziğin ana temini yerli şarkılardan almakla kalmamış, eserlerini kendi dillerinde yazmış ve doğrudan doğruya kendi ülkelerinin folklörünü kullanmışlardır. Aynı zamanda, dinleyicilerin ulusal heyecanları da kompozitörleri kendi milletlerinin tarihinden yararlanarak senfoniler ve operalar bestelemeğe itmiştir.

Milliyetçilik akımı, dar bir çerçevede kalması dolayısıyla kendi çöküşünü de kendisi hazırlamıştır. 19'uncu Yüzyıl'da yabancı etkilerden kurtulma ve kendini bulma hareketi şeklinde ortaya çıkan milliyetçilik kısa zamanda şoven ve fazla artistik olma tehlikesine sürüklenmiştir.

ÇEK MİLLİYETÇİLİĞİ

Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Çekoslovakya'nın bir parçası olan Bohemya, Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun hükümranlığı altında bulunuyordu. Avusturyalı yöneticiler... ağır baskısına maruz kalan Bohemyalılar, bütün ezilen azınlıklar gibi, etnik bir grup olarak kendi geleneklerini, dillerini yaşatmak ve kendi kişiliklerini ortaya koymak için mücadele ediyorlardı. Avusturyalıların Almanca'yı resmî dil olarak kabul ettirme çabalarına karşı başlayan Bohemya dilini ve edebiyatını yaşatma mücadelesi yanında Çek müziğinde de milliyetçi akım belirmiştir. Ve iki millî kompozitör, *Smetana* ve *Dvorak*, ateşli vatanperverler olarak milliyetçi müzik bestelemişlerdir.

BEDRİCH SMETANA

(1824 - 1884)

Çek müziğinin büyük artistik potansiyelini gün ışığına çıkartan ilk besteci Smetana'dır. Genç yaşta Franz Liszt'in etkisi altında kalarak çeşitli senfonik şiirler yazan Smetana'nın büyük şaheseri, 1866'da Prag'da yazmış olduğu *Satılmış Nişanlı*'dır. Çekoslovakya'nın büyük halk operası olarak tanınan Satılmış Nişanlı, Prag Millî Tiyatrosu'nda arka arkaya 1500 defa temsil edilmiştir. Halk melodilerinin zenginliği, Çek köylüsünün haya-

tını ve milliyetçi tezahürlerini ortaya koyması bakımından eser Weber'in Freischütz'ü ile aynı paraleldedir. Operada yer alan bir seri dans, Çek köylüsünün oyunlarını ve özellikle *polka*'yı canlandırır. Operanın parlak uvertürü, ikinci perdenin sonunda nişanlının satılması sahnesi üzerine bestelenmiştir.

Smetana'nın vatan sevgisi, *Vatanım* adını taşıyan altı senfonik şiirden kurulu seride ifadesini bulur. 2 numaralı senfonik şiir, Moldau, adını Prag'dan geçen bir nehirden almıştır.

ANTONİN DVORAK

(1841 - 1904)

Dvorak, vatandaşı Smetana gibi, ateşli bir milliyetçidir. Amerika'da New York Ulusal Müzik Konservatuvarı direktörlüğünde bulunduğu dört yıl içinde öğrencilerine milliyetçi müzik aşılamağa çalışmıştır. İlk defa New York Filarmoni Orkestrası tarafından 15 Aralık 1893'te Carnegie Konser Salonu'nda çalınan Mi Minör Beşinci Senfonisi'ni *(Yeni Dünyadan)* Amerika'da bulunduğu sırada yazmış olmakla beraber orkestral çalışma tamamen Bohem karakteri arzeder. Bu senfonide Amerikan temleri de kullanan Dvorak, herhangi bir yerli Amerikan müziği bestelemek hususundaki teklifleri daima reddetmiştir. Kullandığı Amerikan temleri ise, tamamen Bohemya stiline uygun işlenmiştir.

Dvorak'ın *Yeni Dünya*dan Senfonisi'nden başka karnaval uvertürü, çello konçertosu ve yaylı sazlar kuarteti çağımızda en çok dinlenen eserleridir. Besteci, ayrıca, piyano düeti için *Slovanik Danslar* yazmış ve tamamen milliyetçi karakter taşıyan bu eserini daha sonra orkestraya uygulamıştır.

NORVEÇ MİLLİYETÇİLİĞİ

EDVARD GRİEG

(1843 - 1907)

Müzikte milliyetçilik akımı Norveç'te de Edvard Grieg ile başlamış ve onun müziği Norveç halk melodilerini bütün dünyaya tanıtmıştır. Ancak, Grieg'in eserleri, sanat müziği yaratmak için sadece milliyetçi hislerin yeterli olmadığını ortaya koy-

muştur. Grieg kullandığı parlak, çarpıcı melodilere karşılık tematik gelişmede hiçbir kudret gösterememiş, kullandığı melodilerin çekiciliği mekanik tekrarlar yüzünden gölgelenmiş, duygusal kromatik armonizasyonlar da bu monotoniyi gizleyememiştir. Denebilir ki, Grieg'in sayısız piyano parçalarını, şarkılarını, *Peer Gynt* müziğini, yaylı sazlar orkestrası çalışmalarını, sonatlarını ve ünlü piyano konçertosunu bütün dünyaya tanıtan, aslında Norveç halk müziğinin çekiciliğidir. Grieg, daha çok kısa eserlerinde başarı göstermiş, uzun bestelerde tekrardan kurtulamamıştır. Bununla beraber, Grieg'in çalışmaları çarpıcı melodileriyle müzik tarihinde büyük önem taşımaktadır.

RUS MİLLİYETÇİLİĞİ

Artistik bir hareket olarak milliyetçilik en iyi örneklerini Rusya'da vermiştir. Rus milliyetçilerinin başarısında, eski Rus kilisesinin müziği ve Rus halk şarkılarının zenginliği büyük rol oynamıştır. Rusya'nın geniş toprakları üzerinde yer alan çok sayıdaki etnik gruplar, Rus folklörünün zenginliğini sağlamış, bu müzik Rus halkı tarafından büyük bir istek ve canlılıkla yaşatılmıştır. Rus halk müziği profesyonel bestecileri de geniş çapta etkilemiş, kompozitörler bilinçli ya da bilinçsiz olarak folklörden yararlanmıştır.

Batılı kulaklar için Rus folklörünün en çarpıcı karakteristiği makamlardır. Rus makamları, bu müziğin yüzyıllar boyunca batı etkisinden uzak kalmasını sağlamış, Rusların ulusal mizacındaki aşırılıkların müziğe yansıması ise, folklörün Rusya dışında da geniş çapta ilgi görmesine yol açmıştır.

Ortodoks Doğu Kilisesi'nin bir kolu olan Rus kilisesi, Katolik kilisesinin aksine, âyin müziğini uzun süre lâik etkilerden korumuştur. Bu müziğin makam karakteristikleri Bizans orijinine dayanmaktadır. Dinin halk yaşantısındaki etkileri dolayısıyla kilise müziği folklörü de önemli derecede etkilemiştir.

Büyük Katerina'nın saltanatı sırasında batı kültürünün Rus topraklarında da yayılması için büyük çalışma başlamış, bu arada müzik alanında da İtalyan operaları ve batılı bestecilerin eserleri *St. Petersburg*'da icra edilmiştir.

Ancak, yabancı müzisyenlerin egemenliğine karşı milliyetçilik akımı Rusya'da da kendisini göstermiş ve millî müziğe yöne-

len Rus bestecileri, milliyetçi müziğin en iyi örneklerini vermişlerdir.

MİHAİL GLİNKA

(1803 - 1857)

Rus müziği üzerindeki batı etkisini ilk defa reddeden ve gerçek bir millî ekol kuran Rus kompozitörü Mihail Glinka'dır. Glinka'nın *"Bir Çarın Hayatı"* ile *"Russlan ve Ludmilla"* operaları Rus halk melodilerinin kullanıldığı ilk dramatik eserler olmamakla beraber, gerçek Rus espirisi ilk defa bunlarda yansıtılmıştır. *"Bir Çarın Hayatı"* Rusya'da millî operanın başlangıcı olmuştur.

Glinka'nın açtığı yolda *Alexander Dargomijsky (1813-1869)* devam etmiş, Puşkin'in bir şiiri üzerine bestelediği *The Stone Guest* adlı eseri ile milliyetçi müzikte önemli bir yer tutmuştur.

RUS BEŞLERİ

1860 yıllarında St. Petersburg'da beş genç müzikçi Glinka'nın attığı temel üzerine millî bir kompozisyon okulu kurmak üzere harekete geçmiştir. "Rus Beşleri" olarak tanınan bu grup, *Mily Balakirev, César Cui, Nicholas Rimsky - Korsakoff, Alexander Borodin* ve *Modeste Mussorgsky*'den kuruludur. Balakirev'den başka hepsi amatör olan bu besteciler, millî Rus kompozisyonları yaratma yolunda yaptıkları çalışmalarda yabancı etkilerden tamamen kaçmamışlar. Berlioz Liszt ve Wagner'den yararlanmışlardır. Beşler Grupu, 1875'te dağılmıştır.

MİLY BALAKİREV

(1837 - 1910)

Balakirev, Rus beşlerinin lideridir. Uzun süre bir bandoda profesyonel müzisyenlik yaptığı ve müzik tekniğini tam mânasıyla bildiği için arkadaşları tarafından lider olarak kabul edilmiş, ancak kullandığı metodlarda diğerleri kadar başarılı olamamış, onları hiçbir şekilde etkileyememiştir. Çok az olan bestelerinde millî

Rus temlerini kullanmıştır. En tanınmış eseri, *İslamey* adlı oriental piyano parçasıdır. Çok seyrek çalınan diğer eserleri ise *Rusya* ve *Tamara* adlı senfonik şiirleri, *Kral Lear İçin Müzik*, dört uvertür, bir oriental fantasia, iki senfoni, piyano konçertosu, ayrıca küçük piyano parçaları ve şarkılardır.

CESAR CUİ

(1835 - 1918)

Aslında bir topçu subayı olan Cui, kompozitörlüğü yanında bellibaşlı Rus ve Fransız gazetelerine yazdığı müzik eleştirileriyle de şöhret yapmıştır. Çok sayıdaki kompozisyonları arasında operalar da yer alır. Ancak bunlardan sadece *Oriental* ismini taşıyan eseri bugüne kalmıştır. Beşler grupu içindeki önemi, milliyetçi Rus müziğini makaleleriyle tanıtmasındadır. Eserleri arasında *Kafkasya Mahkûmu, Angelo, Mandarinin Oğlu, William Radcliffe operaları, Yüzbaşının Mam'zelle Fifi, Metteo Falcone, Le Filibustier* lirik komedileri, ayrıca koro eserleri, scherzo'ları, şarkıları ve piyano için suitleri vardır.

NİCHOLAS RİMSKY - KORSAKOFF

(1844 - 1908)

Teknik bilgisinin genişliğiyle Beşler Grupu'nun en iyi yetişmiş elemanı olan Korsakoff, Rus İmparatorluk Donanması'nda bir subay iken müzik ile ilgilenmeğe başlamış, 1863-64 yıllarında Birleşik Amerika'yı ziyaret ederken donanmada bir senfonik şiir ve bir opera bestelemiştir. 1873'te deniz bandosunda sivil bir görev almış, bu fırsattan yararlanarak nefesli sazlar üzerine bilgisini genişletmiştir. Daha sonra *St. Petersburg Konservatuvarı*nda müzik hocalığına getirilen Korsakoff, burada uzun süre kalmış, *Liadov, Glazunov, Stravinsky, Prokofieff, Respighi* gibi kompozitörleri yetiştirmiştir.

Bütün ihtisası beste yapmak olan Korsakoff, geniş millî müzik kültürü ile usta kompozisyon tekniğini birleştirerek Rus millî müziğinin en iyi örneklerini vermiştir. En çok tanınan eserleri, kısa aralıklarla yazdığı *İspanyol Kapriçiyosu, Şehrazad Senfonik Suiti* ve *Rus Paskalyası Uvertürü* adlı üç orkestral kompozisyon-

dur. Bununla beraber Korsakoff'un en iyi müziği *Altın Horoz* adlı operasıdır. 1905 İhtilâli sırasında Korsakoff bir süre için konservatuvardan uzaklaştırılmış ve Altın Horoz'un icrası siyasî nedenlerle yasaklanmıştır.

Korsakoff, orkestraya getirdiği yenilikler bakımından Hector Berlioz ile aynı güçte görülmektedir. Orkestrasyon konusunda bir de kitabı vardır.

ALEXANDER BORODİN

(1833 - 1887)

Bütün hayatını olağanüstü bir müzik çalışmasına veren Borodin'in asıl mesleği *St. Petersburg Askerî Tıp Akademisi*'nde organik kimya profesörlüğüdür. Aynı zamanda iyi bir çellist ve piyanist olan Brodin, enstrümantal müziğinde Berlioz ve Liszt'in etkisi altında kalmıştır. *Orta Asya Stepleri Üzerinde* hariç bütün enstrümantal müziği Batı Avrupa'nın geleneksel formlarıyla yazılmıştır. Bu bakımdan diğer arkadaşlarından ayrılır. Orkestrasyonu çok renkli olan Brodin'in öteki eserlerinde halk müziği espirisi kuvvetle kendini hissettirir. *Prens İgor Operası*, iki senfonisi, iki kuarteti, şarkıları ve bazı kısa parçalarıyla Rus beşleri arasında önemli bir yeri vardır. Özellikle Prens İgor Operası'nda kullandığı Poloveç dansları Rus temlerini yansıtmaktadır.

MODESTE MUSSORGSKY

(1839 - 1881)

Müziği bir gaye olarak değil, halka ulaşmak için bir araç olarak kabul eden Mussorgsky Beşler Grupu'na katıldığı sırada Rus Ordusu'nda bir teğmendi. Varlıklı bir ailenin oğlu olan Mussorgsky, Rus köylülerinin hayatı ile geniş ölçüde ilgilenmiş, Askerî Akademi'de öğrenci iken piyano dersleri almış ve bir papazla arkadaşlık ederek kilise müziğini tanımıştır. Eserlerini bu etkiler altında yazmış ve Balakiev ile tanıştıktan sonra da Rus Beşleri"ne katılarak 1839'da ordudan ayrılmıştır. 1861'de kölelik kaldırılınca bütün gelirini kaybetmiş, geçimini sağlamak için memuriyete girmek zorunda kalmıştır. Ömrünün son 18 yılı rutin görevlerde geçen Mussorgsky, ısrarla beste yapmağa devam etmiş,

ancak sefalet ve alkol yüzünden çevresini yitirmiş ve eserleri ölümünden sonra unutulmuştur. Bugün çalınan eserleri arasında *Boris Godunov* ve *Kovancina* operaları, *Çıplak Dağda Bir Gece* adlı orkestral eseri ve *Resim Sergisinden Tablolar* adlı piyano parçaları serisi vardır. Realist bir besteci olan Mussorgsky, Resim Sergisinden Tablolar'da fakir bir yahudi ile zengin bir yahudinin düetinde gerçekçiliğini açıkça ortaya koymuştur.

PETER İLİÇ ÇAYKOVSKİ

(1840 - 1893)

Rus kompozitörleri arasında dünya çapında şöhret yapmış bestecilerden biri olan Çaykovski, Avrupanın bellibaşlı şehirlerinde kendi eserlerini yönetmiş, Cambridge Üniversitesi'nden şeref doktorası almış, 1891'de Carnegie Hall'ün açılışında kendi bestelerini icra ettirmek üzere Amerikaya dâvet edilmiştir. Çaykovski'nin batı dünyasında bu kadar çabuk benimsenmesinin nedeni, Batı Avrupa müziğinin çizgileri içinde Rus karakterinin duygusal elemanlarını yansıtmış olmasıdır, Rus Beşlerini ve onların teorilerini önemsemeyen besteci, beşler grupundan duyguların derecesinde değil, kişilik ve teknik yönünden ayrılır.

Çaykovski de, diğer Rus bestecileri gibi müzik hayatına profesyonel olarak atılmamış, müzik çalışmalarına 21 yaşından sonra ciddî olarak başlamıştır. 23 yaşında Adalet Bakanlığı'ndaki memuriyetinden istifa ederek kendisini tamamen müziğe vermiş, Nadejda Von Meck adındaki varlıklı bir dulun himayesinde para sıkıntısı çekmeden on üç yıl devamlı beste yapmıştır. Ancak Çeykovskyi, kendisine bu kadar büyük yardımda bulunan Von Meck ile hiçbir zaman karşı karşıya gelmemiştir.

Enstrümantal eserlerinde kendi duygularını yansıtan Çaykovski'nin orkestrasyonu son derece renkli, melodik çizgileri çok berraktır. Orkestrada sazları bağımsız gruplar halinde ve kontrastlı bir şekilde kullanmıştır. Bugün en çok dinlenen eserleri Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Senfonileri, piyano ve keman konçertoları, *Romeo ve Jüliette Fantazi Uvertürü*, *Fındıkkıran* ve *Kuğu Gölü* bale müzikleri, millî duygularla yazdığı *1812 Uvertürü*, *Slav Marşı*, *Evgenya Onegin*, *Maça Kızı* operaları, *İtalya Kapriçiyosu*, *Rokoko Varyasyonları*'dır.

FRANSIZ MİLLİYETÇİLİĞİ

1870 - 1871 Fransız-Prusya Savaşı'ndan önce Fransız kompozitörleri orkestral çalışmaları tamamen ihmal etmiş ve kendilerini yabancı müzisyenlerin kurduğu gelenekler üzerine operalar bestelemeğe vermiş bulunuyorlardı. Paris'te en sevilen opera bestecisi ise bir Fransız değil, Alman bestecisi *Jakob Mayerbeer* idi. İlk defa Hector Berlioz Alman egemenliğine karşı çıkarak enstrümantal Fransız müziğine bir kişilik kazandırmıştır.

Fransız - Prusya Savaşı'nın yenilgiyle sonuçlanması da Fransız kompozitörlerini millî bir harekete itmiştir. Vatanperver düşüncelerle millî bir müzik birliği (Société Nationale) kurulmuş, Fransız kompozitörlerinin yayınlanmış ya da yayınlanmamış bütün ciddî müzik çalışmalarının tanıtılması için faaliyete geçilmiştir. Bu birlik, Fransız müzik okulunun gelişmesinde ve Alman egemenliğinin yıkılmasında büyük rol oynamıştır. Bir çok önemli Fransız kompozisyonları ilk defa bu birliğin düzenlendiği konserlerde icra edilmiş ve tanıtılmıştır.

César Franck, Camille Saint-Saens, Edouard Lalo, Jules Massenet, Emmanuel Chabrier ve *Vincent d'Indy*, bu dönemin şöhrete kavuşturduğu Fransız kompozitörleridir.

Fransız milliyetçi harcketinin kaynakları folklor olmadığı gibi, sadece Fransız konser salonlarını Alman müzisyenlerinden temizlemek gibi şovenist bir amaç da güdülmemiştir. Bu hareketin başlıca gayesi, Fransız bestecilerinin de Alman müzisyenleri kadar enstrümantal müzik besteleyebileceklerini gösteren bir Fransız okulu kurmak olmuştur. Fransız milliyetçileri de, Liszt'in form yenilikleri ile Wagner'in armonik dilinin ve orkestral metninin etkisinden kurtulamamışlardır. Öyle ki, Liszt ve Wagner'in en büyük halefleri olarak Fransız kompozitörleri gösterilmektedir.

CÉSAR FRANCK

(1822 - 1890)

Fransız Okulunun babası olan César Franck Belçika'da doğmuştur. O da Bach gibi bir kilise organisti olup hayatı boyunca pek az tanınmış, ancak millî müzik birliğinin çabasıyla ölümünden

sonra şöhreti dünyaya yayılmıştır. Sadece bir org virtüozu olmayıp aynı zamanda *improvizasyon* üstadıdır.

Kilisedeki görevinden ayrı olarak Paris Konservatuvarı'nda da org hocalığı yapan Franck, Fransız Okulu'nu kurmuş, *Henri Duparc, Vincent d'Indy, Ernest Chausson* gibi besteciler yetiştirmiştir. Duparc'ın şarkıları, d'Indy'nin senfonik çeşitlemeleri ve Chausson'un keman ve orkestra için şiirleriyle muhteşem bir senfonisi büyük önem kazanmıştır. Bunlar dışında Franck'ın öğrencisi olmayan *Gabriel Pierne, Emmanuel Chabrier, Paul Dukas* da onun etkisi altında kalmışlardır.

Franck'ın başlıca özelliği, Liszt'in senfonik şiirlerinde kullandığı *tematik transformasyon* prensibini benimsemiş olmasıdır. Brahms ile büyük benzerlikler göstermektedir. O da Brahms gibi klasik müziğe yaklaşmış, fakat klasik formları kullanırken onlara bir çok eklemeler yapmıştır.

Bestecinin başlıca eserleri piyano solo için Prelüd, Koral ve Füg, Prelüd, Arya ve Final, piyano ve orkestra için senfonik varyasyonlar, La Majör keman ve piyano sonatı, Re Majör Kuartet Fa Minör Piyano Kenteti, Re Minör Senfoni, başlıcası *Pièce Héroique* olan org parçaları ve *Les Béatitudes Oràtoryosu*'dur.

CAMİLLE SAİNT — SAENS

(1835 - 1921)

Virtüoz bir piyanist ve organist olan Saint - Saens, Fransız kompozitörlerinin en verimlilerinden biridir. Bir yandan müzik bestelerken öte yandan şiirler ve oyunlar yazmış, astronomi ve matematikle ilgilenmiş, her tip ve formda eserler bestelemiştir. Müzik hayatında *Gounod* ve *Lalo*'dan büyük destek gören Saint Saens'in senfonik şiirlerinde Liszt'in geniş etkisi vardır. Bugün bunlardan sadece *Danse Macabre (Ölüm Dansı)* konser salonlarında yer almaktadır. Salt müzik taraftarı olan Saint Saens'ın müziğinin karakteristiği çekici melodiler akıcı bir orkestrasyon ve kusursuz bir yapıya sahip olmasıdır. Biçim yönünden son derece titiz olan besteci Wagner müziğine cephe almış, opera ve balelerinde Mayerbeer'e eğilim göstermiştir. *Samson ve Dalila Operası*'nı 1877'de Weimer'de Liszt'in teşvikiyle bestelemiştir. Saint Saens'ın şaheseri iki piyanist tarafından çalınan bir piyano ile bir orgun da orkestrada yer aldığı üçüncü Senfoni'sidir.

FİN MİLLİYETÇİSİ

JEAN SİBELİUS

(1865 - 1957)

Finlandiyalı büyük senfoni bestecisi Jean Sibelius'un müzik tarihindeki yerini tesbit etmek çok güçtür. Coğrafî bir değerlendirmeye göre Grieg veya Borodin gibi milliyetçi bir kompozitör olarak kabul edilebilirse de, o 19 uncu Yüzyıl milliyetçi kompozitörlerinin her birinden çok daha büyük bir artistik güce sahiptir. Eserlerinin çoğu 20 nci Yüzyıl'da bestelenmiş olmakla beraber Sibelius tam mânasıyla bir modern kompozitör sayılamaz. Eserleri Brahms'ınkiler gibi çok geç tanınmış olmakla beraber kendisine *çağımızın en büyük senfoni bestecisi* sıfatını kazandırmıştır.

8 Aralık 1865'te *Tavastehus*'da doğmuş olan Sibelius küçük yaşta keman çalmağa ve amatörce besteler yapmağa başlamış, bir süre hukuk tahsil ettikten sonra kendisini, tamamen müziğe vermiştir. 24 yaşında Finlandiya'dan ayrılarak Berlin ve Viyana'ya gitmiş, 1892'de tekrar vatanına dönmüştür. Hükûmetin kendisine sağladığı ödenekle rahat bir çalışma düzenine kavuşan Sibelius 1914'te Amerika'ya giderek eserlerini bizzat icra ettirmiştir.

Sibelius Fin folklöründen yararlanarak bir çok program müziği bestelemiştir ki, en ünlüsü, *Tuonela Kuğusu*'dur. *En Saga ve Finlandia* Senfonik Şiirleri Sibelius'a dünya çapında bir şöhret kazandırmıştır. Bununla beraber bestecinin en büyük eserleri yedi senfonisidir. Ancak Beethoven'in senfonileriyle mukayese edilebilecek kudrette olan bu dev eserlerinde Sibelius eski ile yeniyi bir araya getirmiş, konvansiyonel yapıda radikal değişiklikler yapmamıştır. Bu bakımdan Sibelius klâsiklerin sonuncusu olarak tanınmaktadır.

Bestecinin yukarıda sayılan eserlerinden başka bir keman konçertosu, *Hazin Vals, Joh-jola'nın Kızı, Belşazzar Bayramı, Voces Intimae* adlı parçaları, şarkıları ve sonatinleri vardır.

YEDİNCİ BÖLÜM

EMPRESYONİZM

CLAUDE DEBUSSY

(1862 - 1918)

Her ne kadar *Société Nationale*'in gayretleriyle Fransa'da ulusal müzik Alman şaheserlerinin yanında ayrı bir yer kazanmış sa da, Franck ve çağdaşları yine de kendilerini tam mânasıyla Alman Kompozitörlerinin boyunduruğundan kurtaramamışlardır. Ancak Claude Debussy'nin *empresyonist* hareketi yepyeni bir müzik stilini ortaya koymuştur. Romantik ve milliyetçi müziğin aksine empresyonist müzik ile pek fazla müzisyen ilgilenmemiş, Debussy bu hareketin tek temsilcisi olarak kalmıştır.

Empresyonist müzik bir düşünceyi, bir hareketi, bir olayı tasvir etmemekte, bunların hayalimizde yarattığı etkiyi anlatmağa çalışmaktadır. Debussy, empresyonist şair ve ressamların kalemleri ve fırçalarıyla yaptığını müzikte notalarla yapmağa teşebbüs etmis ve muvaffak olmuştur.

22 Ağustos 1862'de *St. Germain-en-Laye*'de dünyaya gelen Debussy, Paris Konservatuvarı'nda müzik eğitimi gördükten sonra Çaykovski'nin hamisi olan *Mme Von Meck*'in özel piyanisti olmuş ve onunla beraber İsviçre ve Moskova'ya giderek Rimsky-Korsakoff ve Brodin ile tanışmıştır. 1884'de *Roma Ödülü*'nü kazanan bestecinin sanat hayatını bundan sonra dört önemli olay kuvvetle etkilemiştir.

Bunlardan ilki *Wagner*'in metodlarını tanımış olmasıdır. İkincisi, 1889 *Paris Enternasyonal Sergisi*'nde *Korsakoff*'un yönetiminde çalınan Rus Müziği olmuştur. Üçüncü olarak *Java* ve *Hindiçini*'li müzisyenlerin konserlerinde de Debussy geniş ölçüde etkilenmiştir. Dördüncü önemli olayı ise başta *Stéphane Mallarmé* ve *Paul Verlaine* olmak üzere sembolist ve empresyonist hareketin öncüleri olan artist ve yazarlarla tanışmasıdır. Debussy ayrıca *Mussorgsky*'nin müziğinin de etkisi altında kalmıştır.

Mükemmel bir piyanist olmasına rağmen pek nadir konser veren ve para kazanabilmek için Avrupa'nın başkentlerinde kendi eserlerini yöneten Debussy, *Pelléas et Mélisande* Operası ile büyük şöhret yapmıştır. Aynı zamanda Paris gazeteleri için müzik kritikleri de yazan Debussy 25 Mart 1918'de kanserden ölmüştür.

Baudelaire, Verlaine ve Mallarmé'nin şiirleri üzerine şarkılar besteleyen Debussy ayrıca bir çok piyano parçaları, bir kuartet, *L'Après-midi d'un Faune*, *Noktürnler*, *La Mer* ve *Iberia* isimli orkestra müziği de yazmıştır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ÇAĞDAŞ MÜZİK

Yüzyıllardan beri süregelen gelişmelerin sonucu olarak Yirminci Yüzyıl'ın ilk yarısında ortaya yeni müzik üslûp ve stilleri çıkmıştır. Bunlar sadece teoride kalmamış, birçok ünlü kompozitörler tarafından uygulanarak müzikseverlere benimsetilmiştir.

Çağdaş kompozitörlerin kullandığı yeni ritmik buluşların kaynağı, o zamana kadar kullanılmış olan ritmik sistemin monotonisinden kurtulma isteğidir.

Müziği şiirin hizmetinden kurtarıp arıtmak için geleneksel ritmik sisteme ilk isyan eden besteciler *Arnold Schönberg* ve *Igor Stravinsky* olmuştur. Müziğin kulağa ve ruha değil doğrudan doğruya kafaya hitabetmesi gerektiğini ileri süren bu müzisyenler tonalite, melodi, ritm ve armoni alanlarında geleneksel kuralları yıkmışlar, uzun ve tekrarlanan müzik cümlelerini reddetmişler, melodi ve ritme uzlaşması imkânsız görülen *(dissonant)* sesleri bir araya getirmişlerdir. Ancak çağdaş besteciler bir süre bu isyanın getirdiği âhenksizlik *(atonalite)*'ten ve özgürlükten yararlanmışlarsa da, çok geçmeden kendi koydukları kurallara uymak zorunda kalmışlardır.

ATONAL MODERNİST

ARNOLD SCHÖNBERG

(1874 - 1951)

Fransız empresyonizmine karşı Alman ekspresyonizminin kurucusu olan Arnold Schönberg, 13 Eylül 1874'te *Viyana*'da dünyaya gelmiştir. Küçük yaştan itibaren müzikle meşgul olan Schönberg, ilk bestelerinde Wagner'in etkisi altında kalmış, ancak daha sonraki eserlerinde tonaliteyi reddederek *atonal* besteler yapmıştır. "*Tonalite despotizmi*"nden kurtulmak için bütün âhenk kurallarını reddeden Schönberg zamanla bunun özgürlükten çok anarşi getirdiğini farkederek *Oniki Ses Tekniği (Dodekafoni)*'ni bulmuştur.

Schönberg'in *ekspresyonist* bir kompozitör olarak ortaya çıkmasının başlıca nedeni, *Wassily Kandinsky, Oscar Kokoschka, Paul Klee, Franz Marc* gibi ressamlarla arkadaşlık kurması olmuştur. Empresyonistler nasıl dış dünyanın izlenimlerini eserlerinde yansıtmışlarsa, ekspresyonistler de, ruhî olayların derinliklerine inmeğe çalışmışlar ve bu çalışmalarda *Freul*'un buluşlarından geniş ölçüde yararlanmışlardır.

Bestecinin ilk defa "*Beş Piyano Parçası, Op. 23*" ve "*3 Numaralı Yaylı Sazlar Kuarteti, Opus 30*" adlı eserlerinde kullandığı Oniki Ses Tekniği'nin önceki beste sistemlerinden farkı şudur:

Eskiden bir oktavı teşkil eden oniki sesten yedisi seçilerek bu seslerle bir beste meydana getiriliyordu. Schönberg ise on iki sesin hepsine aynı önemi vermiş ve bir sesi, diğer seslerin hepsi kullanılmadan tekrarlamamak prensibini koymuştur.

Schönberg kompozitör ve öğretmen olarak Avrupada uzun bir kariyer yaptıktan sonra Almanyada nazilerin iktidara gelmesi üzerine 1933'te Amerika'ya göçmüş ve ömrünün sonuna kadar orada kalmıştır.

Bestecinin "*Pierrot Lunaire*" *adlı* ekspresyonist eseri ilk defa Ekim 1912'de *Berlin*'de icra edilirken seyirciler birbirine girmiş, öteki eserleri de aynı şekilde sert tepki ile karşılanmıştır. 1923'ten sonra Oniki Ses Tekniği ile bestelediği eserler de aynı şekilde sert tepki gördüğünden Schönberg zamanla konser salonlarından uzaklaşmak zorunluğunu duymuş, son yıllarda kendisine gösterilen aşı-

rı ilgi ve takdire rağmen "*anlaşılmamış bir sanatçı*" haleti ruhiyesi içinde 1951'de *California*'da ölmüştür.

Schönberg'in başlıca eserleri *Verklaerte Nacht, Gurre-Lieder, Pelleas ve Melisande, Re Minör Kuartet, Kammer-symphony, Pierrot Lunaire, Yaylı Sazlar Kuarteti, iki konçerto, Orkestra için tem ve varyasyonlar, Napolyon'a Kaside, Varşova'da Sağ Kalan Adam* adlı koro ve orkestra müziğidir.

MÜZİKSİZ MÜZİK

IGOR STRAVİNSKY

(1882 -)

Çağdaş müziğin öncülerinden biri de, sanat hayatına geleneksel müzikle başlamış olan Rus bestecisi Igor Stravinsky'dir. 17 Temmuz 1882'de St. Petersburg yakınındaki Oranienbaum'da dünyaya gelen Stravinsky müziksever bir ailede yetişmiş olmakla beraber tahsil hayatında müziği ikinci plânda bırakmış, ancak hukuk tahsil ederken *Rimsky-Korsakoff* ile tanışması üzerine kendisini tamamen müziğe vermiştir. Korsakoff'tan armoni ve orkestrasyon dersleri alan ve genç yaşta geleneksel usûle uygun besteler yapan Stravinsky zamanla bulduğu yeni ritm ve tonlarla dikkati çekmeğe başlamıştır.

Rus Balesinin Direktörü *Diaghilev*'in isteği üzerine bestelediği *Ateş Kuşu* Bale müziğiyle şöhrete kavuşan Stravinsky daha sonra arka arkaya *Petruşka* ve *İlkbahar Âyini* adlı bale müziklerini yazmıştır. İlkbahar Âyini'nin Paris'teki ilk icrası dinleyicilerin şiddetli tepkisine sebep olmuşsa da, daha sonra bu müzik Amerika'da bir şaheser olarak ilân edilmiş ve Stravinsky genç müzikseverler tarafından âdeta tanrılaştırılmıştır. 1941 yılında Walt Disney ünlü *Fantasia* filminde İlkbahar Âyini'ni kullanarak Stravinsky'nin müziğini bütün dünyaya tanıtmıştır.

Müziksiz Müzik yazarı olarak tanınan Stravinsky, ilkel insanların ritmlerini modern müziğin başlıca unsurlarından biri haline getirmiştir, bestelediği bir senfonide yaylı sazları tamamen atarak sadece nefesli sazlar kullanmıştır.

Besteci balelerden başka piyano ve keman konçertoları, orkestra için çeşitli eserler, koro şarkıları, oda operası, şarkılı hikâyeler ve çeşitli danslar yazmıştır. Konçertoda devrim yapan Stravinsky, sıkıcı bulduğu yarım saatlik konçertolar yerine onbeş dakikalık konçertolar bestelemiştir.

DİĞER ÇAĞDAŞLAR

Ünlü besteci *Aaron Copland* The New York Times'a 25 Aralık 1949'da yazdığı *"Bir Modernist Modern Müziği Savunuyor"* başlıklı yazısında çağdaş bestecileri şöyle tasnif etmiştir:

Çok kolay: Şostakoviç, Haçaturyan, Francis Poulenc, Erik Satie, Vaughan Williams, Virgil Thomson ve ilk eserleriyle Schönberg ve Stravinsky.

Anlaşılabilir: Prokofieff, Roy Haris, Villa-Lobos, Ernest Bloch, William Walton.

Oldukça güç: Béla Bartok, Chavez, Milhaud, William Schumann, Honegger, Britten, Hindemith, Walter Piston ve son eserleriyle Stravinsky.

Çok güç: Alban Berg, Anton Webern, Varese, Krenek, Charles Ives, Roger Sessions ve son eserleriyle Schönberg.

Ernst Krenek (1900 -) :

Oniki Ses Tekniği'nin uygulanışını en açık şekilde gösteren eser Ernst Krenek'in Oniki Ses Tekniğiyle Yazılmış *Oniki Kısa Piyano Parçası*'dır. 1900'da Viyana'da doğmuş olan Çek asıllı Krenek en büyük şöhretini 1926'da bestelediği *Jonny Spielt Auf* adlı caz-operasıyla yapmış, daha sonra *Die Heimkehr des Ores* ve *Kral V* adlı operalar bestelemiştir. Ancak müziğinin Almanya'da naziler tarafından yasaklanması üzerine Krenek 1938'de Amerika'ya göçmek zorunda kalmıştır. Krenek'in operalarından başka baleleri, senfonileri, konçertoları sonatları vardır.

Alban Berg (1885 - 1935) :

Schönberg'in halefi olan Berg 1885'te *Viyana*'da dünyaya gelmiş ve gerek atonal, gerekse oniki ton tekniğinde başarılı eser-

ler vermiştir. Atonal üslûpta yazılan ve 1921'de tamamlanan *Wozzeck* Operası'nın Berlin ve Prag'taki temsilleri büyük olaylara sebep olmuş, ancak daha sonra geniş ilgi görerek on yılda 28 şehirde 150 defa temsil edilmiştir. Berg matematik kurallara bağlı kalmayıp, müziğinde duygu ve heyecana da yer vermek suretiyle eserlerini dinleyicilere Schönberg'den daha fazla sevdirmiştir.

Anton Webern (1883 - 1945) :

Schönberg'in takipçisi olan Webern Viyana'da doğmuş ve İkinci Dünya Savaşı'nda yine Viyana'da bir kaza kurşunu ile vurularak ölmüştür. Webern özellikle kısa parçalar yazmıştır ki, meselâ bir eseri sadece 19 saniye sürmektedir. Eserleri arasında yaylı sazlar trioları, kuartetleri bir senfoni ve çeşitli çalgıların eşliğinde icra edilen şarkıları vardır.

Darius Milhaud (1892 -) :

Fransa'da doğmuş olan Milhaud Honegger ile birlikte Paris Konservatuvarı'nda Altılar Grupu'nu kurmuş ve cazın sanat müziğinde kullanılmasına öncülük etmiştir. Brezilya'da diplomatik görevle bulunduğu sırada *Saudados do Brazil* adlı piyano parçalarını bestelemiş, Yunan mitolojisi üzerine de çeşitli eserler yazmıştır.

Paul Hindemith (1895 - 1963) :

Yirminci Yüzyılın Bach'ı olarak tanınan Hindemith 1895'te Almanya'da doğmuştur. 1926 yılında *Cardillac* adlı operasının gördüğü büyük ilgi sonunda Birinci Dünya Savaşı sonrasının en önemli Alman bestecisi olarak kabul edilmiştir. Ancak nazilerin iktidara gelmesinden sonra bestecinin *Mathis der Maler* adlı operasının temsili yasaklanmış ve Hindemith 1935'te Türkiye'ye gelerek bir yıl kalmış, daha sonra Amerika'ya yerleşmiştir. Hindemith, amatör müzikçiler, çocuk ve gençlik koroları, şehir bandoları gibi topluluklar tarafından kolayca icra edilebilecek bir müzik türünü *(Gebrauchmusik)* bulmuştur. Bu müzik türünün en güzel örneği çocuklar tarafından icra edilmek üzere yazılan *"Bir Şehir Kuruyoruz"* isimli operadır.

Aaron Copland (1900 -) :

Amerika'nın Brooklyn şehrinde dünyaya gelen Copland orta seviyede bir dinleyicinin anlayabileceği şekilde müzik yazmış ve eserlerinde Amerikan espirisini yansıtmıştır. Copland'ın çeşitli eserleri arasında bale ve film müzikleri, lise temsili için yazılmış *"İkinci Kasırga"* adlı bir oyun-opera, tiyatro müzikleri vardır.

Arthur Honegger (1892 - 1955) :

İsviçre asıllı olan ve devamlı Paris'te yaşayan Honegger Paris Konservatuvarı'nın ünlü *Altılar Grupu*'na mensuptur. Arkadaşlarıyla birlikte sadeliğe dönerek Fransız müziğine yenilik getirmiştir. Çeşitli üslûplarda başarılı eserler veren Honegger senfoni, konçerto, oratoryo, bale opera, kuartetler yazmış, İkinci Dünya Savaşı'nda Paris özgürlüğe kavuştuktan sonra bariton, koro ve orkestra tarafından icra edilen *Hürriyet Şarkısı*'nı bestelemiştir.

Ralph Vaughan Williams (1872 - 1958) :

Eserlerinde İngiliz halk müziğinden yararlanmış ve İngiliz müziğini Alman ve İtalyan etkisinden kurtarmış olan Vaughan Williams dokuz senfoni bestelemiştir. *Hugh the Drover* adlı balad operası ile birer perdelik ikti ciddî operası, iki komik operası ve iki bale müziği vardır.

Maurice Ravel (1875 - 1937) :

Fransa'nın İspanya sınırındaki *Basque* bölgesinde dünyaya gelen Ravel, geniş ölçüde *Debussy*'nin müziğinden etkilenmiş, hattâ bazı yazarlarca *post-empressiyohist* olarak kabul edilmiştir. Ravel'in müziğinde İspanya müziği, hiciv atmosferi, Viyana valsleri kendisini gösterir. Orkestra müziği, konçertoları, operaları, kuartetleri ve bale müziği vardır.

Manuel de Falla (1876 - 1946) :

Eserlerinde İspanyol esprisini yansıtmış olan Falla, Debussy'nin etkisi altında kalmıştır. İspanya İç Savaşı'nda Kralcıları tu-

tan besteci, faşistler iktidara geldikten sonra hayal kırıklığına uğrayarak İspanya'dan ayrılmış ve Arjantin'de ölmüştür. *Flamenco*'nun oynak ve oriental melodisi, İspanyol dansının ritmleri ve İspanya kilisesinin dinî şarkılarından geniş çapta esinlenen Falla çeşitli bale ve orkestra eserleri yazmıştır. *Büyücünün Aşkı* ve *Üç Köşeli Şapka* bale müzikleri çok meşhurdur.

Bela Bartok (1881 - 1945) :

Macar bestecisi Bela Bartok, yurdunun folklörünü tam mânasıyla tanıyabilmek üzere *Zoltan Kodaly* ile birlikte bütün Macaristan'ı köy köy dolaşmış ve gerçekten bir millî Macar müziği meydana getirmiştir. Macaristan'da olağanüstü itibar gören Bartok Avrupa'da da geniş ün yaptıktan sonra bir konser turnesine çıkmış, bu arada Amerika'ya yerleşerek ölünceye kadar orada kalmıştır. Folklör yanında sahne müziği, sonat kentet ve suit formunda eserler yazmıştır.

Sergey Prokofieff (1891 - 1953) :

1891'de *Ekaterinoslav*'da dünyaya galmiş olan Prokofieff, müziğini halka ve sosyalizme adamış bir bestecidir. Beş yaşında beste yapmağa başlayan Prokofieff, *Glière, Rimsky-Korsakoff* ve *Liadoff*'tan ders almış ve ilk defa ünlü *Klasik Senfonisi* ile şöhret yapmıştır. 1922'de Amerika'ya giderek *Üç Portakala Aşk* isimli operasını Chicago'da sahneye koydurmuş, daha sonra Paris'e giderek çeşitli bale müzikleri, senfoniler, piyano konçertoları ve film müziği yazmıştır.

1934'te anavatanına dönen Prokofieff arada bir kaç konser turnesi hariç ölünceye kadar Sovyetler Birliği'nde kalmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çeşitli marşlar ve ordu şarkıları bestelemiş, *1941 Senfonik Şiiri*'ni *Harp* ve *Sulh Operasını, Lermontov* ve *Müthiş İvan* için film müzikleri yazmıştır. Besteci *Stalin Ödülü* kazanmıştır.

Dimitri Şostakoviç (1906 -

Prokofieff gibi kendisini Sovyet halkına ve sosyalizme adamış bulunan Şostakoviç müziğinde Sovyet Rusya'nın espirisini can-

landırmıştır. Bütün hayatı Leningrad'da geçen Şostakoviç henüz 11 yaşında iken Komünist İhtilâlini bizzat yaşamış, *Özgürlüğe Övgü* ve *İhtilâl Kurbanları İçin Cenaze Marşı* adlı İhtilâlci eserlerini bestelemiştir. Leningrad Konservatuvarı'nda öğrenci iken ünlü *Birinci Senfonisi*'ni bestelemiş, 19 yaşında da *"Ekim"* adlı İkinci Senfonisi ile *"1 Mayıs"* adlı koral üçüncü senfonisini yaratmıştır. Aynı zamanda burjuva çöküşünü anlatan *"Burun"* adlı bir de opera yazmıştır. Şostakoviç'in *5 inci Senfonisi* ve ondan sonra yazdığı senfoniler olağanüstü başarı kazanmış ve besteci üç defa *Stalin Armağanı* almıştır. Eserleri Sovyetler Birliği'nde olduğu kadar bütün dünyada büyük ilgi ve hayranlık uyandırmaktadır.

Kitapta Geçen Terimler

KİTAPTA GEÇEN TERİMLER

— A —

Adagio: Yavaşça çalınan parça. Lento'dan daha hızlı, Andante'den daha ağırdır.

Adagio di molto: Çok yavaş çalınan parça.

Akustik: Ses ilmi, ses ilmine ait.

Allemanda: Süratli ve neşeli bir Alman dansı, bu dansın havası, dansta muayyen bir figür.

Allegro: Süratli ve şevkli çalınan parça.

Allegro con brio: Hızlı ve parlak çalınan parça.

Alto: En kalın kadın sesi. Enstrümanlarda tenor ile soprano arası ses.

Anahtar: Notaların müzik merdivenindeki yükseklik derecelerini göstermek ve buna göre okunmasını sağlamak için portenin başına konan işaret. Sol, do ve fa olmak üzere üç anahtar vardır.

Antifoni: Karşılıklı ilâhî okuma usûlü, karşılıklı okunan dua.

Appassionata: İhtiraslı, heyecanlı.

Armoni: Ahenk, uyum, seslerin uyması.

Armonik: Musiki sesleri ilmi, âhenk bilgisi, âhenge ait, âhenkli.

Armonizasyon: Ahenkli kılmak.

Arpej: Bir akort meydana getiren seslerin birbiri ardından eşit aralıklarla çalınması. Harp stilinde.

Arya: Opera veya oratoryoda önemli solo parçası.

Atonal müzik: Modern müzikte ton ve makam stiline bağlı kalmadan, ahenk kurallarına uymadan meydana getirilen beste.

— B —

Bagatelle: Hafif, önemsiz parça.

Ballad: Duygusal, hikâyeli türkü.

Bale: Konusu türlü dans ve hareketlerle anlatılan müzikli ve sözsüz tiyatro ve bunları oynayan topluluk.

Bariton: Tenor ile bas arası erkek sesi. Bas ile alto arasında ses veren pistonlu bir çeşit ağız çalgısı.

Barkarol: Venedik gondolcularına özgü türkü. Bunu taklid eden müzik.

Bas: En kalın erkek sesi. En kalın sesli orkestra çalgısı.

Basbariton: Bas kalitesinde ve bariton seviyesinde erkek sesi.

Basso Continuo: Barok müzikte orkestranın armonik boşluklarını doldurmak üzere çalınan parça veya bunu çalan enstrüman.

Bassoon: Ağızlığı yan yatmış soru işareti biçiminde, perdeli tahta nefesli bir saz, Fagot.

Bemol: Bir sesin yarım ton kalınlaştırılacağını gösteren nota işareti.

Berceuse: Ninni. Bersöz.

Bitonalite: Aynı zamanda iki tonalitenin kullanılması.

Bolero: Bir veya daha fazla çift tarafından yapılan Fas orijinli canlı bir İspanyol dansı.

Bourrée: Eski bir Fransız dansı, Gavotte ile birlikte klâsik suitlerde kullanılır.

— C —

Courante: Klâsik suitlerde kullanılan eski usûlde üç tempoluk bir dans.

Crescendo: Seslerin gittikçe kuvvetlenmesi.

Cümle: Müzikte en az sekiz, en çok onaltı ölçü süren ve tam bir kadansla sona eren pasaj.

— Ç —

Çardaş: Dansedenlerin zevkine göre yavaş ve hızlı hareketlerin yer aldığı bir Macar dansı.

Çembalo: Onbeş ve Onsekizinci Yüzyıllar arasında kullanılan ve telleri çekilmek suretiyle çalınan ilkel bir klavyeli saz. Klavsen.

— D —

Danse Macabre: Ölüm dansı.

Diatonic: İçinde yabancı sesler bulunmayan gam.

Diminuendo: Ses gittikçe hafifleyerek.

Dissonance: Ahenksizlik, seslerin birbirine uymaması, akordsuzluk.

Diyez: Bir sesin yarım ton inceltileceğini gösteren nota işareti.

Dominant: Sol notası veya notasına ait.

Double Concerto: Orkestra ve iki solo enstrümanla çalınan konçerto.

Dramatik Soprano: Dramatik gücü olan soprano ses.

Dramatik tenor: Dramatik gücü olan tenor ses.

— E —

Eleji: Mersiye, hazin makam.

Enstrüman: Müzik âleti, çalgı.

Enstrümantasyon: Bir müzik parçasının muhtelif seslerini çalgılara taksim etmek.

Enterval: İki ses arasındaki perde farkı aralık.

Es: Notada duraklama zamanı ve bunu gösteren işaretin adı.

Etüd: Özel bir teknik mesele için muayyen bir çalışma parçası.

— F —

Fantastik: Hayalî, mantıksız, garip, acaip.

Fantezi: Formlara bağlı olmadan, serbest olarak meydana getirilmiş besteler. Fantasia.

Flamenco: İspanya'da Endülüs Bölgesinin halk müziği.

Folklör: Şarkı ve dansın da yer aldığı geleneksel halk müziği.

Forte: Kuvvetli, yüksek sesle.
Fortissimo: Çok yüksek sesle.
French-horn: Korno. Tekerlek şeklinde bükülmüş perdeli orkestra borusu.
Fugato: Füge benzer, fakat kendi içinde füg gibi gelişme göstermeyen bir pasaj veya muvman.
Füg: İlkin yalnız başına giren ana konu ve karşılık konuların taklitlerle birbiri arkasından gelişmesini esas tutan bir müzik parçası. Füg ikiden sekiz partiye kadar olabilir, fakat genellikle dört partiyi ihtiva eder.

— G —

Gam: Sekiz notanın kalın sesten inceye veya inceden kalına sıralanmasıyla meydana gelen dizi. Do, re, mi, fa, sol, la, si, do veya Do, si, la, sol, fa, mi, re, do.
Gavot (Gavotte): 16 ve 18 inci Yüzyıllarda kullanılan iki tempoluk bir Fransız dansı. Klâsik suitlerde ve Lully, Rameau ve Gluck'un operalarında kullanılmıştır.
Gigue: Klâsik suitlerde kullanılan üç tempolu, neşeli, çabuk bir İngiliz dansı. Orta Çağlara özgü bir çeşit ufak keman.

— H —

Habanera: Afrika'dan zenciler tarafından getirildiği sanılan ağır bir Küba dansı.
Homofonik: Tek sesli.
Humoresque: Kısa enstrümantal kapris.

— I —

Idyl: Pastoral kompozisyon.
İlâhî: Tanrıyı övmek ve ona dua etmek üzere yazılıp makamla okunan nazım.
İmpromptu: Hazırlıksız olarak yazılmış parça.
İmprovizasyon: İrticalen söylenen parça.
İntermezzo: Ara faslı

İnvension: Kısa motiflerin bir elden diğer ele taklit şeklinde geçmesi ve kendi stilinde büyük bir oynaklığa sahip bulunmasıyla meydana getirilen müzik parçaları.

— K —

Kadans: Herhangi bir solo parçasının bilhassa sonuna doğru sesin fantezi şeklinde canlanıp yükselerek sona ermesi. Konçerto veya aryalarda eşlik olmadan icra edilen çarpıcı pasaj.

Kanon: Kontrpuantal müziğin daha dar bir şeklidir ki, bunda bir ses ana melodiye devam ederken başka bir ses aynı melodiyi baştan alarak cevap verir.

Kantat: Solo, koro veya orkestra için yazılmış kısa oratoryolar.

Kantor: Hristiyan kiliselerinde koro şefi. Şarkıcı.

Kapellmeister: Koro şefi veya orkestra yöneticisi.

Kapriçyo (Capriccio): Fantezi gibi neşeli ve şakacı müzik formu.

Kavatin: Bir bölümlük kısa arya.

Kentet: Beş enstrüman için yazılmış oda müziği.

Klavsen: Çembalo

Klavye: Çembalo, piyano, klavikord ve org için kullanılan genel isim. Bunların tuşlarının sıralandığı kısım.

Klavikord: İlkel bir klavye enstrümanıdır. Tellerine tuşların hareket ettirdiği çekiçlerle vurularak çalınır.

Koloratür: Yüksek perdeden çabuk söylenen fantazi parça.

Koloratür soprano: Yüksek perdeli ve çok hareketli parçaları söyleyebilen soprano.

Kompozisyon: Beste, müzik yazma sanatı.

Kompozitör: Besteci.

Konçerto: Orkestranın iştirakiyle sadece bir çalgı tarafından çalınmak üzere bestelenmiş eser. Bu eserlerde solo entrümana sınırsız virtüozite imkânı tanınmıştır.

Konçerto grosso: Bir orkestrada üçten fazla solo enstrüman için yazılmış büyük konçerto.

Konser Etüdü: Konserlerde çalınmak üzere yazılan etüd.

Konsertmeister: Birinci kemanların başında oturan ve orkestra şefinin yardımcısı olan viyolonist.

Konsertant: Orkestra eşliğinde çok sayıda enstrüman için konçerto stilinde yazılan besteler.

Kontralto: Kadın seslerinin en kalını. Enstrümanlarda soprano ile tenor arasındaki ses.

Kontrpuan: İki veya daha fazla sesin yalnız veya birlikte güzelliklerini yitirmeden bir araya getirilmesi.

Koral: Koroya ait, koro için yazılmış.

Koro: Hep bir ağızdan şarkı söylenmesi veya bu türde eserleri söyleyen topluluk. Modern orkestralarda çalgılar topluluğu.

Kromatik: Seslerin yarımşar ton ara ile birbirini izlemesi.

Kuartet: Dört çalgı için yazılmış oda müziği.

— L —

Larghetto: Largodan biraz daha çabuk, fakat ağır çalınan parça.

Largo: Ağır ağır ve mağrur çalınan parça.

Lavta: Çok sayıda telleri olan, arkası bombeli, gitar gibi parmakla çalınan telli enstrüman.

Legato: İki notanın çok yumuşak şekilde birbirine bağlanarak çalınması.

Lento: Adagio ile largo arasında ağır bir tempo.

Libretto: Opera, oratoryo ve baleler için yazılan metin.

Lied: Aryadan daha tabii, halk şarkısından daha artistik yazılmış şarkılar.

Lir: Eski Yunan'da kullanılan minyatür arp biçiminde bir çalgı.

Lirik soprano: Hafif, tatlı kadın sesi.

Lirik tenor: Tatlı, fakat kuvvetli olmayan tenor ses.

— M —

Madrigal: Çalgısız olarak çeşitli perdelerde bir kaç sesle söylenen şarkı.

Majör: Parlak ve neşeli bir etki yaratmak üzere kullanılan gam şeklidir, 3, 4, 7 ve 8 inci aralıklar yarım ses, diğer aralıkları tam sestir.

Makam: Melodilerine, seyrine ve karar perdesine göre vasıflanan ses dizisi.

Marş: Yürüyüş temposunda yazılan dört dörtlük kuvvetli vurguları olan ritmik parça.

March Funebre, Funeral March: Cenaze marşı.

Mazurka: Bir çeşit Leh dansı.

Melodi: Belli örneklere göre seslerin arka arkaya dizilmesinden meydana gelen müzik elemanı.

Menuet: Üç tempolu ağır ve ölçülü Fransız dansı. Suit, sonat veya oda müziğinin bir bölümü.

Mes (Mass, missa, messa, messe): Katolik kiliselerinde ekmek ve şarabın takdisi âyinine özgü müzik.

Mezür: Ölçü.

Mezzosoprano: Soprano ile alto arasındaki kadın sesi.

Mezzotenor: Bariton ile tenor arasındaki erkek sesi.

Minör: Melankolik ve bazen daha kuvvetli etkiler yaratmak üzere kullanılan gam şeklidir.

Moderato: Allegro ile andante arası, orta tempoda.

Modülasyon: Belli bir karakterdeki ses dizisinden diğerine geçiş.

Monofoni: Tek seslilik.

Motet: Çalgısız söylenen ve İncil'i dile getiren müzik.

Muvman: Geniş bir kompozisyonun ana bölümleri.

Müzet (Musette): Klasik suitlerde gavot'un alternatifi olarak kullanılan bölüm.

Müzikal dram: Uzun arya ve recitativlerden kaçan, daha çok dramatik metin üzerine kurulu Wagner tipi müzik.

— N —

Neo-klasizm: Geleneksel klasik müziğin modern çağda uygulanması.

Noktürn: Geceye mahsus tatlı ve duygusal müzik parçası.

Nota: Müzik seslerini tesbit etmek üzere kullanılan semboller.

Notasyon: Müziğin notaya geçirilmesi.

— O —

Oda müziği: Bir odada icra edilmek üzere yazılan müzik. Küçük müzik toplulukları tarafından çalınır.

Ode: Kaside.

Oktav: Sekizlik perde tertibi. Diatonik gamda birinci ve sekizinci nota arasındaki enterval.

Oktet: Sekiz çalgı için yazılmış oda müziği.

Opera: Müzikle tiyatroyu birleştiren dev sahne eserleri.

Operet: Eğlenceli ve hafif konular üzerine yazılıp bestelenmiş sahne eseri ki, içinde bestesiz konuşmalar da bulunabilir.

Oratoryo: Orkestranın iştirakiyle koro tarafından söylenen uzun beste.

Orkestral: Orkestra ile çalınan eser.

Orkestrasyon: Bir bestenin orkestranın çeşitli sazlarına göre yazılması.

— Ö —

Ölçü: Müzikte zaman birimi ki, portede dikey çizgilerle ayrılarak gösterilir.

— P —

Partisyon: Bir bestenin bütün bölümlerini bir arada gösteren nota defteri.

Partita: Suitte birbirine bağlanan çeşitli enstrümantal danslar.

Passacaglia: Dört ölçülük devamlı tekrarlarla kurulan eski bir İtalyan veya İspanyol dansı.

Pastoral: Tabiatı dile getiren müzik.

Patetik: Acıklı, duygulu müzik.

Pavan: Çiftler tarafından oynanan eski bir İspanyol dansı.

Polifoni: Çok sesli müzik.

Polka: Bohem köylülerinin halka olarak yaptıkları iki tempolu neşeli bir dans.

Polonez: Polonyalılara özgü ağır bir dans.

Program müziği: Bir olayı veya hikâyeyi anlatan müzik.

Prelüd: Giriş Müziği. Operalarda uvertür adını alır, bazen de bağımsız parçalar halinde yazılır.

Presto: Çok hızlı.

Psalm: Kutsal şarkı.

— R —

Requiem: Katoliklerde ölüler için yazılan müzik.

Resital: Solo enstrüman veya insan sesiyle verilen konser.

Resitatif: Opera, ortatoryo ve kantatlarda yarı konuşma, yarı şarkı şeklinde ifade edilen ve genellikle bir arya tarafından izlenen müzik.

Ritm: Müziğin temposu ki, hemen anahtardan sonra rakamlarla ifade edilir. Notaları vuruşlara, vuruşları ölçülere, ölçüleri cümlelere gruplandırır.

Romans: Sevgi üzerine yazılmış dokunaklı müzik.

Rondo: Birinci melodinin diğer melodiler arasında tekrarlanması.

Rubato: Bir notası uzatılarak bir başkası o oranda kısaltılan, fakat ana ritmi kaybetmeyen müzik.

— S —

Saraband: Araplardan alınmış üç tempolu, ağır adımlı bir İspanyol dansı. Klasik suitlerde ağır bölüm.

Scherzo: Sonatta veya senfonide hafif ve oynak hava. Bağımsız parçalar olarak da yazılır.

Sekans (Sequence): Bir pasajın yüksek ve alçak tonlarda tekrarı.

Senfoni: Genellikle dört muvmanlı sonat stilinde uzun orkestra eseri. Eski müzikte herhangi bir enstrümantal uvertür.

Senfoni konsertant: Senfoni formunda, fakat konçerto grosso stilinde yazılan müzik.

Senfonik şiir: Tasvir edici bir muvmanlık orkestra eseri.

Septet: Yedi çalgı için oda müziği.

Serenad: Sevilen bir kadının penceresi altında gece söylenen veya çalınan müzik. Sevgi teması işleyen enstrümantal müzik.

Sextet: Altı çalgı için oda müziği.

Skor: Ayrı ayrı bütün çalgıların ve bütün seslerin notalarını gösteren müzik parçası. Partisyon.

Solo: Tek kişi tarafından icra edilen müzik.

Sonat: Bir veya iki çalgı ile çalınmak üzere yazılan üç, bazen dört bölümlük bir müzik formu.

Sonatin: Kısaltılmış veya birleştirilmiş sonat.

Sonorite: Ses dolgunluğu veya yüksekliği.

Soprano: En tiz kadın veya erkek çocuk sesi. Enstrümanlarda en tiz ses.

Stabat Mater: Eski bir katolik kilise ilâhîsi.

Stil: Bir kişinin veya bir ulusun karakteristik müzik dili. Müziği icra etme şekli.

Suit: Genellikle aynı anahtarda yazılan birbirine bağlı dans formunda kısa enstrümantal parçalar serisi.

— Ş —

Şakon (Chaconne): Esk bir İspanyol dansı, klâsik suitlerde genellikle bir ana tem üzerine kurulan çeşitlemeler serisi.

— T —

Tamburin: Orkestrada kullanılan zilli tef.

Tarantella: Napoli'ye özgü oynak ve vahşi bir dans.

Te deum: Hristiyanlarda eski bir hamd ilâhîsi.

Tem: Bir müzik eserinde esas fikri ifade eden melodi.

Tempo: Müzikte ölçünün ayrılmış olduğu zamanlardan her biri. müziğin hızı.

Tenor: En tiz erkek sesi.

Timpani: Davul.

Toccata: Org veya çembaloda çalarak maharet göstermeğe yarayan hızlı ve dokunaklı eski usul müzik parçası.

Ton (Tone): Müzik sesi. Fantezi hissî parça. Majör gamın enterv ali.

Tonal: Ses perdesine ait.

Tonalite: Bir bestenin ton özelliği.

Tone poem: Senfonik poem, senfonik şiir.

Tonik: Tipik diatonik gamın birinci notası. Herhangi bir gamın üzerine kurulduğu ana nota.

Tour de force: Olağanüstü kudret veya hüner gösterişi.

Transformasyon: Müzik stillerinde değişiklik yapma.

Transkripsiyon: Bir enstrüman veya enstrüman grupu için yazılmış olan parçanın diğerleri tarafından çalınabilecek şekilde düzenlenmesi.

— U —

Uvertür: Opera, oratoryo, dram veya suit gibi besteler için yazılan enstrümantal prelüd. Bağımsız olarak da çalınır.

— V —

Vals: Iki kişi tarafından yapılan üç vuruşluk bir dans. Veya bunun için yazılan müzik

Varyasyon: Ana melodinin çeşitli eklemler yapılarak başka şekilde tekrarlanması. Çeşitleme.

Vibrasyon: Ses titreşimi.

Vibrato: Ses veya çalgıda titreklik yapmak.

Virtüoz: Müzikte büyük ustalık sahibi icracı.

Vivace: Canlı.

Vokal: İnsan sesine ait.

Vokaliz (Vocalise): Kelimeler yerine sadece sesli harfler kullanarak insan sesiyle müzik icra etmek.

— Z —

Zaman: Ölçü bölümü.

Zarzuela: İki perdelik geleneksel diyaloglu bir İspanyol operası.

Yüz ünlü kompozitör ve en çok dinlenen eserleri

YÜZ ÜNLÜ KOMPOZİTÖR VE EN ÇOK DİNLENEN ESERLERİ

ALBENİZ, ISAAC (1860 - 1909):

Opera: Henry Clifford, Pepita Jimenez. *Operet:* Cuanto mas Viejo, Catalanes de Gracia. *Orkestra:* Altı İspanyol dansı, İspanyol Küba Rapsodisi, İspanyol Serenadı, Birinci ve İkinci İspanyol suitleri, İspanyol Rapsodisi, İberia, La Vega, İsa Oratoryosu. Ayrıca piyano için parçaları ve çok sayıda şarkıları vardır.

BACH, JOHANN SEBASTIAN (1685 - 1750):

Org eserleri: Koral prelüdler, Do Minör Passacaglia ve Füg, Toccata'lar, Prelüd ve Füg'ler, O Cott, du fromme Gott, *Vom Himmel hoch da komm ich her* üzerine kanonik çeşitlemeler.

Klavye eserleri: Re Majör Sonat, Do Minör Prelüd ve Füg, Do Majör Toccata ve Füg, Kromatik Fantasia ve Füg, İngiliz ve Fransız Suitleri, Das Wohltemperirte Klavier, Invension'lar, küçük prelüd ve senfoniler, Goldberg Varyas-

yonları, İtalyan Konçertosu, Füg Sanatı, Müsikalisches Opfer, altı partita. *Orkestra eserleri:* Altı brandenburg konçertosu, keman konçertoları, çeşitli enstrümanlar için müzik, keman, flüt, çello ve viola da gamba için süitler, oratoryolar, St. John Passion, St. Mark Passion ve St. Matthiew Passion, Magnifikat, Ascension oratoryoları. Ayrıca çok sayıda mes, suit, sonat, kantat, motetler.

BARTOK, BELA (1881 - 1945):

Opera: Mavi Sakallı Dükün Şatosu, Tahta Prens, Mucizevî Mandarin.
Orkestra: Scherzo: Kossuth Senfonisi, Burlesque, Birinci ve İkinci Suitler, Dans Suiti, piyano ve orkestra için rapsodi, keman ve orkestra için iki rapsodi, iki piyano konçertosu. *Oda Müziği:* Birinci ve İkinci Yaylı Sazlar Kuartetleri, Piyano Kenteti. *Piyano eserleri:* Üç Macar halk şarkısı, 14 Bagatelle, iki Romen dansı, rapsodi, Mikrokosmos, 15 Macar köylü şarkısı, ayrıca ses için Macar halk şarkıları.

BEETHOVEN, LUDWIG VAN (1770 - 1827):

Opera: Fidelio; *Orkestra:* Dokuz senfoni, beş piyano konçertosu, bir keman konçertosu, Promete'nin Yaratılışı Balesi, Coriolanus Uvertürü, Egmont Uvertürü, Leonore Uvertürü, koro ve orkestra için Atina Harabeleri, Missa Solemnis, *Diğer eserleri:* Piyano için Do Minör Patetik Sonat, Piyano, obua, klarinet, fagot ve korno için kentet, keman, viyola, korno, klarinet, fagot, çello ve kontrbas için septet, piyano için Ayışığı sonatı, Pastoral piyano sonatı, An die Hoffnung Mi Bemol Şarkısı, piyano için yedi bagatelle, piyano için büyük marş, Adelaide Şarkısı, piyano ve keman için Kreutzer Sonatı, keman ve orkestra için romans, piyano, keman ve çello için üçlü konçerto, Appassionata Fa Minör Piyano Sonatı, Fa, Mi ve Do Minör Üç kuarteti, soprano ve orkestra için *Ah, Perfido* aryası, iki klarinet, iki korno, iki fagot için Mi Bemol Sextet, Mi Bemol Harp Kuarteti, Piyano, orkestra ve koro için Do Minör Fantasia, İki obua, iki klarinet, iki fagot, iki korno için Mi Bemol Oktet, keman için İlkbahar Sonatı, Elejik Şarkı, Piyano için ron-

do capriccio, Piyano ve keman için altı Allemande, piyano için La Minör Für Elise Bagatelle'i ayrıca çok sayıda şarkı, piyano ve keman parçası, koro ve orkestra eserleri.

BELLİNİ, VİNCENZO (1801 - 1835):

Opera: Norma, Il Pirata, La Sonnambula, Beatrice di Tenda, İ Puritani.

BERG, ALBAN (1885 - 1935):

Opera: Wozzeck, Lulu Müzik Dramı. *Orkestra:* Keman konçertosu, Requiem, beş orkestral şarkı, üç orkestral parça, ayrıca yaylı sazlar kuarteti için lirik suit, soprano için Le Vin adlı konser aryası, piyano ve klarinet için parça.

BERLİOZ, HECTOR (1803 - 1869):

Sahne eserleri: Lèlio veya Sanatçının Yeniden Hayata Dönüşü, Benvenuto Cellini, Truvalılar, Béatrice ve Bénèdict. *Orkestra:* Fantastik Senfoni, Kral Lear, Cenaze Senfonisi, Roma Karnavali, Harold İtalyada. *Ses ve orkestra için çalışmalar:* Orfenin Ölümü, Kleopatra, Romeo ve Jülyet, Faustun Lanetlenmesi, Herminie, Sardanapale, 5 Mayıs, Cenaze Marşı. Ayrıca, ses ve piyano için parçalar, dinî müzik.

BİZET, GEORGES (1838 - 1875):

Opera: İnci Avcıları, Le Docteur Miracle, Cemile, L'Arlesieenne, Carmen. *Orkestra:* Vasco da Gama, Roma, Cenaze Marşı, Orkestra için küçük suit, senfoni, Patrie, *Piyano:* Kromatik Varyasyonlar, Ren Şarkıları, Çocuk Oyunları. Ayrıca ses için çok sayıda beste.

BOCCHERİNİ, LUIGI (1743 - 1805):

Opera: La Clementina, *Orkestra:* 20 senfoni 100 suit, 4 çello konçertosu. *Oda müziği:* 102 yaylı sazlar kuarteti, 33 sonat, 6 düet, 60 trio, 154 kentet, 16 sextet, 2 oktet ve diğerleri.

Ses ve orkestra için: 14 konser aryası ve düeti, Noel şarkıları, Stabat Mater ve motetler.

BORODIN, ALEXANDER (1833 - 1887):

Opera: Prens Igor, Mlada, The Bogatyrs. *Orkestra:* Mi Bemol Majör Birinci Senfoni, Si Minör İkinci Senfoni, La Minör Üçüncü Senfoni, Orta Asya Stepleri, Scherzo. *Oda müziği* La Majör 1 Numaralı Yaylı Sazlar kuarteti, Re Majör 2 Numaralı Yaylı Sazlar Kuarteti, Yaylı Sazlar Kuarteti için Scherzo. Ayrıca, çok sayıda şarkı ve piyano parçaları.

BRAHMS, JOHANNES (1833 - 1897):

Orkestra: Re Majör Orkestral Serenad, Haydn'ın bir temi üzerine çeşitlemeler, dört senfoni, Akademik Festival Uvertürü, Trajik Uvertür, Macar Dansları. *Koral:* Ave Maria, Alman Requiem'i, Rinaldo, Triumplied, Schicksalslied. *Oda müziği:* Do Minör, La Minör, Si Bemol Majör Yaylı Sazlar Kuartetleri, Si Minör. Klarinet ve Yaylı Sazlar Kenteti, piyano kuartetleri, Mi Bemol Majör Korno Triosu, iki yaylı sazlar sexteti. Ayrıca, Re Minör ve Si Bemol Majör iki piyano konçertosu, bir Re majör Keman Konçertosu, La minör keman ve çello için Double Konçerto, Schumann'ın bir temi üzerine Fa Minör Çeşitlemeler, Paganini'nin bir temi üzerine çeşitlemeler, çok sayıda şarkı, piyano dueti ve org parçaları.

BRITTEN, BENJAMIN (1913 -):

Opera: Peter Grimes, Albert Herring, Billy Budd, Let's Make An Opera. *Orkestra:* Sinfonia da Requiem, Rejoice in the Lamt, Bahar Senfonisi, Purcell'in bir temi üzerine çeşitlemeler ve füg.

BRUCH, MAX (1838 - 1920):

Opera: Scherz, List un Rache, Hermione. *Koro ve orkestra:* Arminius, Das Feuerkreuz, Rorate Coeli, Odysseus. *Enstrümantal:* Sol Minör Keman Konçertosu, Keman için

Skoç Fantazisi, Çello ve orkestra için Kol Nidrei, Konser parçası, La Minör Romans, Serenad, In Memoriam. Ayrıca, Mi Bemol 1 Numaralı Senfoni, Fa Minör 2 Numaralı Senfoni, Mi Majör 3 Numaralı Senfoni, iki yaylı sazlar kuarteti ve piyano parçaları.

BRUCKNER, ANTON (1824 - 1896):

Orkestra: Sol Minör Uvertür, Dokuz senfoni. *Koral:* Requiem, Missa Solemnis, Te Deum, Helgoland, 160'ncı Psalm. Ayrıca, oda müziği.

CASTELNUOVO - TEDESCO, MARIO (1895 -):

Opera: Mandragola. *Orkestra:* Keman için İtalyan konçertosu, keman ve orkestra için senfonik çeşitlemeler, piyano konçertosu, Ses ve orkestra için Tre Fioretti di Santo Francesco, iki gitar konçertosu, oda orkestrası ve gitar için serenad. Ayrıca, Hebrew melodileri için üç koral, Romancero Gitano gitar kenteti, sonat, kapris ve çeşitlemeler.

CHAUSSON, ERNEST (1855 - 1899):

Sahne eserleri: Jean d'Arc, Marianne Kaprisleri, Kral Arthus, Hélène. *Koral:* Ballata, Hymne Védique, Chant Funebre. *Orkestra:* Viviane, Si Bemol Senfoni, Keman ve orkestra için poem, *Oda müziği:* Piyano, keman ve yaylı sazlar kuarteti için konçerto. Ayrıca, ses ve orkestra için dini müzik, motetler, piyano ve ses için şarkılar.

CHAVEZ, CARLOS (1899 -):

Orkestra: Hindistan Senfonisi, Antigone Senfonisi. *Bale:* Yeni Ateş, Beygirgücü Balesi. Ayrıca, oda müziği, piyano müziği ve koral müzik.

CHERUBINI, MARIA (1760 - 1842):

Sahne eserleri: 15 İtalyan, 14 Fransız operası, bir bale, 17 kantat, ayrıca, bir senfoni, 11 marş, ilahiler, oratoryo, Te Deum, Chaconne, piyano parçaları.

CHOPIN, FRÉDÉRIC (1810 - 1849):

Piyano: La ci darem la mano üzerine çeşitlemeler, Piyano ve çello için introduction ve polonez, Ja vends des scapulaires üzerine çeşitlemeler, piyano ve orkestra için büyük fantezi ve Polonya havaları, orkestra eşliğinde Krakowiak Rondosu, Do Diyez Minör ve Mi Bemol Minör iki polonez, Do Diyez Minör Re Bemol Majör iki noktörn, 24 prelüd, La Bemol Majör İmpromptü, Do Minör, Si Minör, Re Bemol Majör, Do Diyez Minör mazurkalar, ayrıca Bersöz, barkarol, çok sayıda etüd, nöktürn, polonez, vals, tarantella, sonat.

COPLAND, AARON (1900 -):

Orkestra: Ölüm Korteji, Org ve orkestra için senfoni, Dans Senfonisi, Birinci Senfoni, Piyano Konçertosu, Senfonik Kaside, Kısa Senfoni, El Salon Mexico. ***Oda müziği:*** Tiyatro için müzik. Koral: An Immorality, Tepedeki Ev. ***Film müziği:*** Rodeo, Billy the Kid, Fareler ve İnsanlar.

CORELLI, ARCANGELO (1603 - 1713):

Enstrümantal: 12 Trio Sonatı, keman, viyola ve çembalo için 12 sonat, İki keman, bir çello için konçerto grosso.

COUPERIN, FRANÇOIS (1668 - 1733):

Klavye: Klavsen Çalma Sanatı, Klavsen için parçalar. ***Oda müziği:*** Dört Concerts Royaux. Ayrıca, viola, basso continuo için parçalar, en tanınmışları Pastoral, Solitaires ve Musette olmak üzere çok sayıda org parçaları, motetler.

ÇAYKOVSKİ, PETER İLİÇ (1840 - 1893):

Opera: Voyvoda, Evgenya Onegin, Jean d'Arc, Maça Kızı, Yolande, Mazeppa. ***Bale:*** Kuğu Gölü, Uyuyan Güzel, Fındıkkıran. ***Orkestra:*** Altı senfoni, Slav Marşı, Francesca da Rimini, İtalyan Kapriçiyosu, 1812 Uvertürü, Manfred Senfonisi, Hamlet Uvertürü, Re Majör Keman Konçertosu, üç pi-

yano konçertosu, serenad melankolik. Ayrıca, şarkı, koral çalışma, piyano müziği ve oda müziği.

DEBUSSY, CLAUDE (1862 - 1918):

Opera: Peléas et Melisande. *Bale:* Jeux, Saint Sebastian Şehidi, Khamma. *Orkestra:* Mevsimler, l'Après-midi d'un Faune, Noktürnler, La Mer, Kral Lear, İmajlar, Fantezi, Iberia, Rapsodi, Kutsal Dans. *Oda müziği:* 1 Numaralı Rapsodi, Bilitis şarkıları. *Piyano:* Bohem Dansı, iki Arabesk, romantik vals, Révérie, Bergamasque Suit, Çocukların Köşesi, Hommage, 12 prelüd, 12 Etüd. *Şarkılar:* Duygusal Peyzaj, Ayışığı, Rondeau, Baudelaire'in Beş Şiiri. *Koral:* İlkbahar, Hayırsız Evlad.

DELIBES, LEO (1836 - 1891):

Opera: Lakme, Le Roi l'a dit, Jean de Nivelle. *Bale:* Coppelia, Sylvia, Naila, La Source.

DELIUS, FREDERICK (1862 - 1934):

Sahne eserleri: İrmelin, Sihirli Çeşme, Koanga, Romeo ve Jülyet Köyü, Margot la Rouge, Norveç Suiti, Hassan. *Orkestra:* Rapsodik Çeşitlemeler, Orkestra için küçük suit, Hayat dansı, Marş Kapris, Nehrin Üzerinde Bir Yaz Gecesi, Eventyr, Piyano Konçertosu Keman ve çello için Double Concerto, Çello Konçertosu, Keman ve orkestra için pastoral, Legend. Koral: Appalachia, Grup Şarkıları. Ayrıca, oda müziği, orkestral şarkılar ve enstrümantal müzik.

DONIZETTI, GAETANO (1797 - 1848):

Opera: Faust, Il Furioso, Lucrezia, Borgia, Lucia, di Lammermoor, Belisario, Don Pasquale, Alayın Kızı, Elixire d'Amora, La Fovarita, Enrico di Borgogna.

DUKAS, PAUL (1865 - 1935):

Opera: Ariane ve Mavi Sakal. Bale: La Péri. *Orkestra:* Polyecute Uvertürü, Sihirbazın Çırağı, Scherzo. *Piyano:* Çeşitlemeler, Interlude ve Final. Eleji Prelüd, Villanelle.

DVORAK, ANTON (1841 - 1904):

Opera: Vanda, Jacobin, Rusalka, Armida. *Orkestra:* Dokuz senfoni, Heroic Şarkı Senfonik Şiiri, Karnaval Uvertürü, Festival Marşı, Çek Suiti, Slovanik Rapsodiler, İki Seri Slovanik Dans, Orkestra ve keman için romans. Sol Minör Piyano Konçertosu, Keman ve orkestra için mazurka, La Minör Keman Konçertosu, Çello ve Orkestra için Rondo, Si Minör Çello Konçertosu, Çello ve orkestra için Forest Calm. Ayrıca, Çek köylülerinin ilahisi, Çek şarkıları adlı koral eserler, Moravia Düetleri, Humoresgue ve çok sayıda enstrümantal müzik.

ELGAR, SIR EDWARD (1857 - 1934):

Orkestra: Üç senfoni, Froissart Uvertürü, Sevillana Romansı. Ayrıca, yaylı sazlar orkestrası için serenad, Eleji, Polonya Senfonik Şiiri, iki keman konçertosu, Kral Olaf, Caractacus kantatları, Enstrümantal parçalar.

ENESCO, GEORGES (1881 - 1955):

Opera: Oidipus. Orkestra: Poema Romana, Senfoni Konsertant, Do Majör Suit, Üç Romen Rapsodisi. 1 ve 2 Numaralı senfoniler, La Majör 3 Numaralı Suit. Ayrıca, nefesli sazlar için intermezzolar, oda müziği ve enstrümantal müzik.

FALLA, MANUEL DE (1877 - 1946):

Sahne eserleri: La Vida Breve, Üç Köşeli Şapka, Büyücünün Aşkı, El Retablo de Maese Pedro, Don Kişot. *Orkestra:* Piyano ve orkestra için İspanya Bahçelerinde Geceler. *Oda Müziği:* Mezzosoprano, flüt, harp, obua, klarinet, keman ve

çello için Psyché, Klavsen konçertosu, ayrıca 7 popüler İspanyol şarkısı.

FAURE, GABRIEL (1845 - 1924):

Sahne eserleri: Prométhée, Pènèlope, Caligula. *Orkestra:* Keman konçertosu, piyano ve orkestra için balad, Orkestra Suiti, Keman ve orkestra için romans. Pavane, Allegro Symphonique, Pelléas et Mélisande Suiti, Masques et Bergamasques Suiti, Keman ve Piyano için Bersöz, Çello ve Piyano için Eleji, Flüt ve Harp için Fantezi, Piyano ve yaylı sazlar için kentet. *Vokal:* Venüsün Doğuşu, Madrigal, Masse Requiem, Ayrıca piyano için beş impromtü, 13 bagatel, çok sayıda şarkı.

FRANCK, CESAR (1822 - 1890):

Opera: Hulda. *Orkestra:* Re Minör Senfoni, Psyché, Les Eolides, senfonik çeşitlemeler, Le Chasseur Maudit, Les Bé-atitudes, Vatan Şarkısı. Ayrıca, oda müziği, ses için çeşitli parçalar, piyano için büyük kapris, Gülistan, Prelüd, koral ve füg, Org parçaları.

GERSHWIN, GEORGE (1898 - 1937):

Müzikal komedi: Pariste Bir Amerikalı. *Senfonik Caz:* Mavi Rapsodi, piyano konçertosu, ikinci rapsodi. *Opera:* Porgy and Bess.

GLAZUNOV, ALEXANDER (1865 - 1936):

Orkestra: 1 ve 2 Numaralı Senfoniler, Senfonik Şiir, Stenka Rasin, La Minör Keman Konçertosu, keman için Grand Adagio ve Vals.

GLIERE, REINHOLD MORITZOVİCH (1874 - 1956):

Bale: The Red Poppy, Taras Bulba, Komediyenler, Bronz Süvari, Kastilyalı Kız, Chrysis. *Orkestra:* Ses için Konçerto, 1 ve 2 Numaralı Senfoniler.

GLINKA, MICHAEL IVANOVIÇ (1803 - 1857):

Opera: Bir Çarın Hayatı, Russlan ve Ludmilla. *Orkestra:* Jota Aragonesa, Madritte Gece, Fantezi Vals, Kamarinskaya. Ayrıca, Yaylı Sazlar Kuarteti, Piyano ve Yaylı Sazlar Seksteti, Piyano için beş vals, yedi mazurka ve çeşitlemeler.

GLUCK, CHRİSTOPHE WILLIBALD (1714 - 1787):

Opera: Artaserse, Antigone, Orfeo ve Euridice, Orfe, Alceste, Iphigenie en Aulide, Iphigenie en Tauride. *Bale:* Don Juan, Semiramide. Ayrıca, dokuz senfoni ve oda müziği.

GOUNOD, CHARLES (1818 - 1893):

Opera: Romeo ve Jülyet, Sapho, Faust. *Kantat:* Jésus de Nazareth. Ayrıca, dokuz mes, üç requiem, iki senfoni, Romen marşı ve çok sayıda piyano çalışması.

GRANADOS, ENRIQUE (1867 - 1916):

Orkestra: Arabe, Gallega, Elisenda, Navidad. *Sahne eserleri:* Maria del Carmen, Goyescas, Petrarca, Follet. Ayrıca, piyano için oniki İspanyol dansı, Çingene dansı, A la Cubana, İspanyol Kaprisi, Arap Şarkısı, iki impromptu, Romeo ve Jülyet, oda müziği için madrigal, oriental ve koral eserler.

GRIEG, EDVARD (1843 - 1907):

Orkestra: 1 ve 2 Numaralı Peer Gynt Suitleri,, Sonbahar Konser Uvertürü, La Minör Piyano Konçertosu. Ayrıca, çok sayıda kısa piyano parçası, Norveç köylü dansları, Norveç hayatından skeçler, şarkılar.

HAÇATURYAN, ARAM (1903 -):

Bale: Gayane, Spartacus. Orkestra: 1 ve 2 Numaralı senfonileri, keman konçertosu, piyano konçertosu, toccata, Mascarade.

HANDEL, GEORGE FRIEDERICK (1685 - 1759):

Opera: Agrippina, Rinaldo, Jül Sezar, Serse, Rodelinda, *Oratoryo:* St. John Passion, İsrail Mısırda, Messiah, Samson, Acis ve Galatea, Saul. *Enstrümantal:* Su Müziği, Orman Müziği, Fire Music, beş orkestral konçerto, 12 konçerto grosso, altı org konçertosu. Ayrıca, klavsen ve diğer klavye enstrümanlar için çok sayıda müzik, dinî besteler.

HAYDN, JOSEPH (1732 - 1809):

1833 Senfonisi, 2 nci ve 3 üncü Senfonileri, Oda Orkestrası için piyano konçertosu, Ses Senfonisi.

Sahne eserleri: Aydaki âlem, Armida. *Orkestra:* Sabah Öğle, Akşam senfonileri, Sürpriz Senfonisi, Saat Senfonisi Londra Senfonisi, Veda Senfonisi, Askerî Senfonisi dahil olmak üzere 125 senfoni, 80 marş, 50 konçerto, ayrıca Yaratılış Oratoryosu, Mevsimler Oratoryosu, Festival Kantatı, Çok sayıda oda, klavye ve enstrümantal müzik.

HINDEMİTH, PAUL (1895 - 1963):

Orkestra: Weber'in temleri üzerine senfonik metamorfozlar, yaylı ve nefesli sazlar için konser müziği, filarmonik müzik, Mathis der Maler, senfoni, orkestra için konçerto, çello ve piyano konçertoları, oda orkestrası için dört konçerto. *Oda müziği:* 1922 Suiti, Solo viola için konser müziği, dört yaylı sazlar kuarteti, beş nefesli saz için oda müziği, bir kentet, yaylı sazlar triosu. Ayrıca, nefesli sazlar orkestrası için konser müziği ve sahne eserleri.

HONEGGER, ARTHUR (1892 - 1955):

Opera: Antigone, Kral David, Judith. *Bale:* Dağın Çağrısı *Orkestra:* Piyano ve orkestra için konsertino, 2, 3 ve 4 Numaralı senfoniler, orkestra için konçerto Pasifik 231, On Yaylı Saz İçin Hymne, Piyano, Flüt ve Klarinet İçin Rapsodi, Ölüm Dansı, Prelüd, Füg.

HUMPERDINCK, ENGELBERT (1854 - 1921):

Opera: Hansel und Gretel, Die Königskinder. Ayrıca Kış Masalı, Tempest, Kinderlieder.

INDY, VINCENT D' (1851 - 1931):

Sahne müziği: Karadec, Le Chant de la Cloche, Yabancı. *Orkestra:* Antıan ve Kleopatra, Cevenole Senfonisi, Serenad ve Vals, Obua ve Orkestra İçin Fantezi, Si Bemol İkinci Senfoni. Ayrıca, piyano için sözsüz üç romans, ses için madrigal, ayışığı, vokaliz.

IVES, CHARLES (1874 - 1954):

Orkestra: Dört senfoni, iki orkestral set, Tatil Senfonisi. Ayrıca, koral mesler, 67. Psalm, Oda Müziği için dört piyano ve keman sonatı. Çok sayıda enstrümantal sonat ve şarkı.

JAWACEK, LEOS (1854 - 1928):

Opera: Jenufa. Orkestra: Taras Bulba Rapsodisi, orkestra için Sinfonietta, Yaylı Sazlar Kuarteti, Piyano Sonatları.

KODALY, ZOLTAN (1882 -):

Opera: Harry Janos, *Orkestral:* Tenor, koro ve orkestra için Psalmus Hungaricus, Yaz Akşamı Ton Poemi, İki keman ve viola için serenad, Çello Sonatı ve Oda Müziği.

KRENEK, ERNST (1900 -):

Opera: Orfe ve Euridice, Die Zwinburg. *Enstrümantal:* Piyano konçertosu, keman konçertosu, konçerto grosso, senfoniler, oda müziği ve sonatlar.

LALO, EDUARD (1823 - 1892):

Opera: Ys Kralı, Savanarola, La Jacguerie, Fiesque. *Enstrümantal:* Keman ve Orkestra İçin İspanyol Senfonisi, ke-

man konçertoları, üç senfoni, keman, çello ve piyano sonatları, çello konçertosu, Norveç Rapsodisi.

LEONCAVALLO, RUGGIERO (1858 - 1919):

Opera: Palyaço, Malbruk, Chatterton, Zaza, I Zingari, Der Roland. Bale: Bir Kuklanın Hayatı. Ayrıca, Serafita Senfonik Şiiri.

LİSZT, FRANZ (1811 - 1886):

Orkestra: Tasso, Prelüdler, Promethe, Mazeppa, Festklange, Hungaria, Hamlet, Die Ideale senfonik şiirleri. Faust Senfonisi, Dante Senfonisi, Lenau'nun Faustundan iki episode, Mi Bemol ve la Bemol iki Piyano konçertosu, ölüm dansı, Macar Fantezisi. Piyano: Konser etüdleri, Mefisto Valsi, Val İmpromptu, 20 Macar Rapsodisi, İspanyol Rapsodisi, Rumen Rapsodisi, Çardaş Marseillaise, Rakoczy Marşı, Bravura Büyük Valsi. Ayrıca, diğer bestecilerden çok sayıda transkripsiyon, koral ve enstrümantal dinî müzik, oratoryolar, org parçaları.

LULLY, JEAN BAPTİSTE (1632 1687):

Sahne eserleri: Cadmus ve Hermione, Alceste, Isis, Psyché, Téhsée, Persée, Roland, Armide et Renaud, Les Fêtes de L'Amour et de Bacchus. Ayrıca, enstrümantal danslar, dinî müzik.

MAHLER, GUSTAV (1860 - 1911):

Orkestra: Re Majör Birinci, Do minör Kontralto ve Korolu İkinci Re minör kontralto, Erkekler ve Erkek Çocuklar Korolu Üçüncü, Sol Majör Solist Sopranolu Dördüncü senfonileri başta olmak üzere on senfoni. Ayrıca, Das Lied von der Erde adlı tenor, alto ve orkestra eseri, solist, koro ve orkestra için Klagende Lied Kantatı, Die Argonauten Operası, çok sayıda orkestra şarkısı ve kantatlar.

MASCAGNİ, PIETRO (1863 - 1945):

Opera: Cavalleria Rusticana, Neron, Isabeau, Parisina, L'Amico, Fritz, Randzau, Iris. Ayrıca, kantat, requiem, diğer koral çalışmalar.

MASSENET, JULES (1842 - 1912):

Opera: La Grand'tante, Don César de Bazan, Lahor Kralı, Manon, Le Cid, Thais, Werther, Bacchus, Herodiade, Phedre, Ariane, Kleopatra, Don Kişot. *Ses ve orkestra için:* Narcisse, David, Vierge, Marie - Magdeleine, *Enstrümantal:* Senfonik şiir, Çello ve orkestra için fantezi, piyano konçertosu, Solenelle Marşı. Ayrıca, koro, düet ve 200 kadar şarkı.

MENDELSSOHN, FELIX (1809 - 1847):

Orkestra: Do Minör Birinci Senfoni, Bir Yaz Gecesi Rüyası, Nefesli Sazlar için Do Majör Uvertür, Fingal Mağaraları Uvertürü, Glücklihe Fahrt Uvertürü, Güzel Melussine'den marş, Mi Majör 2 Numaralı Senfoni, 3 Numaralı La Minör Skoç Senfonisi, 4 Numaralı La Majör İtalyan Senfonisi, Ruy Blas Uvertürü, Re Minör 5 Numaralı Reformasyon Senfonisi, Sol Minör ve Re Minör Piyano konçertoları, Mi Minör Keman Konçertosu. *Koral:* Paulus, Elijah ve Lauda Sion oratoryoları, kantatlar, Ayrıca, oda müziği piyano ve org parçaları, diğer enstrümantal müzik.

MEYERBEER, GIACOMO (1791 - 1864):

Opera: Jephthas, Gelübde, Alimilek, L'Africaine, Le Prophète, Gott und die Natur. Ayrıca, orkestra için büyük marş, Coronation Marşı.

MILHAUD, DARIUS (1892 -):

Sahne Müziği: Dünyanın Yaratılışı, Mavi Tren, Agamemnon, Prothee, Brébis Egarée, Les Eumenides. *Orkestra:* İki senfonik suit, Küçük orkestra için altı senfoni, Le Tango des

Fratellini, Caramel Mou. Ayrıca, İlkbahar Kuarteti, orkestral konçerto, çok sayıda balad, kapris, şarkı.

MONTEVERDİ, CLAUDİO (1567 - 1643):

Sahne Müziği: Orfeo, Ballo delle Ingrate, Ulisin Vatanına Dönüşü, Lament of Arianna. Ayrıca, çok sayıda mes, madrigal ve psalm.

MUSSORGSKY, MODESTE (1835 - 1891):

Opera: Boris Godunov, Kovançina, Evlenme, Sorothchinsk Panayırı *Koral:* Dört Rus Halk Şarkısı, Joshua, The Rout of Sennac herib. *Orkestra:* Çıplak dağda bir gece, piyano için Do Diez Minör Scherzo, Çocukluğundan Anılar, Resim Sergisinden Tablolar. Ayrıca çok sayıda şarkı.

MOZART, WOLFGANG AMADEUS (1756 - 1791):

Opera: Bastien und Bastienne, Mitridat, Saraydan Kız Kaçırma, Sihirli Flüt, Don Giovanni, Figaronun Düğünü. Cosi Fan Tutte. *Kilise müziği:* Çok sayıda mes, Re Minör Requiem. *Vokal:* 54 orkestral arya, orkestra ile koral çalışmalar. *Orkestra:* 50'ye yakın senfoni, piyano, keman, fagot, harp ve diğer enstrumanlar için 60'a yakın konçerto, yedi yaylı sazlar kenteti, 23 yaylı sazlar kuarteti. beş yaylı sazlar triosu, iki piyano kuarteti, sekiz piyano triosu, 35 piyano ve keman sonatı, çok sayıda enstrümantal müzik.

OFFENBACH, JACQUES (1819 - 1880):

Operet: Güzel Helen, Mavi Sakal. *Opera:* Hoffmann'ın Masalları.

PAGANINI, NICCOLO (1782 - 1840):

Orkestra: Mi Bemol ve Si Minör keman konçertoları, Venedik Karnavali, Le Streghe üzerine çeşitlemeler, üç kuartet,

Enstrümantal: Keman ve gitar için 12 sonat, keman için La Campanella, solo keman için 24 kapris, ayrıca sonat ve etüdler.

PERGOLESI, GIOVANNI BATTISTA (1710 - 1736):

Opera ve oratoryo: Il Meastro di Musica, La Sallustia, La Serva Padrona, Adriano in Syria, L'Olimpiade, Il Flaminio. *Enstrümantal:* Keman konçertosu, senfoni, iki keman ve bas için 26 sonat. Ayrıca çok sayıda kentet, mes ve enstrümantal müzik.

PROKOFIEFF, SERGEY (1891 - 1953):

Opera: Üç Portakala Aşk, The Flaming Angel, Magdalene, Gambler, Harp ve Sulh. *Bale:* Cinderella, Çelik Çağı, Hayırsız Evlâd, Romeo ve Jülyet. *Orkestra:* Peter ve Kurt, Klasik Senfoni, Scythian Suiti, Teğmen Kije, Evgenya Onegin, dört senfoni, Rus Uvertürü, orkestra için Askerî Marş, iki keman konçertosu, beş piyano konçertosu, bir çello konçertosu. Ayrıca, enstrümantal müzik, Ekim ihtilâlinin 20 nci yılı için kantat, Barış Şarkısı, Alexander Nevski film müziği, nefesli sazlar kenteti.

PUCCINI, GIACOMO (1858 - 1924):

Opera: Tosca, La Boheme, Madam Butterfly, Manon Lescaut, Edgar, Le Villi, Il Tabarro, Turandot, Suor Angelica, Gianni Schicci.

PURCELL, HENRY (1659 - 1695):

Opera: Dido ve Aeneas, The Tempest. Ayrıca 108 solo şarkı, 24 Psalm, Sol Minör Şakon, Fantasia, Pavan ve çok sayıda enstrümantal müzik.

RAHMANİNOFF, SERGEY (1873 - 1943):

Opera: Aleko, Francesca da Rimini *Orkestra:* Kaya, Bohem Kaprisi, üç senfoni, dört piyano konçertosu, rapsodi, Ölüm Adası, Koro ve orkestra için İlkbahar, Üç Rus halk şarkısı. Ayrıca Elejik trio, Çello ve piyano için sonat, piyano için Preludler. Moments Musicaux, Etudes Tableaux ve Çeşitlemeler.

RAVEL, MAURICE (1875 - 1937):

Sahne müziği: L'Heure Espagnole, Daphnis ve Chloe, Ma Mere L'Oye, Bolero. *Orkestra:* Pavane pour une Infante Defunte, İspanyol Rapsodisi, Okyanusta bir Gemi, Alborado del Gracioso, Le Tombeau de Couperin, La Valse, iki piyano konçertosu. Ayrıca La minör piyano triyosu, Yaylı sazlar kuarteti, Habanera, piyano için Le Tombeau de Couperin, Trois Poemes de Mallarme, keman ve orkestra için Çigan.

RESPIGHI, OTTORINO (1879 - 1936):

Opera: Semirama, Re Enzo, Belfagor, Maria Egiziaca, Lucrezia. *Orkestra:* Roma Çeşmeleri, Roma Festivalleri ve İlkbahar senfonik şiirleri, Piyano konçertosu, kuartet ve keman için parçalar.

RIMSKY - KORSAKOFF, NICOLAS (1844 - 1908):

Opera: Snow Maiden, Mlada, Sadko, Mozart ve Salieri, Çarın Gelini, Çar Saltan, Ölümsüz Kashchey, Altın Horoz. *Orkestra:* Üç Rus temi üzerine Uvertür, üç senfoni, Rus temleri üzerine Sinfonietta, Rus Temi üzerine piyano konçertosu, Şehrazat. İspanyol Kapriçyosu Yortu Uvertürü, Ayrıca oda müziği, kantat, koral ve enstrümantal müzik.

RODRIGO, JOAQUIN (1902 -):

Klavye müziği: Ausencias de Dulcinea. *Orkestra:* Gitar için Aranjuez Konçertosu, gitar ve orkestra için süit, koro, gitar ve orkestra için Zyklus.

ROSSINI, GIOACCHINO (1792 - 1868):

Opera: Tancredi di Siracusa, Cezayirde bir İtalyan Kızı, Elisabetta, Sevil Berberi, Armida, Semiramide, Guillaume Tell, Le Siege de Corinthe. Ayrıca Stabat Mater, Kantatlar.

RUBINSTEIN, ANTON (1829 - 1894):

Opera: Dmitri Donskoi. *Bale:* Die Rebe. *Orkestra:* Altı senfoni, dört uvertür, Rusya senfonik şiiri, beş piyano konçertosu, Don Kişot, Fantasia Eroica. Ayrıca 125 şarkı, oda müziği, etüdler ve enstrümantal müzik.

SAINT-SAENS, CHARLES CAMILLE (1835 - 1921):

Opera: Le Timbre d'Argent, Samson ve Dalila, Le Princesse Jaune, Sekizinci Henri, Proserpine. *Bale:* Javotte. *Orkestra:* Üç senfoni, beş piyano konçertosu, iki çello konçertosu, üç keman konçertosu, Danse Macabre, Afrika, La Jeunesse d'Hercute, Lir ve Harp. Ayrıca piyano için, Beethoven'in bir temi üzerine Varyasyonlar, Scherzo, Caprice Arabe, Oda orkestrası için Hayvanlar Karnavali.

SCARLATTI, DOMENICO (1685 - 1757):

Opera: Ifigenia in Aulide, Ifigenie in Tauride, Narsiso, Orlando. *Harp için:* Esercizie per gravicembalo, Pieces pour le clavecin. Ayrıca, mes, kantat ve çok sayıda konçerto.

SCHÖNBERG, ARNOLD (1874 - 1951):

Sahne müziği: Erwartung, Die Glückliche Hand, Bugünden Yarına. *Orkestra:* Pelleas ve Melisande, Kammer-Senfoni, Orkestra için beş Parça, Orkestra için Tem ve Çeşitlemeler, Pierrot Lunaire, Keman konçertosu. *Koral:* Friede auf Erden, Gurrelieder, Varşovada Sağ Kalan. *Oda müziği:* Verkarte Nacht sexteti, Re Minör yaylı sazlar kuarteti, nefesli çalgılar için kentet. Ayrıca, çok sayıda piyano parçası, şarkılar, Napolyona Kaside, koral ve enstrümantal çalışmalar.

SCHUBERT, FRANZ (1797 - 1828):

Orkestra: Aralarında Bitmemiş ve Trajik senfonilerin de bulunduğu sekiz senfoni. Rosamunde uvertürü, keman için konser parçası, Beş Alman Dansı, konçertolar. *Oda müziği:* 15 yaylı sazlar kuarteti, çeşitli enstrümanlar için sonatlar. Ayrıca, en tanınmışları Am Meer, Die Schöne, Irrlicht, Am See, Der Abend, Erikönig, Ave Maria olmak üzere 600'ü aşkın şarkı, koral çalışmalar, operet ve melodramlar.

SCHUMANN, ROBERT (1810 - 1856):

Opera: Genoveva. *Orkestra:* Si bemol Majör I. Senfoni, Do Majör 2. İlkbahar Senfonisi, Mi Bemol Majör 3. Senfoni, Re Minör 4. Ren Senfonisi Manfred Uvertürü, La Minör-Majör Piyano Konçertosu, çello konçertosu dört korno konçertosu. *Oda müziği:* Üç yaylı sazlar kuarteti, piyano kenteti, piyano kuarteti. Ayrıca Frauenliebe und Leben Şarkısı, piyano parçaları, koral çalışmalar.

SCRIABIN, ALEXANDER (1872 - 1915):

Orkestra: Üç senfoni, Ecstasy Şiiri, Promete, Reverie. *Piyano:* 24 etüd 85 prelüd, 10 sonat, impromptü, mazurka, vals ve fanteziler.

SIBELIUS, JAN (1865 - 1957):

Orkestra: En Saga, dört lejend, Karelia, yedi senfoni Finlandia senfonik şiiri, yaylı sazlar orkestrası için Do Majör Romans, Pelleas ve Melisande, Re Minör Keman Konçertosu. *Oda müziği:* iki yaylı sazlar kuarteti, 85 şarkı. Ayrıca solo keman için 50 parça, 130 piyano parçası, diğer çalgılar için çok sayıda beste, Atinalılar Şarkısı dahil 20 koral beste.

SMETANA, BEDRICH (1824 - 1884):

Opera: Brandenburglar Bohemya'da, Dalibor, Satılmış Nişanlı, İki Dul, Öpücük, Sır, Şeytanın Duvarı, Viola. *Koral:* Üç Süvari, Çiftçi, Çek Şarkısı, Deniz Şarkısı. *Oda Müziği:* Mi

Minör yaylı sazlar kuarteti. Ayrıca, Mollau senfonik şiir, Prag Karnavalı, Ma Vlast ve şarkılar.

STRAUSS, RICHARD (1864 - 1949):

Opera: Gunthram, Ariadne Auf Naxos, Intermezzo Feuersnot, Salome, Elektra, Der Rosenkavalier, Die Frau ohne Schatte, Arabella, Mısır'lı Helena, Die Schweisagme Frau, Daphne, Der Friedenstag. *Bale:* Eine Joseph-Legende, Schlagobers. *Orkestra:* Fa Minör senfoni, Burleske, Aus Italien, Don Juan Macbeth, Tod und Verklärung, Till Eulenspiegel's Lustige Streiche, Ein Heldenleben, Don Kişot, Also Sprach Zarathustra, Sinfonia Domestica, Eine Alpensinfonie, Keman ve korno için konçertolar. Ayrıca, şarkılar, yaylı sazlar ve piyano kuartetleri, çello, piyano ve keman-piyano sonatları.

STRAVINSKY, IGOR (1882 -):

Sahne Müziği: Rossignol, Petruşka, Renard, Les Noces, Histoire d'un Soldat, Pulcinella, Mavra, Oedipus Rex, İlkbahar Âyini, Ateş Kuşu, Apollon Musagete, Persephone, Card Pary. *Orkestra:* Mi bemol majör orkestra konçertosu, Küçük orkestra için iki süit, Psalm'lar süiti, Ragtime, Nefesli sazlar için senfoniler. *Oda müziği:* İtalyan süiti, Yaylı sazlar kuarteti için üç parça, Nefesli çalgılar için oktet, Berceuse du Chat, yaylı sazlar kuarteti için konçerto.

SZYMANOWSKİ, KAROL (1883 - 1937):

Opera: Hagith, Kral Roger, Prens Potemkin. *Orkestra:* Üç senfoni, konser uvertürü. *Keman parçaları:* Noktürn ve Tarantella, Mythes, iki keman konçertosu, Romans, Berceuse, Arethuse Çeşmeleri. Ayrıca şarkılar, Mandragora balesi, vokal çalışmalar.

ŞOSTAKOVIÇ, DIMITRI (1906 -):

Opera: Burun, Lady Macbeth Mzensk'de. *Bale:* Altın Çağ, Bolt, The Limpid Stream. *Orkestra:* Ekim, Mayıs ve Lenin senfonileri dahil 12 senfoni, piyano, trompet ve yaylı sazlar

için konçerto. *Flim müziği:* Maximin'in gençliği, İsa Masalı, Altın Dağlar, Maxim'in dönüşü, Silahlı Adam, Büyük Vatandaş, Aptal Küçük Fare, İnsanlık Komedyası, İspanya'ya Selâm, Hamlet. Ayrıca, oda orkestrası için eserler, iki yaylı sazlar okteti, çello sonatı.

TELEMANN, GEORG PHILIPP (1681 - 1767):

40 Opera, 44 Pasyon, ayrıca, sonat, süit ve çok sayıda konçerto, orkestra için uvertür.

VAUGHAN-WILLIAMS, RALPH (1872 - 1958):

Sahne müziği: Zehirli Öpücük, Âşık Sir John. *Orkestra:* Londra Senfonisi Akademik Festival Uvertürü, Pastoral Senfoni, Üç Norfolk Rapsodisi. Bucolic Süiti. *Koral:* Willow wood, Bir Deniz Senfonisi, beş Mistik Şarkı. Ayrıca, oda müziği için besteler, şarkılar, org ve piyano eserleri.

VERDI, GUISEPPE (1813 - 1901):

Opera: Oberto, Nabuco, I Vespri Sciliani, Macbeth, Rigoletto, Il Travatore, La Traviata, Maskeli Balo, Talihin Kudreti, Don Carlos, Aida, Otello Fastaff. Ayrıca, oda müziği ve dinî şarkılar.

VILLA-LOBOS, HECTOR (1884 - 1954):

Orkestra: Lejend, Indigene, Paulista Süiti, Brezilya Karnavalı, Le Centaura d'Or, Afrika Dansları, Ayrıca çeşitli koral çalışmalar, iki mes piyano trioları, Femina, Jesus ve Isaht operaları.

VIVALDI, ANTONIO (1675 - 1743):

40 opera, iki keman bir çello için 12 trio, 18 keman sonatı, 150 keman konçertosu, flüt viola, çello ve org için konçertolar. Mevsimler oda müziği, ayrıca kantat ve motetler.

WAGNER, RICHARD (1813 - 1883):

Opera: Rienzi, Die Feen, Die Hochäeit, Uçan Hollandalı, Tannhäuser, Lohengrin, Nibelungların Yüzüğü (Ren Altını, Walküreler, Siegfried ve Die Götterdämmerung), Tristan ve Isolde Nürünberg'in Usta Şarkıcıları, Parsıfal *Orkestra:* Do Majör Senfoni, Siegfried Idyll, dokuz uverlür, Huldigungsmarsch. Ayrıca koral çalışmalar. şarkılar ve piyano müziği.

WEBER, CARL MARIA VON (1786 - 1826):

Opera: Peter Schmoll ve Komşuları, Orman Kızı, Silvana, Die Drei Pintos, Der Freischütz, Euryanthe, Oberon, Ebu Hassan. *Orkestra:* Do Majör iki senfoni, Klarinet, Fagot ve Korno için altı konçerto, Konzertstück. Ayrıca Piyano için Dansa Davet, İki konçerto, Allamandes.

WEBERN, ANTON (1883 - 1945):

Orkestra: Passacaglia, Altı Parça, beş orkestral parça. *Oda Müziği:* Beş Kammer-Senfoni, kuartet, trio, keman ve çello parçaları. Ayrıca piyano, koro için besteler ve şarkılar.

WOLF, HUGO (1860 - 1903):

Sahne Müziği: Der Corregidor, Manuel Venegas. Das Fest auf Solhaug. *Koral:* Christnacht Elfenlied, Der Feuerretiter, Dem Vaterland. *Enstrümantal:* Penthesilea senfonik şiiri, İtalyan Serenadı. Ayrıça oda müziği için besteler ve şarkılar.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	5
BİRİNCİ BÖLÜM — Müziğin Kaynakları	7
İKİNCİ BÖLÜM — Barok Çağ	11
Barok Müziğin Zirvesi — Johann Sebastian Bach	14
George Friderick Handel	16
Operada Reform — Christoph Willibald Gluck	17
Orkestra	19
Yaylı Sazlar	25
Tahta Nefesliler	26
Madeni Nefesliler	27
Vurma Çalgılar	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM — Viyana Okulu	29
Senfoninin Babası — Joseph Haydn	31
Müziğin Dâhi Çocuğu — Wolfgang Amadeus Mozart	32
Erişilmez Kompozitör — Ludwig Van Beethoven	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM — İtalyan Operası	37
Gioacchino Rossini	37

Sayfa

Bellini, Donizetti 39
Guiseppe Verdi 39
Verismo 41
Giacomo Puccini 41

BEŞİNCİ BÖLÜM — Romantik İhtilâl 42

İlk Romantik — Carl Maria Von Weber 44
Şarkının Doğuşu — Franz Schubert 46
Muhafazakâr Romantik — Felix Mendelssohn . . . 48
Gazeteci Müzisyen — Robert Schumann 50
Modern Orkestranın Babası — Hector Berlioz . . . 52
Piyanonun Şairi — Frédèrick Chopin 54
Kendine Rağmen Virtüoz — Franz Liszt 56
Alman Operası — Richard Wagner 59
Neo-Klasizm — Johannes Brahms 61
Wagner Sonrası Müzik 63
Richard Strauss 63
Anton Bruckner 64
Güstav Mahler 64
Hugo Wolf 65

ALTINCI BÖLÜM — Müzikte Milliyetçilik 66

Çek Milliyetçiliği 67
Bedrich Smetana 67
Antonin Dvorak 68
Norveç Milliyetçiliği — Edvard Grieg 68
Rus Milliyetçiliği 69
Mihail Glinka 70
Rus Beşleri 70
Mily Balakirev 70
Cesar Cui 71
Nicholas Rimsky — Korsakoff 71
Alexander Borodin 72
Modeste Mussorgsky 72
Peter İliç Çaykovski 73
Fransız Milliyetçiliği 74
César Franck 74
Camille Saint — Saens 75
Fin Milliyetçisi — Jean Sibelius 76

Sayfa

YEDİNCİ BÖLÜM — Empresyonizm — Claude
Debussy 77

SEKİZİNCİ BÖLÜM — Çağdaş Müzik 79
Atonal Modernist — Arnold Schönberg 80

MÜZİKSİZ MÜZİK — Igor Stravinsky 81

DİĞER ÇAĞDAŞLAR 82
Ernst Krenek 82
Alban Berg 82
Anton Webern 83
Darius Milhaud 83
Paul Hindemith 83
Aaron Copland 84
Arthur Honegger 84
Ralph Vaughan Williams 84
Maurice Ravel 84
Manuel de Falla 84
Bela Bartok 85
Sergey Prokofieff 85
Dimitri Şostakoviç 85

KİTAPTA GEÇEN TERİMLER 89
YÜZ ÜNLÜ KOMPOZİTÖR VE EN ÇOK DİNLENEN ESERLERİ 103

KİTAPÇILIK LİMİTED ORTAKLIĞI YAYINLARI

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ Serisi

1 — Siyasi Tarih
2 — Çağımız
3 — Evlilik Sanatı
4 — Evinizin Doktoru
5 — Fransız İhtilâli
6 — Çağdaş Tiyatro
7 — Kadının Cinsel Problemleri
8 — Yemek Reçeteleri
9 — Çin İhtilâli
10 — Çağdaş Sinema
11 — Çocuk Bakımı
12 — Modern Görgü

Evinizdeki kitaplık köşesini her yaşa ve her konuya hitap eden çeşitleriyle karşılayacak olan bu serinin yayınlanmış ilk 12 kitabı yukarıda sıralanmıştır. Bu kitapları ve yeni yayınlanacak olanları almak istiyenler İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana bürolarımıza veya

Posta Kutusu 975
SİRKECİ İSTANBUL

adresine müracaat etmelidirler.

Fiyatı: 5 liradır